IV

1)

Daty ~~w~~ z życia Bohdana Zaleskiego

Józef Bohdan Zaleski urodził się 2/14go Lutego 1802 w Bohatyrce na Ukrainie

21 Lutego 1802 śmierć jego matki Marji Ponkatowej, chrzest 3/15 Lutego w Stawiszczach.

Pierwsze lata przepędził w Medwedówce (powiat Kaniowski) u Ciotki Kundziczowej

w 1809 oddany na kuracię Zujowi w Czeczyńce nad Dnieprem 18 miesięcy
w 1811-1812 w Jeleczykach w powiecie Skwirskim u Ciotki Jasińskiej

1812-1820 w Humaniu, w szkole Bazylianów

8 Września 1820 Wyjazd z Ukrainy do Warszawy.

1821-1822 pobyt w Warszawie, uczęszczanie kursów Uniwersytetu

1823 Marzec-Maj w Płocku

1824-1825 w Płocku, pisze raptod Damian Wiśniowiecki i Czajki

1825 w Leszczyńku pod Kutnem pisze Fijołek i Odmiana, jesień w Warszawie

1826 w Styczniu w Warszawie

1826 w Listopadzie w Rawie; podróż do Szląska

1827 1go Lutego w Rawie, krótko w Warszawie, powrót do Rawy 18 Lutego

1827 w Sochaczewie w Listopadzie

1828 w Sochaczewie, kilka dni w Krakowskiem, napisał Rusałki w Grudniu, a przy końcu tego miesiąca podróż do Poznańskiego i do Wrocławia

1829 w jesieni w Warszawie

1830 Marzec w Sochaczewie. Listopad powstanie, wszedł do 1go pułku strzelców pieszych mianowany podporucznikiem

1831 Bitwy pod Grochowem, pod Miłosną, gdzie był adjutantem Jen. Chłopickiego z Seweryn Mielżyńskim (Dobrami, Stanisławowem) i Księciem Januszem Czetwertyńskim. Lipiec 1831 ~~wybór na~~ wybrany posłem z powiatu Taraszczańskiego na Ukrainie. 9 Lipca przyjście przez Izby poselskie. ~~Bitwa pod Stanisławowem, pod Dobrami i~~

8go Września wyjazd z Warszawy, wkroczenie do Starych Bus, Kwarantanna w Brodnicy, wyjazd, przejazd przez Szląsk do Oświęcima i do Lwowa, pobyt we Lwowie. Wyjazd, zamek Antkwiczów, Tarnów podróż w Tatrach z Goszczyńskim.

1832. Wyjazd do Francji z Worcelem, przez Kraków, Ołomuniec, Wiedeń, Bawarię, Wirtemberg, Szwajcarię, w Zurichu (14 Lipca 1832) w Strasburgu (17 Lipca 1832) przyjazd do Paryża, mieszkanie najprzód w hoteliku na quai St Michel, potem w Listopadzie rue Jeannisson hotel de Normandie.

1833 mieszka w Sèvres (Czerwiec), w Wrześniu wyjazd do Avignon, 1go Października w Marsylii w Grudniu w Paryżu,

1834 — Styczeń w Paryżu rue et hotel Vivienne, Luty w Sevres hotel du Nord, ~~Wrzesień~~ ~~w Sevres~~

1834 — 18 Października w Marsylii, w Tulonie, w Hyeres, w Nicei, powrót z Mickiewiczem którego spotkał w Lyonie, 10 dni w Fontainebleau

1835 — w Sevres, w Grudniu 23go w Strasburgu (Złota Duma)

1836 — Styczeń w Strasburgu, Maj w Robertsau pod Strasburgiem, Lipiec w Molsheim 2 Lipca (Pieśni serbskie) — wyjazd do Kehl zapoznanie się z rodziną D. Poniatowskiego, w Wrześniu powrót do Molsheim, w Grudniu wyjazd 31go Grudnia w Valence

1837 — 2 Stycznia w Marsylii, potem w Endoume ~~1838~~ 15go wyjazd z Marsylii Genua 18 Marca, Liworno 20, Florencja 20 — Perugia 8go Kwietnia, Spoleto 9go t.m., Rzym 13 Kwietnia — 9 Maja, Civita Vecchia 12go, Liworno 27, powrót do Endoume i Gemenos

1838 — Endoume — 21 Września, wyjazd do Paryża, (w końcu Sierpnia w Sevres do końca ~~Listopada~~ Września ~~Grudnia~~ w Paryżu od 1go Listopada do końca Grudnia), Fontainebleau 30 Grudnia

1839 — ~~Styczeń~~ Fontainebleau

1840 — — d⁰ 19 Maja w Plombieres do 5 Lipca, Lausanne Lipiec, podróż po Szwajcarji z Mickiewiczem. Sierpień 1840 powrót do Fontainebleau

1841 — Fontainebleau, na początku ~~w~~ Maja ~~5go~~ pobyt w Paryżu, 5 Czerwca w Beaune, pobyt w Beaune, na początku Września ~~pobyt w~~ powrót do Fontainebleau

1842 — Fontainebleau

1843 — d⁰ 10 Lutego powrót do Endoume, 12 (w końcu Lutego) Marsylia, 14 wyjazd do Włoch morzem, Civita Vecchia 15 Lutego ~~Maja~~, w Rzymie do 14 Maja, wyjazd 14go Maja, Smyrna 23 Maja Bejrout 29 Maja, Jerozolima Czerwiec, Rzym Sierpień, Lyon 5 Września, Metz 12go Września Ostenda 18go Września, Paryż Grudzień

1844 — Paryż. w Maju pobyt ~~w~~ Trappa w Solesmes, Czerwiec w Fontainebleau

1845 — Fontainebleau, w połowie Stycznia wyjazd do Paryża, w Czerwcu wyjazd do Kehl, pobyt w Badenweiler, do 25 Lipca, Strasburg, Kolmar, Trappa w ~~[illegible]~~ Oelenburg, Kolmar, powrót do Paryża 8 Września i do Fontainebleau 29 Września

1846 Pobyt w Paryżu w Styczniu ~~Marcu~~, w maju Czerwiec Wielka Trappa, 14 Lipca Paryż, (26 Listopada ślub cywilny z Panną Zofią Rosengardt) 28 Listopada ślub w Kościele S. Roch, wyjazd na Południe Francji, w Marsylii, w Grudniu w Hyeres

1847 Hyeres, z Gorzkowskim wyjazd do Włoch w Lipcu, 8go Lipca w Rzymie, w Październiku, w Grudniu Paryż

1848 Pobyt w Batignolles, w Czerwcu wyjazd do Pragi, 16 Czerwca w Strasburgu

1848 — 3 Lipca w Minden, powrót ~~w B.~~ do Paryża, w Bruxelli, 15 Lipca w Paryżu, pobyt w Passy

1849 Passy.

1850 w Kwietniu Fontainebleau

1853 ~~w~~ 11 wyjazd z Fontainebleau do Rzymu, 12 Marca w Lyonie, 14^go^ w Marsylii, 16 w ~~Genu~~ Genuie, 19^go^ w Rzymie, powrót do Fontainebleau 23 Kwietnia.

1853, 1854, 1855 w Fontainebleau aż do 10 Stycznia 1860

1860 w Styczniu w Paryżu gdzie pobyt stały na Place de la [illegible], potem Rue des Batignolles No 2

1861 w Lipcu w Vichy, powrót do Paryża

~~1861 w Paryżu~~

1861 w Wrześniu w Boulogne s/Mer, powrot do Paryża

1862 w Fontainebleau w Wrześniu powrót do Paryża

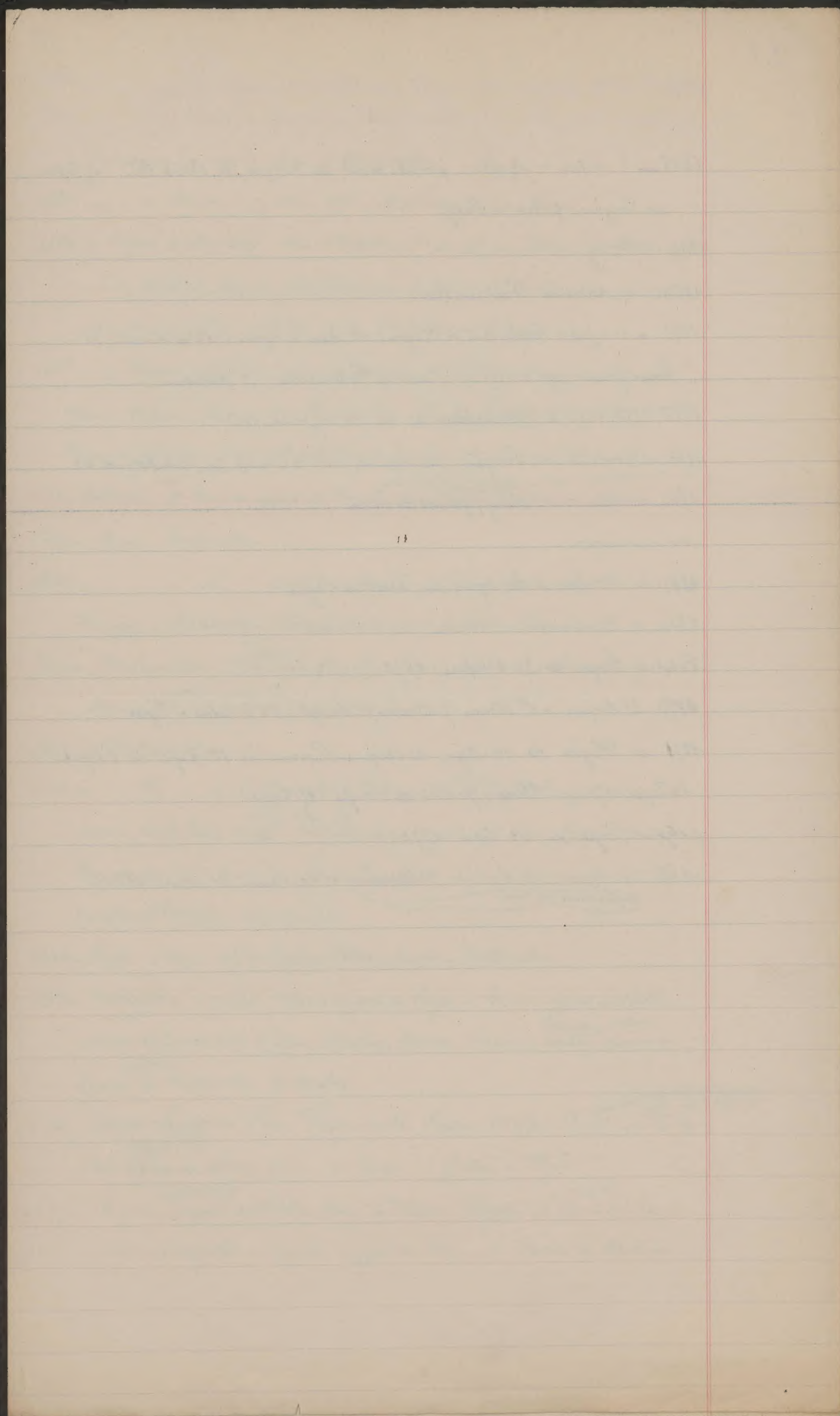
Pobyt w Paryżu do 31 Sierpnia 1870

1870 31 Sierpnia w St Etienne, 7 Września w Marsylii, 8^go^ Września w Nicei

1871 w Nicei do 10 Maja, w Aix en Provence od 10 Maja do 8 Lipca 13 Lipca 1871 w St Etienne, powrót do Paryża 15 Lipca

pobyt w Paryżu do 1^go^ Lipca 1872

1872 1 Lipca pobyt w Villepreux aż do śmierci 31 Marca 1886.
(częste wycieczki do Paryża.)

Daty główniejsze z życia Bohdana Zaleskiego

2/14 Lutego 1802 urodzenie w Bohatyrce na Ukrainie

3/15 Lutego 1802 chrzest w Stawiszczach

21 Lutego 1802 śmierć Marji Burkatowej, matki Bohdana

Pierwsze lata Bohdan spędził w Medwedówce
(powiat Kaniowski) u Ciotki Kundzicowej;

w roku 1809 z powodu choroby skórnej oddany na kurację
Zajowi w Czuczynce nad Dnieprem, gdzie
przepędził 18 miesięcy.

w 1811, 1812 oddany Ciotce Jasińskiej w Jerczykach
(powiecie Skwirskim.

w r 1812 wszedł do szkoły Bazylianów w mieście
Humaniu, pozostał aż do roku 1820

8 września 1820 wyjazd z Ukrainy do Warszawy.

września 1820 Przyjazd do Warszawy.

1820, 1821, 1822 Pobyt w Warszawie, uczęszczanie kursów
Uniwersyteckich.

Marzec – Maj 1823 Pobyt w Płocku

1825 Pobyt w Leszczynowku pod Kutnem
pisze Fijołek i Odmiana
w Warszawie

1825 (jesień) w Warszawie

1826 (styczeń) w Rawie, podróż do Szląska.

1826 (Listopad) w Rawie, krótki pobyt w Warszawie

1827 (1go Lutego) powrót do Rawy 18go Lutego

1827 (listopad) w Sochaczewie

1828 w Sochaczewie, kilka dni w Krakowskiem
napisał Rusałki w Grudniu, a przy
końcu tego roku podróż do Poznańskiego
i do Wrocławia.

1829 w Sochaczewie, w jesieni w Warszawie

1830 w Sochaczewie, potem w Warszawie
zaraz po wybuchu powstania wszedł do
1go pułku strzelców pieszych.

1831 mianowany podporucznikiem, brał udział
w bitwach pod Dobrem, Stanisławowem,
Grochowem, Miłosną. W tej ostatniej bitwie
pełnił obowiązki adjutanta Jenerała
Chłopickiego razem z Sewerynem Mielżyńskim
i Księciem Januszem Czetwertyńskim.
W Lipcu 1831 r, wybrany Posłem na Sejm
z powiatu Taraszczańskiego na Ukrainie.
Wybór potwierdzony przez Izby połączone
i przyjęty na posiedzeniu 9 Lipca.
8go Września t. r wyjazd z Warszawy,
wkroczenie do Starych Brus, kwarantanna w
Brodnicy. Przejazd przez Szląsk do Oświęcima
i do Lwowa. Pobyt we Lwowie

Rok 1832 — Pobyt we Lwowie, wyjazd, Zamek Ankwiczów,
Tarnów, podróż w Tatrach z Gotszyńskim.
Wyjazd do Francji z Worcelem przez Kraków.
Ołomuniec, Wiedeń, Bawarię, Wirtenberg, (w
całych Niemczech przyjęcia bardzo serdeczne), Szwaj-
carię. Pobyt w Zurichu 14 Lipca, przyjazd do
Strasburga (17 Lipca 1832). Przyjazd do Paryża
W Paryżu, mieszkanie najprzód w hoteliku
na Quai St Michel, potem w Listopadzie rue
Jeannisson, hôtel de Normandie.

Rok 1833 — mieszkanie w Sèvres pod Paryżem; we Wrześniu
wyjazd do Avignon, 1go Października w
Marsylii, powrót do Paryża w Grudniu

Rok 1834 — w Styczniu pobyt w Paryżu, rue et hôtel
Vivienne, Luty w Sèvres, hôtel du Nord.
wyjazd z Sèvres w Październiku do Marsylii,
pobyt w Tulonie, w Hyères, w Nicei, powrót
z Mickiewiczem spotkanym w Lyonie, 10 dni
w Fontainebleau

Rok 1835 — Pobyt w Sèvres, 23 Grudnia w Strasburgu

Rok 1836 — Pobyt w Strasburgu, w Maju mieszkanie
w Robertsau pod Strasburgiem, w Lipcu
w Molsheim, w tym miesiącu podróż do
Kehl gdzie zapoznanie rodziny Dariusza
Poniatowskiego, we Wrześniu powrót do
Molsheim, 31 Grudnia wyjazd z Molsheim
do Valence

Rok 1837 — 2go Stycznia przyjazd do Marsylii, mieszkanie
w Endoume w bliskiej okolicy Marsylii, 15go
Stycznia wyjazd z Marsylii, pobyt w Genui
18 Marca, w Livorno 20, we Florencji 20go;
w Perugii 8go Kwietnia, 9go w Spoleto, przybycie
do Rzymu 13 Kwietnia, pobyt w Rzymie
do 9go Maja, w Civita Vecchia 12go, w
Livorno 27, powrót do Endoume i mieszkanie
w Gemenos i znów w Endoume

Rok 1838 — mieszkanie w Endoume, 21 Września
wyjazd do Paryża, przy końcu ~~[illegible]~~ Września
pobyt w Sèvres do 1go Listopada, pobyt
w Paryżu do końca Grudnia, 30 Grudnia
wyjazd do Fontainebleau

Rok 1839 — Osiedlenie w Fontainebleau

Rok 1840 — w Fontainebleau do 15 Maja, 19go t. m. w
Plombières gdzie zostaje do 5 Lipca, wyjazd
do Lausanne w Szwajcarii, pobyt w Lausanne,
podróż po Szwajcarii z Mickiewiczem, w
Sierpniu powrót do Fontainebleau gdzie znów
mieszka.

Rok 1841 — Pobyt w Fontainebleau do początku Maja,
w pierwszych dniach Maja pobyt w Paryżu, wyjazd
w pierwszych dniach Maja do Beaune w
Burgundii, pobyt w Beaune od 5 Czerwca do
początku Września, potem powrót na stałe
mieszkanie do Fontainebleau.

Rok 1842 — Pobyt w Fontainebleau, stałe mieszkanie
w tem mieście.

Rok 1843 — Pobyt w Fontainebleau do pierwszych dni Lutego,
10 Lutego przybycie do Endoume, 12go Lutego

przybycie do Marsylii, 14^{go}t.m wyjazd do Włoch morzem, w Civitta-Vecchia 15 Lutego, przyjazd do Rzymu 16 Lutego, pobyt w Rzymie do 14 Maja, podróż do Ziemi świętej, wyjazd z Rzymu 14 Maja, w Smyrnie 23^{go} Maja, w Beyrucie 25 Maja, w Jerozolimie w pierwszych dniach Czerwca, pobyt w Jerozolimie, powrót do Rzymu w Sierpniu, pobyt w Rzymie do pierwszych dni Września, pobyt w Lyonie 5 Września, w Metz 12^{go} Września, w Ottendzie 18^{go} Września, pobyt w Paryżu w Grudniu

Rok 1844 — pobyt w Paryżu, w Maju pobyt w Trappie w Solesmes, w Czerwcu powrót do Fontainebleau na stałe mieszkanie

Rok 1845 — Pobyt w Fontainebleau, w połowie Stycznia wyjazd do Paryża, pobyt w Paryżu, w Czerwcu wyjazd do Kehl, pobyt w Badenweiler (Badenweiler) do 25 Lipca, przejazd przez Strasburg, Kolmar, pobyt w Trappie w Oelenberg, przejazd przez Kolmar, powrót do Paryża 8^{go} Września i do Fontainebleau 29 Września – gdzie mieszkanie stałe.

Rok 1846 — W 1846 pobyt w Paryżu od pierwszych dni Stycznia do Czerwca, w Czerwcu wyjazd do Wielkiej Trappy gdzie przybyłem do 1^{go} Lipca, powrót do Paryża, 26 Listopada ślub cywilny, 28 Listopada ślub religijny w Kościele St Roch, wyjazd z żoną na południe Francji do Marsylii, a później w Grudniu pobyt w Hyères.

Rok 1847 — pobyt w Hyères, wyjazd do Włoch w Lipcu, przyjazd do Rzymu 8^{go} Lipca, pobyt w Rzymie, w Grudniu powrót do Paryża.

Rok 1848 — Pobyt ~~[illegible]~~ w Paryżu, na Batignolles rue des Batignollaises, w Czerwcu wyjazd do Pragi, przejazd 16^{go} Czerwca przez Strasburg i pobyt przez kilka dni, 3^{go} Lipca w Mindem, powrót do Paryża, pobyt w Brukseli, 15 Lipca przyjazd do Paryża, stałe mieszkanie w Passy.

stałe mieszkanie w Passy.

Rok 1849 — w Kwietniu przenosiny do Fontainebleau.

Rok 1850, Rok 1851, 1852 — } stałe mieszkanie w Fontainebleau

Rok 1853 — pobyt stały w Fontainebleau, w Marcu podróż do Rzymu 11^{go} wyjazd z Fontainebleau, 12^{go} w Lyonie, 14^{go} w Marsylii, 16 w Genui, 19^{go} w Rzymie, pobyt w Rzymie do 20 Kwietnia, powrót do Fontainebleau 23 Kwietnia.

Rok 1854, 1855, 1856, 1857, 1858, 1859, ~~1860~~ — } Pobyt w Fontainebleau

Rok 1860 do 31 sierpnia 1870 — { W ostatnich dniach Grudnia ~~przy~~ przenosiny z Fontainebleau do Paryża gdzie stały pobyt do 31 Sierpnia 1870;
w 1861 pobyt w Vichy w Lipcu, i w Boulogne sur Mer w Wrześniu
w 1862 w Wrześniu pobyt przez miesiąc w Fontainebleau

1870 — 31 sierpnia 1870 wyjazd z Paryża do St Etienne i do Hyères, pobyt w Hyères od 8^{go} Września do 10^{go} Maja w Hyères.

1871 — pobyt w Hyères do 10^{go} Maja, później w Aix en Provence od 10^{go} Maja do 8^{go} Lipca, 13 Lipca w St Etienne, powrót do Paryża 15 Lipca pobyt stały w Paryżu

1872 — Przenosiny 1^{go} Lipca do Villepreux

1872 do 31 Marca 1886 — } stały pobyt w Villepreux

31 Marca 1886 — śmierć.

Bohatyrka

ze Słownika Geograficz-
nego Ziem polskich 1880
pod literą B

Bohatyrka 1) wieś, pow. taraszczański, nad rzeką Targanem, wpadającą do rzeki Tykicza, o 19 wiorst od m. Taraszczy przy wielkiej drodze handlowej z Białejcerkwi do Stawiszcz. Mieszkańców 886, wyznania prawosławnego. Cerkiew prawosławna, zbudowana 1734 r. Ziemi 2291 dziesięcin pierwszorzędnego czarnoziemu; należy do hr. Branickiego, dawniej stanowiła własność Podhorskiego. Zarząd gminny we wsi Krzywem. Zarząd policyjny w Taraszczy.

2) Bohatyrka wieś, nad rzeką Sobem, pow. lipowiecki. Tu urodził się poeta Zaleski Józef Bohdan.

20 40 49

Bohatyrka

ze Stanisz do Stanicy Olszanicy — 50 wiorst.

z Białej Cerkwi do Bohatyrki — 42 wiorsty

– z Bohatyrki do Stanisza — 13 wiorst.

ze Stanisza do Żarzanowa — 16 wiorst

z Białej Cerkwi do Stanisza
w prostym kierunku na Olszankę,
Jezierne, Ostre mogiły, Janiszówkę
Kuty, Krzywiec do Stanisza — 48 do 50 wiorst

z Białej Cerkwi do Olszanki – 12 wiorst
z Olszanki do Jezierny — 6 w.
z Jezierny do Karczmy Parchomowskiej 10 w.
z Karczmy do Ostrej mogiły – 5 w
z Ost. mog. do Janiszówki – 3 w.
z Janiszów. do Bohatyrki – 6 w
— 42 wiorsty

Bohatyrka 6 w. Janiszówka 3 w. Ostra mogiła 5 w. Karczma Parchomowska 10 wiorst Jezierna 6 w. Olszanka 12 w.

1802 – 1830

Ojciec Walorzyniec Zaleski, zajmował się procesami interesami, często podróżował, w 1816 r. dopiero poznał syna Józefa. Umarł w 1824 r.

Matka Maria Anna Burkatówna, pochodziła z [illegible]ławii, umarła 21 listopada 1802 r.

Chrzest Boh. [illegible] 1802 w Stawiszczach

Dziecko osierocone oddane zostało opiece Ciotki Kundziczowej w ~~M[illegible]~~ Medwedówce, w powiecie kaniowskim. Bawił tam 4 lat. Sam Kundziczowa miała dużo własnych dzieci i była porywcza, niemógł jej pokochać. Lepiej mu było potem u drugiej ciotki Zatuskiej (w Jerczykach). Czuł jednak zawsze że mu brakło pieszczot i miłości matczynych i będąc jeszcze małym chłopcem płakał z żalu i zazdrości widząc innych pieszczonych przez swoje matki. Zatem nawet jego mali koledzy prosili swych matek by go również popieściły co mu sprawiało uszczęśliwienie.

Oddanie Bohdana do Kaniowa, (szkoła Cziczynna) ~~więcej dla rozrywki niż dla~~ nauki. Nauczył się czytać prawie sam, przechadzki nad Dnieprem. Powrót do Cioci Kundziczowej. Pobyt u Zuja przez 18 miesięcy, Choroba skórna. ~~Pobyt~~ w Jerczykach, powiecie Kwirskim u Ciotki Zatuskiej. Opisał B. Z. pobyt swój u tej Cioci w Jerczykach w liście do Cezarego [illegible]asienskiego (Patrz Kłosy)

1812 - 1820. Pobyt w szkole w Humaniu.
Z pobytu w Humaniu Bohdan Z. opowiadał o dwóch sługach: małym sprytnym kozaczku Filipku, zwanym zwykle po rusku Pyłypu. Osiadł on później w Kijowie jako odźwierny i tam niieraz ciekawej młodzieży uniwersyteckiej opowiadał liczne szczegóły z pobytu w Humaniu. Drugi sługa nazywał się Matwiej którego nazwano Abramowiczem Mojrzeszem. Ten się potem nieco wykształcił i lepiej pokierował.

~~W „Wspomnieniach ze więzienia i żądania [illegible]" ([illegible]) Bohdan [illegible] [illegible] kilka szczegółów o swoich [illegible] w [illegible] z tego czasu~~.

Pomiędzy bliższemi kolegami, oprócz Grabowskiego, Goszczyńskiego, Krechowieckiego, byli także Rafał Ratowski i Pius Groza. Seweryn. Michał Gaszczowski, Zenon i Floryan Chabowscy, Józef Chrząszczewski, ~~Wacław~~ Silawski.

Bohdan Zaleski opuścił Ukrainę 8go Września 1820. Jechał z swoim przyjacielem Sewerynem Goszczyńskim którego zabrał z sobą; B. Z. miał wówczas 200 dukatów i bryczkę, myślał że to wielki majątek. Przejeżdżając granicę która wówczas oddzielała królestwo Polskie, dwaj młodzieńcy, pełni entuzjazmu, wzruszeni widokiem ziemi Polskiej o której tak długo marzyli, wysiedli z karety, ucałowali ziemię Polską a potem rzuciwszy tej ziemi garść do butelki wina, pili na cześć Polski.

1820 w Wrześniu przyjazd z Ukrainy do Warszawy pobyt w Warszawie, uczęszczanie kursów Uniwersytetu.

1823 Marzec-Maj – w Płocku

1824 w Płocku

1825 w Płocku, kończy drugi rapsod o Damianie Wiśniowieckim i Czajce

1825 Leszczynek pod Kutnem

1825 w jesieni w Warszawie

1826 w Styczniu w Warszawie

1826 w Listopadzie w Rawie, odbył podróż do Szląska.

1827 1go Lutego w Rawie, był na krótki czas w Warszawie i z powrotem do Rawy 18go tegoż miesiąca.

1827 25 Listopada w Sochaczewie

1828 Styczeń d[itto]

Listopad d[itto], kilka dni przepędził w Krakowskiem i wrócił do Sochaczewa.

Grudzień. Rusałki, w końcu Grudnia wyjazd do Poznańskiego i do Wrocławia.

1829 ——— (w jesieni w Warszawie)

1830 Marzec – w Sochaczewie.

Chrzest Bol. [illegible]

Chrzest odbył się 3/15 marca 1802 w kościele w Stawiszczach. Obrządku dopełnił ksiądz Simeon Kwiatkowski w tymże kościele [illegible] [illegible] Chrzestnymi byli [illegible] Eliasz Zaleski, podczaszy Smoleński i Anna Zaleska.

Ojciec Kazimierz i matka Maria Anna oraz kilkoro młodych dzieci pochowani byli na cmentarzu w Stawiszczach.

1811-1812 w Jeżyskach. - Z [illegible]
[illegible] Bohdan [illegible] się z [illegible]
[illegible]
[illegible]
Biernackim [illegible] w pomocy [illegible]
dla wojska polskiego. Pewnego razu, młode
dziecko [illegible] uciekło z domu, do Księcia
Józefa Poniatowskiego, z drewnianym
karabinkiem, z okrojem chleba i
[illegible] w [illegible] w kieszeni. Ciotka
przestraszona wysłała za nim w pogoń.
Dziecko [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible], a [illegible] o [illegible] drogi
[illegible] do [illegible] [illegible], idący —
oddziałem [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible], [illegible] na
[illegible] [illegible] i [illegible] go [illegible]
do [illegible] [illegible].

Z pobytu w Warszawie

Pobyt w Warszawie i w Kongresówce obejmuje najmilsze chwile życia B. Z. Poznał on w stolicy wiele osób z któremi ścisłe i serdeczne zawiązał stosunki jako uczeń Uniwersytetu, jako literat, jako poeta. Wszędzie był młodym i kochanym powszechnie, znany też był jako poeta. [W Warszawie zaznajomił się pod jesień 1829 u Stefana Witwickiego z Juliuszem Słowackim, który wówczas młody i entuzjasta, czytał im z ogniem swoje poezje. Zostawił ~~[illegible]~~ rękopis dla poczynienia uwag, Bohdanowi który wkrótce wyjechał na prowincyę na kilka miesięcy. W 1830 obaj poeci widywali się często z sobą u znajomych, w ogrodach publicznych, w salach gdzie literaci schodzili się gromadnie. Słowacki żył całkiem w świecie poetyckim, ~~[illegible]~~ myślał tylko o wierszach.

[illegible] Odjeżdżając do [illegible], [illegible]

„Nokturno" (Oratorium Większe) Bohdan Zaleski. Sam opisał kilka szczegółów o swoich stosunkach w stolicy z tego czasu.

~~W zimie~~ przed ~~rewolucyjnym~~ powstaniem, odbywały się, w mieszkaniu Ojca hab. Grabowskiego na różnych miejscu zebrania które trwały przez całą noc i w których prowadzono ~~[illegible]~~ gorące i długie rozprawy o sprawie narodu, o przyszłej rewolucji, o środkach najskuteczniejszych wyzwolenia Polski. Na tych zebraniach bywali Bohdan Z., Mochnacki, Bronikowski, Goszczyński (Stanisław Grzymała) i wielu innych. Grabowski żarcikami najczęściej zbywał ważne i patriotyczne kwestie które na tych zgromadzeniach podnoszono. ×

Na uczcie danej dla Kamińskiego za Grażynę wszyscy młodzi więc wzniesiono pierwszy raz toast wskrzeszenia niepodległości Polski pod berłem Wielkiego Księcia Konstantego.

× Krechowiecki opowiada że na półroku przed powstaniem, Grabowski był przeciwny duchowi opozycji narodowej wymagającej ruchu, i to jemu ... przewagi Mochnackiego i Generała Bolesława Ostrowskiego który w ówczesnym klubie na „starem Mieście" zbierającym się rej wodził. Nawet zdał się bliższych

przyjaciół, Bohdana Zaleskiego i Seweryna Goszczyńskiego stanowczo się w tej miérze oparł, i z nimi nawet odjeżdżającymi na Ukrainę stosunki zerwał. Grabowski nie brał udziału w powstaniu 1831 r.

13

Marca 1823 – w Płocku
23 maja 1824 d.: Chory
września 1824 d.
21 lutego 1825 w Płocku
? 1825. ~~Kutno~~ Leszczynek pod Kutnem
(wiem Fiołek i Odmiana)

jesień 1815 w Warszawie.

4 Stycznia 1826

28 Grudnia 1826 – Rawa

Listopada 1827

1828 Warszawa

~~24 Grudnia Lipca 1830, na~~

P

Bohdan Zaleski został wybrany posłem z powiatu Taraszczańskiego na sejmiku ~~sejmiku~~ Kijowskiego pod laską Wincentego Tyszkiewicza.

Treść tego sejmiku spisana według treści sejmiku Podolskiego, razem też z Podolską została wysłana do potwierdzenia Senatu a dla wiadomości narodu podana do Dziennika Powszechnego.

Wybory te były rozkazgowane się w samym tonie lecz w izbach potajemnych.

Posłowie nowi zostali wprowadzeni do Sejmu w Sobotę 9 Lipca 1831. Ministrowie byli obecni. Posiedzenie Izby zebrała się licznie w bogatej Izbie Tronowej, strojnej w herby Korony i Litwy, lud napełniał wszystkie miejsca.

Marszałek otworzył posiedzenie a podniósłszy głos swój poważny powitał nas z czułością bratnią wyrazami wspólnej nadziei. Jakub Malinowski w imieniu posłów Kijowskich i Aleksander Jełowicki w imieniu posłów Podolskich ustali dzięky [illegible]

z Pamiętnika Aleksandra Jełowickiego str. 282

Dolszyceja

24 Lipca 1831, na wniosek Bonawentury Niemojowskiego Sejm nakazał radę wojenną, złożoną z Rządu Narodowego, naczelnego wodza, Jenerałów przez Rząd wybranych, tudzież z posłów, po jednym z każdego województwa. Bohdan Zaleski został wybrany z województwa Kijowskiego.

Notatki biograficzne
o
Bohdanie Żaleskim

[illegible]

1823 (Marzec – Maj –) w Płocku — 8 września 1820 wyjazd z Ukrainy

1824. w Płocku
21 lutego w Płocku

1825 w Płocku, Koniecz długi rapsod o [illegible]

1825 W[illegible] [illegible] i Czajka
1825 Leszczynek pod Kutnem
w jesieni w Warszawie

1826 w Styczniu w Warszawie.

1826 w Listopadzie w Rawie, odjazd [illegible] na [illegible]

1827 14 Lutego w Rawie, był na krótki czas w Warszawie i z powrotem do Rawy ~~17~~ 18 tegoż miesiąca.

1827 25 listopada w Sochaczewie
1828 Styczeń do
Listopad do, kilka dni przepędził w Krakowskiem i wrócił do Sochaczewa.

1828 Grudzień – Rusałki, w końcu Grudnia wyjazd do [illegible] i do Wrocławia.

1830 ~~Sochaczew~~ Marzec, w Sochaczewie. — w końcu 1831 w Lwowie

1831 8 września wyjazd z Warszawy

1832 Listopad – Paryż, rue [illegible], hotel de Normandie
[illegible] Mickiewicza.

1833. Czerwiec w [illegible]. (powrót z Adamem [illegible])
Września wyjazd do Avignon
~~[illegible] [illegible] w lipcu~~ [illegible], w Tulonie, w Hyères, w Nizzy,
14 Października w Marsylii, w [illegible] [illegible]
1834 10 dni w [illegible] [illegible] hotel [illegible]
1834 Styczeń w Paryżu, rue et hotel du Nord.
1834 (~~[illegible]~~ w [illegible], hotel du Nord
1835 wrzesień w [illegible]
1835 X.bre w Strasburgu od 23 grudnia
1836 Styczeń Strasburg. Złota Duma.
maju w Kolbsau pod Strasburgiem
lipiec w Molsheim, 28 lipca – [illegible] przetłumaczone
[illegible] Obietnica [illegible]
wieczorami, na przechadzkach.

1836 powrót ~~[illegible]~~ przyjazd Sobańskich. [illegible]

1836 31 Grudnia Valence
1837 2 Stycznia w Marsylii, potem w Endoume [illegible] 1838 r.

1836 – wyjazd do Włoch, Florencia, Rzym miesiąc 9 maja miesiąc 12 Maja Civita vecchia,
w Liworno, w Genui. [wyjazd] z A. Iwanowską – Komatowską
1837 Czerwca powrót do Endoume.
1838 Kwiecień Endoume, drobne poezje.
Lipca — do Dumka, Dumka,
~~1839 ... Fontainebleau~~
Wrzesień — do — ?
21 Września wyjazd do Paryża
3 Grudnia Hevres
1839 30 Styczeń 7 wyjazd z Fontainebleau – Przeznaczenie Rodzina
Listopad. Koniec potrzeby Zborowskiej do Kuzyka ... za odbieraniem listów
Pani Iwanowska wydana ... w Korsyce
Ojca, Józefa, syn jej Rościsław umiera w Korsyce
1840 Kwiecień – Fontainebleau
1840 Maja podróż do Plombières
Lipca Plombières
Lausanne podróż z ... z Mickiewiczem
1840 Sierpień Fontainebleau pobyt do 14 Maja 1841
1841 ~~Maj~~ – wyjazd do Beaune
5 czerwca Beaune
~~Sierpień~~, Fontainebleau do Końca 1842.
Wrzesień do
1842 Luty do
Listopad
1843 Luty Marylka, Endoume
14 lutego przyjazd
14 przyjazd do Civita vecchia
3 miesiące w Rzymie
23 Maja Smyrna
29 Maja Bejrut
Czerwiec 14 dni w Jerozolimie
Lipiec } Neapol
Maja

[illegible] Wrzesień [illegible]
Grudzień Paryż
1844 } Paryż
Maj Trappa w Solesmes
Czerwiec Fontainebleau
Grudzień do
1845 wyjazd do Paryża w połowie [illegible], wyjazd w Kehl w [illegible], Strasburg
[illegible] w Badenweiler z Rzewuskim, Jankowskim, [illegible] do 25 Lipca,
pobyt do 28 Września
[illegible] 28 powrót do Fontainebleau

[illegible]

1846 powrót do Paryża w Marcu
Czerwiec wielka Trappa
14 Lipca Paryż
28 Listopada ślub z Panną Rotengardt w [illegible]
wyjazd na południe
w Grudniu w Hyères
1847 — wyjazd do Włoch
8 Lipca Rzym,
Grudniu Paryż
1848 Styczeń Batignolles
16 Czerwca Strasburg.
3 Lipca Minden
15 Lipca Paryż Passy
1850 Kwietnia — Fontainebleau
1850 [illegible] Paryż
1870 Wrzesień Hyères
1871 Lipiec Paryż
1873 Villepreux powrót do Rzymu

Notatki

1825. Bohdan Z. w Płocku, kończy długi rapsod o Damianie Wiśniowieckim i Czajki

1826 w styczniu, w Warszawie [illegible], podróż do Śląska w [illegible] [illegible], był na krótki czas w

1827 14. lutego w Rawie i z powrotem do Rawy 18go tegoż Warszawie miesiąca.

1827 w listopadzie – w Łowiczu [Sochaczewie]

1828 Styczeń d. –

Listopad — d. Kilka dni przebył w Krakowskiem i powrót do Sochaczewa

~~1828~~ Grudzień – d. – Rusałki; w końcu Grudnia wyjazd do ~~Warszawy~~ Poznańskiego i do Wrocławia

1829 w [illegible] i Warszawie

1830 – Marzec – w Sochaczewie.

wszedł do 1º pułku strzelców pieszych ~~[illegible]~~

1830–1831 Powstanie – Bitwa pod Grochowem i Miłosną, adjutant Chłopickiego z Seweryn Mielżyńskim ~~[illegible]~~ i Księciem Januszem Czartoryskim

Poseł na sejm z [illegible] [illegible] [illegible] mieszka najpierw

1832. przyjazd do Francji z Worcelem [illegible] przez [illegible] dni w hoteliku na ulicy St Michel potem ~~[illegible]~~ w listopadzie [illegible] Jeanmeton, hotel de Normandie. [illegible] sam na sam z Mickiewiczem do [illegible] zapału i jak sam pisał od tej [illegible] przyszłość [illegible] Kozak-rewolucjonista i Katolik, mieszał się do wszystkich spraw politycznych emigracji. Najgłówniejszą rolę wówczas odgrywały na emigracji Izba Posłów i Towarzystwo Demokratyczne, do których należał B. Z.

Na mocy postanowienia Izby Sena [illegible] i Izby Poselskiej z d. 19 lutego 1831 r. [illegible] się z uciekającym i zdecydował że w razie zebrania

zebrania się Izb za granicami, Komplet sejmowy ustanawia się na osób 33. Otóż w r. 1832, znajdowało się na tułactwie 54 członków Sejmu Polskiego. Chcieli oni w ustanowić reprezentacyę Narodu i protestować wobec Europy przeciw gwałtom dopełnionym przez Moskwę po upadku powstania. Bohdan z bratem udział we wszystkich naradach z kolegami, lecz z powodu różności zdań, dyskusye pod przewodnictwem Wojewody Ostrowskiego, Prezesa Izby Poselskiej, rozchodziły się bez pożytku.

Towarzystwo Demokratyczne pod przewodnictwem Jenerała Dwernickiego rozciągało stronnictwo po całej Francyi i chciało przeprowadzić organizacyę Emigracyi, według zasady wolności. Różne zakłady emigrantów rozproszone we Francyi wybierali Delegatów do Sekcyi Centralnej, które odbywała swoje narady w Paryżu.

W r. 1833 Bohdan przeniósł się do Tours, w trzecim [illegible] wyjechał do Avignonu, lecz już po śmierci Jenerała go nie zastał. Spędził kilka dni do Marsylii, Tulonu, Hyeres i Nicei. Wracając, spotkał się z Adamem w Lyonie i razem wrócili do Paryża.

1834 Styczeń. Bohdan przepędził dziesięć dni w Fontainebleau u Pułkownika Karola Różyckiego, którego serdecznie kochał i wielbił. Potem przeniósł się do Paryża na rue et hotel Vivienne. Lecz kłótnie emigracyjne go zniecierpliły i znów wrócił do Tours gdzie zamieszkał w hotel du Nord. W liście do [illegible] Marcysiakiej, pisze: „Nie mogę [illegible]
„stąd jak i przeszłego roku tak i tego w który jesienie
„mieszkam na wsi o małą milkę za Paryż. Mieszkam
„z Kretkiem Józefem i przyjacielem Adama M.

„ kilka Polaków i Polek mamy w naszej okolicy, ale rzadko
„ bardzo widujemy się z sobą. Tęsknota za krajem i nudy
„ tutejsze trawią się i niszczą jak gorączka nerwowa.
„ ~~[illegible]~~
„ ~~[illegible]~~
„ ~~[illegible]~~ Kiedy więc nie mogę żyć wedle mego serca, stronię
„ od ludzi i uciekam dnie na pole i w lasy. Zdziczałam
„ [illegible] brwi i czoło wciąż nasępione i ani
„ śladu owej wesołości która z ostatnim słońcem mojej
„ wiosny, zachmurzała i zaszła we krwi"......

Pobyt w Sevres przedłużył się aż do końca 1835 r.
Rodacy z Oper 16 sierpnia 1835 wybrali Bohdana na
delegata do Towarzystwa Demokratycznego, ale B. nie
przyjął wyboru i w liście do J. Dwernickiego 4 września
tego roku okazuje powody które mu nie pozwalają brać udział
w pracach Komitetu. Też samo emigranci z Poitiers wybrali
go na delegata 7 Grudnia 1835 r.

Bohdan był w Sevres w stosunkach ~~[illegible]~~ z Witwickim, ~~[illegible]~~ z Domeyką,
z Mickiewiczem, z Jańskim, z Różyckim etc.; razem utworzyli towa-
rzystwo mające na celu rozpowszechnienie wiary
katolickiej i poświęcenia się. D. 19 Grudnia
1834 założyli [illegible] ~~[illegible]~~ Zjednoczonych. Do niego potem wstąpili
się Cezary Plater i Antoni Gorecki. Bohdan coraz
więcej przejęty duchem religijnym, poczuł że jego
powołaniem jest służyć Polsce pieśnią natchnioną, które
a nie mieszać się do kłótni politycznych
wówczas dzieliły Emigracje [illegible]

W Grudniu 1835 roku bracia Zalescy wyjechali
do Strasburga dokąd ~~[illegible]~~ przyjechali 23 grudnia. Tam
w zaciszu, wśród pięknego kraju i spokoju w duszy
Bohdan odzyskał natchnienie poetyckie. Zaczął

pisać „Złotą Dumę". Ten rok 1836 był dla niego pamiętny na żywot. Pieśni świeże, często [illegible] płynęły z jego ducha. W trzech miesiącach w Strasburgu napisał więcej niż przez całą młodość. Czuł uspokojenie wewnętrzne i błogość w duszy. W maju, obaj bracia przenieśli się do Robertsau pod Strasburgiem, co rano i wieczór odbywali przechadzki nad Renem. W lipcu zamieszkali w miasteczku Molsheim, u podnóża Wogezów. Bohdan pisał Złotą Dumę, a w wolnych chwilach wieczorami tłumaczył Pieśni Serbskie, najczęściej na przechadzkach. Wywiązał się z obietnicy niegdyś danej Brodzińskiemu że te pieśni przetłumaczy na język polski. Pułkownik Bobiński, Plichta i [illegible] przez jakiś czas obok nich mieszkali. We wrześniu przyjechali z Kraju Państwo [illegible]owie Poniatowscy, którzy przez jakiś czas mieszkali w Kehl. Poznanie się z nimi, wpływ jaki wywarła na niego Pani Dyonizja Poniatowska, kobieta wysokiego wykształcenia i wyższych pojęć, częste odwiedziny i przechadzki nad Renem oderwały go od rozpoczętej pracy. Takim sposobem Złota Duma została przerwana i mimo późniejszych usiłowań nie została już dokończoną, bo też trudno już było poecie wrócić do dawniejszego nastroju umysłowego po wyjeździe krewnych. Bohdan czując [illegible] wierszy poetyckiej napisał Ducha od Stepu w listopadzie tego roku. ~~[illegible]~~ Ten poemat miał być rodzaj przygrywki czyli wstępu do nowej poezyi. Nosił się Bohdan zawsze z myślą dokończenia „Złotej Dumy", nawet jeszcze w kilka lat potem, w nadziei że znajdzie więcej spokoju wyjechał z bratem Józefem z Molsheim w końcu grudnia 1836 r. i stanęli w Marsylii 2go stycznia 1837. Wybrał sobie spokojny, zaciszny zakątek w Endoume w okolicy Marsylii. Był to mały domek na samym brzegu morza. Wkrótce jednak, za usilnemi namowami rodziny Poniatowskich, bawiącej we Włoszech Bohdan wyjechał do Florencyi, gdzie—

[illegible] cały zabawił, gdzie się spotkał z Państwem Iwanowskim z dziećmi, i z Państwem Poniatowskimi. Zwiedzał Perugio, Civita Vecchia, Genuę, Tivoli, Terni itd. W Czerwcu bracia Zaleski powrócili do Endoume gdzie osiedli na dłuższy pobyt, i tam Bohdan napisał liczne dumki, mazurki i pieśni. 21 Września 1838 r. bracia Zalescy wyjechali do Paryża, 8 Grudnia znów osiedli w Sèvres, a 7-go Stycznia 1839 r. przenieśli się do Fontainebleau, gdzie Bohdan napisał „Przenajświętsza Rodzina" i „Potrzeba Zbaraska". W Listopadzie tego roku ten ostatni poemat był już skończony. Wówczas wielki smutek napadł na braci Zaleskich. Dowiedzieli się że Pan i Pani Iwanowscy wraz z dziećmi zostali wygnani do Kurska [illegible] z nimi korespondowali. W Maju 1840 wyjechał do Plombières i pobyt do Lipca, potem odwiedzony [illegible] w Lozannie i wspólna wycieczka po Szwajcaryi, do Mont-Blanc. Powrót do Fontainebleau we Wrześniu 1840.

[illegible] 1840 r. Wojewoda Ostrowski zwołał Członków Sejmu na 10 Listopada, dla porozumienia się w politycznych sprawach w mieszkaniu [illegible] przy ulicy [illegible] des Mathurins. Chodziło znów o stworzenie władzy przedstawiającej w obec Europy Polskę niepodległą i sprawę wolności; przy tem w tym celu miała być zamianowana Komisya sejmowa którąby zachowywała papiery sejmowe i zbierała pieniądze na emigracyę. Kilka posiedzeń odbyło się 10 i 30 Grudnia 1840 r, oraz 2, 4, 6 i 31 Stycznia 1841, ale działania były bezskuteczne z powodu sporów wewnętrznych. Bohdan mieszkający w Fontainebleau, dojeżdżał na te zebrania.

W 1841 r. nastąpiła Towiańszczyzna. Bohdan i Józef jako katolicy trzymali się wiary, tak też przerażeni zostali wieścią o zjawieniu się Towiańskiego. Bohdan [illegible] Beaune w Burgundii w [illegible]. [illegible] napisał [illegible] Wiersz: „Pomścij" [illegible] Polska moja itd. [illegible] do [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] do [illegible] [illegible] Fontainebleau gdzie [illegible] wrażenie. We Wrześniu [illegible] do [illegible] Endoume, 15-go Lutego aż do Lutego 1843. Wyjazd do Marsylii i Rzymu pobyt aż do połowy [illegible] do Civita Vecchia i [illegible] przybyli 23, w Bejrucie Maja. [illegible] w [illegible] dniach [illegible]. Pobyt 14 dniowy, 29 Maja a [illegible]

Zwiedzenie [illegible] i wiele innych po ziemi długiej; w lipcu
powrót do Neapolu, stamtąd do Rzymu gdzie zabawili przez jakiś
czas, w Wrześniu przejazd przez Lyon, Genewę, potem do Ostendy
gdzie bawili [illegible] w końcu [illegible] powrót do Paryża.
Dłuższy pobyt w Paryżu. Bohdan jedzie do Trappy w Czerwcu.
powrót do Fontainebleau aż do połowy Stycznia 1845. Wyjazd
do Caen [illegible] przez [illegible] 6 Czerwca do [illegible] gdzie
z [illegible], Ludwikiem Jankowskim, Antonim Celinskim
przebyli całe miesiące [illegible], Strasburg, Trappa [illegible]
[illegible] aż do [illegible] dni Września, powrót do Paryża. Znów
29 Września wyjazd do Fontainebleau. Powrót do Paryża 1846
w Marcu, wielka Trappa w Czerwcu, 18 Lipca w Paryżu, 28go
[illegible] w kaplicy [illegible]
[illegible] na Golonce
Francji, [illegible] do [illegible] 1847 [illegible]
Wodchach, [illegible] do Paryża [illegible]
1848 r. [illegible] ~~[illegible]~~
~~do [illegible]burga~~, 3 Lipca ~~[illegible], [illegible]~~
~~1850 r. [illegible] do [illegible]~~

24 Lutego 1848 r. Kilkaset Polaków zebranych na [illegible]
na [illegible] Bohdana [illegible]
Gawrońskiego, Hoffmana, Gustawskiego [illegible]
[illegible] do [illegible] Rządu [illegible]
Francuskiego 1go [illegible] do [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~
[illegible]

Po [illegible] zebrani w [illegible] i Poznańskiego [illegible]
1848 [illegible] Galicyi i Poznańskiego [illegible] 16 Maja
[illegible] Zazięgali się w sejmowej [illegible] Poznańskiego [illegible]
i [illegible] Delegatów z Galicyi na posiedzeniu 6. Czerwca
porozumienia się do spólnego działania. Na [illegible] Słowiański
1848, Bohdan został delegowany na Kongres [illegible] przez 15
mający się odbyć w Pradze Czeskiej. [illegible]
Kolegów sejmowych Oddaje mu polecenie [illegible]
w celu zbliżenia [illegible]
wyjechał 24 [illegible]
zatrzymali się [illegible]

z [illegible] [illegible] 11 lipca [illegible] do [illegible].

Bohdan przeniósł się na stałe mieszkanie [illegible] Fontainebleau w kwietniu 18[illegible] roku.

Stosunki Bohdana [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] owszem czyzny, ale nastąpiła dopiero [illegible] [illegible] [illegible] i 1851 r. Adam przyjechał do Fontain[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] znowu pourwała przyjaźń. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], chodzili razem po lesie. 23 lipca [illegible] Adam był na obiedzie z Gorczyńskim, Chod[illegible] [illegible] [illegible] z Wolfem, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mają ciekawe notatki. Bohdana [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], gdzie
przyjechał [illegible] do Berville Kościuszko, [illegible] [illegible] [illegible] między mieszkał nasz sławny wódz.

5 Sierpnia 1851 roku o 6 g z rana przyszedł do nas Adam. Wy[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Berville Kościuszko. [illegible] [illegible] 79 i w drogę na Berville Kościuszko [illegible], tylko że las niepolski, bez [illegible] [illegible] [illegible], bez owadów, a więc głuchy [illegible] Kościuszko [illegible] o 11 g wyruszyliśmy dalej. Pozór [illegible] Berville [illegible] [illegible] niepoczesny. Zdaje się że dostatek wody i dogo[illegible] [illegible] gospodarskie, a może i [illegible] [illegible] do zamieszkania [illegible] [illegible] rodzinną znieważony Kościuszko [illegible] nas uprzej[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. „Oprowadzał po pokojach i [illegible] Kościusz[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ale [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] „po [illegible] co [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] mówiliśmy [illegible] dokuczać. Wróciliśmy o 4 [illegible] przyszedł [illegible]

[illegible] stycznia 1858. Bohdan Z[illegible] członkiem Towarzystwa Literackiego a [illegible] tego roku [illegible]
w styczniu 1860 przeniosłszy się [illegible] Kazimierza.

1862 r. Bohdan Zaleski [illegible] zwracając się komisji [illegible] Zakładu Narodowego w [illegible]. Dalszość tej Instytucji, z której powstało [illegible] Podatkowe, zastępujące Opiekę [illegible] dla [illegible] weteranów [illegible] pieniędzy.

Podczas powstania 1863 r. Komitet polski, utworzony w Paryżu z polecenia Rządu Narodowego [illegible] Zaleskiego. [illegible] do swego łona [illegible]. Kupowanie broni.

Bohdan i jego żona Zofia Zaleska [illegible] młodych emigrantów [illegible] przyjeżdżających z kraju po upadku powstania i umieszczeniem ich. [illegible] mimo wszystko zdrowia [illegible] chorób [illegible] dla [illegible] to [illegible] bez różnicy [illegible] i dzięki staraniom [illegible] chleb [illegible]. Zawdzięczają jej [illegible] Towarzystwa Wzajemnej Pomocy przestało [illegible] któremu [illegible] podziękowania za uczucia [illegible] udzielenia pomocy.

Bohdan zajął się zbieraniem [illegible]

[illegible] zabiegach zawsze ona się znalazła [illegible];
potrzebna na spodziewi cierpiących braci.

[illegible]

Po śmierci Karola Sienkiewicza, [illegible] który się utworzył na [illegible] na wzniesienie grobowca [illegible] i wydanie dzieł [illegible] za [illegible] Bohdana Zaleskiego.

Z pobytu w Warszawie

Bohdan Z. mile wspominał chwilę gdy Generał Umiński przyjechał z Poznańskiego i miał przemowę do zebranej w liczbie 2 lub 3 tysięcy młodzieży na Bielanach. Każdy z nich na znak miał gałązkę w klapie surduta. Po tym znaku się poznawano, a nieznajome dotąd dłonie ściskały się serdecznie. Młodzież w zapale porwała Umińskiego na barki, a entuzyazm dochodził do szału. Wszystko jednak odbyło się tak spokojnie, że policya niczego się niedomyśliła na razie.

R. — — — — —

1829 ?

Podczas pobytu w Warszawie, Bohdan Z. miał chwile biedy i tęsknoty, albo natchnienia poetyckiego, wówczas często zamykał się i na długie tygodnie. Nie wychodził, nawet jedzenie podawano mu otworem w ścianie.

Przez jakiś czas mieszkał na Tamce (?) u jakiegoś introligatora, który miał dwie córki. Jedna z nich była zamężna za oficerem Czujkowem.

R.

Pomimo zaprosin gospodarza, Bohdan zawsze siedział u siebie, urządził był się z nim, że mu pokarm podawano otworem w ścianie która ich oddzielała. Był to czas najsłodniejszy dla jego wyobraźni. B. Z. pisał jednym tchem swój Rapsod. Wierszy tam musiało być z tysiąc, ale z nich połowę wrzucił w ogień. Resztę zaś oddał Brodzińskiemu. Gdy się też Rapsod urodził, dziwnie lekko się B. zrobiło w duszy. Był to wieczór. Otworzył okno na dziedziniec i zaczął sobie nucić dumki ukraińskie. Nie wszystkie mógł sobie dokładnie przypomnieć, i gdy się biedzi i łamie żeby sobie zapomnianą strofkę przywodzić na pamięć, jakiś głos męski w dziedzińcu ciągnie dalej tę samą piosenkę. Zaczyna inną piosnkę znowu, tenże głos mu pomaga i bez omyłki. Przygląda się tedy i widzi żołnierza w mundurze moskiewskim. „A skądże ty, mój bracie? – A z Medędówki – Na raz myśl go uderza – A czy ty nie Katennyk? – Katennyk – „A wy czy nie Józio? dodaje – Tak – Wówczas rzuca

się ów żołnierz Bohdanowi w objęcia i przypomina mu jak on będąc dzieckiem mu wyświadczył usługę i że żałuje mocno że go ~~nie~~ był nieusłuchał.

Bawiąc u ciotki Kundziczowej w Medwedówce na wakacjach, B. Z. dziecko jeszcze, bawił się często z jej mężem, dotkniętym paraliżem, w karty; pewnego wieczora przyszedł do Pani ekonom, aby się naradzić kogo mają wziąść w rekruty. W Moskwie nieznano losowania, brano wówczas w rekruty ludzi żonatych, mających dzieci. Ponieważ służba była 25 letnia, był to rodzaj wygnania. Wrażenie tej branki natchnęło B. Z wiersz pod tytułem: Rekrut. Rozmowa toczyła się głośno i na dziecka nikt nie zwracał uwagi. On sam z początku mało uważał. Ale gdy wymieniono imię Katennyka, który właśnie tego wieczora był w domu, natychmiast B wymknął się cichaczem z pokoju i ostrzegł go o grożącem mu niebezpieczeństwie. Młody Ukrainiec cisnął też siekierę którą drwa rąbał i uciekł natychmiast. Branka miała mieć miejsce tejże samej nocy. Czas jakiś ukrywał

się biedak w lesie, gdy jednak przez czas jakiś nikt się o nim nie pytał, a przepuszczając też, że może się dziecku przesłyszało, wrócił do chaty, gdzie na niego czyhano, został nieborak schwytany i oddany w sołdaty. Był to ładny chłopak, żywy, wesoły, lubiący śpiewać dumki małemu Józiowi, ale hardy dla ekonoma, i za to on chciał się go pozbyć.

Teraz miał pierś obwieszoną krzyżami i był w stopniu sierżanta w kawalerji, przy zięciu gospodarza, Czujkowie. — Musisz być teraz rad z Moskali? mówi mu Łoskun, wskazując na ordery i galony. — A niech ich licho tam porwie.

Potem już częstym był gościem u Bohdana i gdy powstanie wybuchło, rzucił Moskali i złączył się z naszemi. W bitwie pod Grochowem zginął, służąc w pieszej artylerji. Do kawalerji bowiem niechciał wstąpić. Biegłym był artylerzystą, gdyż służył w tej broni z początku w wojsku rossyjskiem i zawsze starał się odznaczać.

W wilię wybuchu powstania [illegible] listopada 1830 Bohdan Zaleski spotkał się na ulicy w Warszawie z przyjacielem Seweryn[em] Goszczyńskim. [illegible] że [illegible] [illegible] [illegible] papiery Bohdana [illegible] Zaleskiego [illegible] bez [illegible] [illegible]

[illegible] do wojska [illegible] w tym

w tym pułku strzelców pieszych kolegowa[ł] [illegible] plutonie z [illegible] [illegible] Chłopickiego [illegible] pod Milosną pod [illegible] z Bielowskim stał w bitwie pod Stanisławowem i Okuniewem. [illegible]

na kolegów [illegible]

[illegible] powstańczej [illegible] Polska [illegible] bez najmniejszej obawy, [illegible] w najgęstszy ogień [illegible] Bohdana [illegible] w [illegible] przedstawia [illegible] Miedwiedówce [illegible] zabity [illegible] w [illegible] pieśni ludowe. [illegible]

[illegible] od [illegible] Karamzańskiego [illegible] w sali [illegible] węgierskie. [illegible] Na posiedzeniu [illegible] Warszawa [illegible] lipca 1831 r. wybór [illegible] [illegible] Karamzańskiego [illegible] tego [illegible] zatwierdzony. [illegible]

[illegible] Ostrowskiego, Kostiurowskiego [illegible] kochanego [illegible]

[illegible] Za [illegible]

1) Z opowiadań Bohdana Zaleskiego.

Bohdan Zaleski otrzymał od Naczelnego Wodza sił zbrojnych narodowych krzyż wojskowy złoty virtuti militari.

[illegible] Kletke. 8 go września 1831 B. Z. [illegible] wkroczył do Starych [illegible] i opuścił Warszawę, [illegible] z powodu Cholery. odbył kwarantannę w Bredency z [illegible] wyjechał [illegible] z Bernardowiczami [illegible] [illegible] [illegible] których nazwisk [illegible] [illegible] Czas na wsi należący do zatartych w pamięci. [illegible] Pol[illegible]ki [illegible] [illegible] „Zaleszyckich. [illegible] [illegible] do Oświęcima. [illegible] Odrą. Przyjazd [illegible] [illegible] z Warszawy [illegible] miejscowem. [illegible] [illegible] [illegible]. Wyjazd do Lwowa. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] wydawanie. [illegible] [illegible] Krasicki knowania polityczne. [illegible] [illegible] Galicyjskie. [illegible] [illegible] we Lwowie. [illegible] [illegible] Tarnów [illegible] z Krakowem. Zamek [illegible]. [illegible] z [illegible] [illegible] Tetmajer [illegible] [illegible] [illegible]"

[illegible] w [illegible] w Krakowie [illegible] otrzymał nie [illegible] Polskich na [illegible], [illegible] próby [illegible] [illegible] Próbę [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] że na głos [illegible] [illegible] w [illegible] [illegible] [illegible] puścił [illegible] [illegible] [illegible] w 1832 r. dojechał do

1830-1831

W wilię wybuchu powstania, Bohdan Zaleski spotkał się na ulicy w Warszawie z Sewerynem Goszczyńskim. Ten mu z zimną krwią oświadczył że nazajutrz miał wielkie i ważne zajście i prosił by przechował mu papiery. Niestety wszystkie te pamiątki po Sewerynie Goszczyńskim również jak i własne papiery Bohdana Zaleskiego [illegible] w Warszawie znikły bez śladu. Nazajutrz po tem spotkaniu Goszczyński szedł na Belweder.

Bohdan Zaleski zaciągnął się zaraz do wojska narodowego. Służył w 1ym pułku strzelców i wkrótce został zamianowany podporucznikiem. Koleżował w tym samym pułku z Maurycym Mochnackim z Adamem Gurowskim i z Augustem Bielowskim. Przez jakiś czas pełnił obowiązki adjutanta przy jenerale ~~Krukowieckim~~ Chłopickim a + mianowicie w bitwie pod [illegible] razem z Sewerynem [illegible] ks. [illegible] Brał udział w bitwie pod Dobrem, pod Stanisławowem i Grochowem. Opowiadał Bohdan Z. jakie wrażenie na niego i na kolegów zrobiły pierwsze

\+ Do obozu często dojeżdżali do niego przyjaciele z Warszawy. Obiady u Szembeka wśród miłych rozmów

świsty kul, kiedy stali pod bronią w bitwie pod Grochowem. Niektórych z nich ocaliwszy. W tem stary Mazur zaczyna w głos: „Ojcze nasz." Wszyscy za nim powtarzają modlitwę. A gdy nastąpił rozkaz marszu, zaczęli śpiewać: „Jeszcze Polska..." i szli w najgęstszy ogień bez najmniejszej obawy .... W tej bitwie został zabity Kalennik, który w Medeodówce, u ciotki Kundziczowej uczył Bohdanowe piosnki ludu Ukraińskiego.

Przez Ukraina wybrali Bogdana Z[a]leskiego na Sejm od Powiatu Taraszczańskiego. Wybór odbył się w Sali Ratuszowej, gdzie marszałkował Prezydent Miasta Warszawy, Węgrzecki. Na posiedzeniu Izb Sejmowych dnia 5 Lipca 1831 wybór jego na posła został zatwierdzony jednomyślnością. Bohdan Z[aleski] otrzymał tego dnia list donoszący mu o zatwierdzeniu wyboru, podpisany przez Prezesa Hrabiego Kochanowskiego.

i Marszałka Izby Poselskiej Władysława Ostrowskiego i Sekretarzów Senatu i Izby Poselskiej Niemcewicza i Rostworowskiego.

Za odznaczenie się na polu bitwy, Bohdan Z. otrzymał od naczelnego wodza sił zbrojnych narodowych krzyż złoty wojskowy virtuti militari.

Nastąpiły klęski. 8go Września 1831 r. Bohdan Z. opuścił Warszawę, nie mając czasu zabrać swoich papierów które powierzył częściowo swemu przyjacielowi Skarbkowi, a potem w Warszawie siostrom Szopena.

Według własnoręcznej notatki B. Z. taki był dalszy jego pochód: wkroczył do starych Prus i odbył kwarantannę w Brodnicy z powodu cholery. Wyjechał razem z Bernatowiczami, z Orpiszewskim Pawłem, z Worcelem, z Sadowskim, z Sewerynem Pilchowskim i innymi Podolanami których nazwiska zatarły się w pamięci." Popas na

„wsi należącej do Lekszyckich. u H. Potocki
„w Frankfurcie nad Odrą. Przejazd przez Szląsk
„do Oświęcimia. Rozmowa ze starostą miejscowym.
„Korrespondencya z Wacławem Zaleskim. Wyjazd
„do Lwowa. Kilkomiesięczny pobyt mój z
„Wincentym i stosunki z rodakami. Bielowski
„Kreczkowiecki i t.d. Knowania polityczne. Stany
„Krajowe. Komitet galicyjski. Różne przygody
„moje we Lwowie. Uzyskanie paszportu przez
„Wacława. Rusini. Borkowscy. Wyjazd z
„Wincentym ku Krakowowi. Zamek Arkuszów.
„Tarnów i Walenty Zwierkowski. Tetmajery. Podróż
„z Goszczyńskim w Tatrach." —

Do pobytu we Lwowie trzeba dodać wieczorek literacki na cześć Boh. Z. opisany przez K. Estreichera w życiu Wincentego Pola. — Także z tej epoki Boh. Zal. opowiadał wrażenie jakie zrobiła puszczona pogłoska o jego aresztowaniu.

B. Z. zatrzymał się jeden dzień w Krakowie; zwiedzając groby królów polskich na Wawelu, taki go smutek ogarnął na widok grobu Kościuszki i Poniatowskiego że na głos płakał. Ponieważ policja austryacka miała go aresztować, czółnem przepłynął Wisłę i puścił się w podróż z kolegą jakimś Wrzałem. Przejazd przez Niemcy opowiadał B. Z. jak ich wszędzie serdecznie i hucznie przyjmowano. Wyjazd do Francyi w 1832 r.

Bohdan Z., zaciągnął się do wojska narodowego zaraz po wybuchu Powstania, służył w 1ym pułku Strzelców pieszych. Kolegami jego byli: Maurycy Mochnacki, August Bielowski, Adam Gurowski itp.

Wkrótce otrzymał nominację na podporucznika.

Pełnił obowiązki adjutanta przy Jenerale Chłopickim, mianowicie w bitwie pod Miłosną, wraz z Sewerynem Mielżyńskim i Ks. Januszem Czetwertyńskim.

Brał udział w bitwach pod Dobrami, Stanisławowem i Grochowem. Ta ostatnia bitwa wielkie na nim zrobiła wrażenie, opowiadał często: strach niektórych ogarnął, kiedy stary Mazur w głos zaczął: Ojcze nasz. Wszyscy za nim powtarzali modlitwę a potem rzucali się w ogień bez obawy i bili się z wielkim zapałem.

W tej bitwie zginął Kalenik, chłop Ukraiński z Mededówki, który śpiewał młodemu Bohdanowi ~~po~~ u ciotki Kundziczowej piosenki ludu Ukraińskiego, który został wzięty w rekruty a którego Bohdan spotkał pewnego razu w Warszawie jako sierżanta w wojsku rosyjskiem; przeszedł do wojska polskiego i służył w artylerji pieszej. —

Bohdan otrzymał od Naczelnego Wodza Krzyż złoty Virtuti Militari.

Bohdan Z. został wybrany posłem na Sejm od Powiatu Taraszczańskiego. Wybór odbył się w sali Ratuszowej i został potwierdzony na posiedzeniu Izb Sejmowych 5 lipca 1831. — 2 tego t. miesiąca należał do Rady która się zebrała w Sali Rządu Narodowego ~~[illegible]~~ i przed którą Skrzynecki zdał sprawę ze swoich czynności.

8go Września 1831 Bohdan Z opuścił Warszawę wkroczył do starych Prus i odbył kwarantannę w Brodnicy z powodu cholery. Przejazd przez Szląsk do Oświęcima i do Lwowa. Kilkomiesięczny pobyt we Lwowie. Wyjazd z Worcelem ku Krakowowi gdzie jeden dzień się zatrzymał zwiedził Wawel, wzruszenie jego na widok Grobów Poniatowskiego i Kościuszki. Przepłynął Wisłę czółnem, ścigany przez policję austryjacką i puścił się w podróż z posłem Worcelem. Podróż przez Niemcy serdeczne i huczne przyjęcie przyjazd do Francji.

Adj. G. N 5152.

FICHE du ____________ 189 __

M. B. Z.

pod Miłosną w 1831 r.

adjutant Chłopickiego

z Seweryinem Mielżyńskim

Januszem Czetwertyńskim

PARIS — IMPRIMERIE CHAIX — 27515-11-93.

Listem 25 Lipca 1831 r. Marszałek
Izby Poselskiej Władysław Ostrowski,
Sekretarz Rostworowski; Prezydujący Senatu
Kochanowski; Senator Niemcewicz
zawiadamiają Bohdana Zaleskiego iż wybór
Jego na posła z Powiatu Taraszczańskiego,
na posiedzeniu tegoż dnia I. I. Sejmowych
połączonych, jednogłośnie został
zatwierdzony.

Płock – 26 Września 1831. p. 337.

Szef sztabu Głównego zawiadamia Pana Józefa Zaleskiego, podporucznika pułku 1go Strzelców Pieszych że naczelny Wódz siły Zbrojnej Narodowej zaszczycił go ozdobą Krzyża Wojskowego złotego.

Generał Brygady

podpis: Śliwiński.

Bohdan Zaleski przybył do Zurichu 13 [illegible] 1832, był w Strasburgu 7 t. m., zabawił do

1832

Towarzystwo Litewskie i Ziem Ruskich założone [illegible] w r 1831

Na posiedzeniu 30 [illegible] 1832 [illegible] Janutkiewicz wniósł kandydaturę na członków Tow. Adama Mickiewicza i Ignacego Domeyki. [illegible] na następnem posiedzeniu [illegible] zostali przyjęci jednocześnie z Bohdanem Zaleskim i Stanisławem Worcellem.

1832 r.

Notatka

[illegible] Zaleski przyjechał do Paryża w r. 1832, stanął najpierw w [illegible] na Quai St. Michel [w listopadzie, we wspólnym lokalu z Pinnardem, w r. 1833 w sierpniu w 1834] a potem przeniósł się na rue Vivienne, gdzie mieszkał w hôtel Vivienne. Wtedy jeszcze [illegible], i jak sam pisał do przyjaciół [illegible] [illegible] katolik [illegible] się do [illegible] politycznych spraw emigracyi.

Najgłówniejszą rolę wówczas wywierało [illegible] emigracyi [illegible] i Towarzystwo Demokratyczne. Do obu tych towarzystw należał B. Z.

Na mocy postanowienia Izby Senatorskiej i Izby Poselskiej z dn. 19 lutego 1831 r. Sejm ogłosił się za nieustającym i zdecydował że [illegible] zebrania się Izb za granicą [illegible] sejmowy ustanawia się na osób 33. Otóż w r. 1832 znajdowało się na [illegible] 54 członków Sejmu Polskiego. Chcieli oni ustanowić reprezentacyę Narodu i protestować [illegible] przeciw gwałtom dopełnianym przez Moskwę po upadku powstania 1831 r. Bohdan Z. należał do wszystkich narad z kolegami, lecz z powodu różnicy [illegible] [illegible] dyskusie pod przewodnictwem Wojewody Ostrowskiego ~~żadnego~~ przedłużały się bez pożytku.

Towarzystwo Demokratyczne pod przewodnictwem jenerała Dwernickiego chciało przeprowadzić organizacyę Emigracyi, biorąc zasady wolności. Różne zakłady emigrantów rozproszone po Francyi miały delegatów w sekcyi Centralnej która odbywała swoje narady w ~~[illegible]~~ Paryżu. Różnicy [illegible] emigranci w Agen 16 sierpnia 1835, a [illegible] w Poitiers 7 grudnia 1835, wybrali Bohdana

+ 4 września 1835 do [illegible] Dwernickiego, zapisani [illegible] czego nie przyjmuje [illegible]

na delegata.

Ale już od r. 1833 Bohdan Z. któremu pobyt w Paryżu niepozwalał ~~dawno~~ oddawać się pracom literackim, przeniósł się w Sèvres, skąd robił wycieczki po okolicach z Mickiewiczem, z bratem Józefem, Domeyką, Witwickim itd. Wraz z nimi i Pułkownikiem Karolem Różyckim utworzyli towarzystwo mające na celu: 1° rozpowszechnienie wiary ~~[illegible]~~ ewangelicznej 2° gotowość poświęcenia się. Dopiero 11 Grudnia 1834 zostało założone Bractwo Chrystusowe, złożone z tych samych osób oraz z Cezarego Platera i Antoniego Góreckiego. Pod wpływem i namowami Bohdana Jańskiego, Bohdan przejął się coraz więcej duchem religijnym i poczuł że jego powołanie jest służyć Polsce pieśnią nad [illegible] w samotności a nie mieszać się do kłótni politycznych które wówczas ~~zaczęły~~ i dzieliły emigracyę. ~~[illegible]~~ Mocne wstrząśnienie na niego wywarły aresztowanie brata Józefa a następnie upadek ~~przeciwko Ludwika Filipa~~ i groźna choroba ~~[illegible]~~ na którą zapadł. W r. 1835 obaj bracia Zalescy wyjechali z Paryża i udali się do Strasburga. Tam w zaciszu, wśród pięknego kraju i spokoju w duszy Bohdan odzyskał poetyckie natchnienie. R. 1836 dla niego był pamiętnym na żywot. (~~[illegible]~~ Pieśń [illegible] ciągła strumieniem wychodziła z pod pióra. W trzech miesiącach w Strasburgu napisał więcej niż przez całą młodość. Czuł uspokojenie wewnętrzne i błogość w duszy. Na wiosnę w maju przeniósł się do Robertsau pod Strasburgiem, co rano i wieczór odbywał przechadzki nad Renem. Później nieco w lipcu zamieszkał w [illegible] gdzie pisał: „Złotą Dumę" i Pieśni Serbskie. Bobinski Pułkownik

Plichtowie i Domeyko przez jakiś czas obok niech mieszkali. W ten czas najechali z kraju Pani Dyon[illegible] ~~Felicja Iwanowska siostra Józefa~~ z córką [illegible] z p. Dariuszem Zwiątowskim i [illegible] Poznanie się z drogiemi osobami [illegible] przerwało [illegible] ciąg pieśni i natchnienia Bohdana [illegible] przed [illegible] Niepodobno było mu już wrócić do dawniejszego nastroju umysłu. Po wyjeździe kresowych mając jeszcze siły poetyckiej w piersi, napisał „Zachód Słońca" który miał być jakby przygrywką czy wstępem do nowej poezyi. Rozstał się zawsze z myślą dokończenia [illegible] [illegible] myśląc że znajdzie więcej spokoju na Południu Francyi. Wyjechał z Holsheim wśród słoty i śniegów pod koniec roku 1836 i przyjechał do [illegible]. Wybrawszy spokojne i ciche mieszkanie w [illegible], nad samym brzegiem morza Śródziemnego, obaj bracia Zalescy osiedli tam na dłuższy pobyt. [wyjazd do Włoch w 183[illegible], mieszk. w Rzymie, we Florencji, powrót do [illegible] w Czerwcu 183[illegible]] W Lipcu 183[illegible] rodacy z Rzymu piszą do niego i był utworzony [illegible] w Marsylii i [illegible] jedno [illegible] Bohdan był ten czas [illegible] w Południowej Francyi, ale przedsiębiorstwie i [illegible] nie chciał się już mięszać do [illegible] [Był w [illegible] do 21 [illegible] 1838 – [illegible] Rodzina, [illegible] – w Fontainebleau 7 Stycznia 1839 – [illegible] 21 [illegible] do [illegible] 2 Grudnia 1838 – wyjazd do [illegible]] Przy końcu 1840 r., Wojewoda Ostrowski zwołał [W Maju 1840 wyjazd do [illegible], [illegible] do [illegible] w [illegible] 1840 [illegible]] na 10ty Listopada, dla porozumienia się w politycznych sprawach w mieszkaniu Posła Biernackiego przy ulicy [illegible] des Mathurins, zebranie [illegible] o [illegible] Europy Polskę niepodległą, Rządzy przedstawiającej w obec [illegible] i prawa wolności. Projekt utworzenia Komisyi sejmowej [illegible] papiery sejmowe i zbierała pieniądze na emigrację. Kilka posiedzeń odbyło się 10 i 30 Grudnia 1840 r oraz 2, 4, 6 i [illegible] Stycznia 1841, [illegible] działania

Niestem z powodu ~~sporów~~ sporów wewnętrznych Bohdan mieszkał wówczas w Fontainebleau.

W r. 1841 nastąpiła Towiańszczyzna. Józef Bohdan i Witwicki trzymali się razem jako katolicy. Bohdan przerażony był wieścią o zjawieniu się Towiańskiego. Mieszkał wówczas z Józefem w Beaune, w Burgundii. List Mickiewicza z więzieniem „Bowiaku mój" wprawił go w osłupienie a potem w trwogę. Co spieszniej wyruszyli razem do Paryża dyliżansem. Po widzeniu się z Mistrzem nie dali się namówić do jego doktryny. Odtąd znów zerwanie z dawnemi przyjaciółmi i smutek.

W 1843 podróż do Ziemi Świętej.

W 1844 Józ. Dwernicki pisze do Bohdana że go przedstawia jako członka Komisji Centralnej do projektowanego Złączenia Emigracji.

W 1848. 24 lutego. Kilkaset Polaków zebranych na posiedzeniu na rue Dauphot wyznali Bohdana Z. wraz z Józ. Dwernickim, Gawrońskim, Hoffmanem i Eustachym Januszkiewiczem jako pośrednikami do znoszenia się z Rządem Rzeczypospolitej Francuskiej. 17 Maja odezwa wzywa Rodaków ~~aby~~ by wybrali Rząd i pomiędzy członkami tego Rządu był naznaczony Bohdan Z.

Członkowie ~~Rządu~~ tegoż wydali 20 Maja 1848 odezwę do Obywateli Galicyi i Poznańskiego by zaradzić potrzebom narodowym. Zawiązali się w sejmowe grono 16 Maja i prosili o przysłanie delegatów z Galicyi i Poznańskiego dla porozumienia się do wspólnego działania. Na posiedzeniu Czerwca 1848, Bohdan został delegowany na Kongres Słowiański mający się odbyć w Pradze Czeskiej. List podpisany

przez 15 Kolegów Sejmowych daje mu polecenie do działania na Sejmie w celu zbliżenia i przejednania narodowców Poznańskich. Wreszcie Bohdan wyjechał, ale na półdrogi musiał się cofać i wrócić na powrót.

[illegible] 1863r. Bohdan Z. został [illegible] członkiem Towarzystwa Literackiego a 17 lutego [illegible] roku członkiem rady Szkoły Polskiej.

1862r. Bohdan został wybrany Prezesem [illegible] Komisji Tymczasowej Chleba i [illegible].

Podczas powstania 1863r. Komitet polski [illegible] w Paryżu z polecenia Rządu Narodowego powołał do niego [illegible] Bohdana Zaleskiego.

Bohdan i jego żona Zofia Zaleska zajmowali się zbieraniem składek i umieszczeniem młodych emigrantów [illegible] z kraju po [illegible] powstaniu. Pani Bohdanowa była niezmordowana w tej pracy, mimo [illegible] wątłego zdrowia [illegible] umieszczenie młodym emigrantom bez różnicy wyznania. Niejeden z rodaków [illegible] zawdzięcza jej staraniom chleb i umieszczenie. Rada Towarzystwa Wzajemnej Pomocy listem d. 30 Marca 186[illegible] r. [illegible] podziękowanie Pani Zofii Zaleskiej za uczucia, którymi się kierowała przy udzielaniu pomocy Towarzystwu.

Bohdan Z. był też Prezesem Komitetu który się utworzył na emigracji na wzniesienie grobowca pomnikowego w Montmorency Karolowi

Sienkiewiczowi i wydania Dzieł rozmaitych.

1833

1 [illegible], akt kapituły

3 [illegible] 34 [illegible]

4 [illegible]

5 [illegible]

[illegible]

[illegible] – [illegible] [illegible] należ[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Bohd. Zaleskiego [illegible] [illegible] mają [illegible] [illegible] 33 podpisów na [illegible] [illegible] przedwczesnym dla [illegible]

Akt za [illegible] podpisało 25 członków [illegible]
Bohdan Zaleski (26 [illegible] 1833)

Akt przeciw podpisało 11 (6 [illegible] 1833)

[illegible]

1833

Z listu Maurycego Mochnackiego do matki

2 listopada 1833 Marly le Roi.

– – – –

Wszystkie te detale (o śmierci brata Kamila zmarłego w Hyères 17 sierpnia) wiem od Bogdana Zaleskiego, który podróżując w tamtych stronach, wstąpił z Marsylii do [illegible] [illegible] pośpieszył [illegible] się dowiedzieć. Mnie to, spo- [illegible] wiadomość [illegible] płaczu pobudziło. Na nieszczęście nie mógł Zaleski wydostać tej ćwiartki papieru którą Kamil zapisał. W żalu gdzieś ją zapodziała ta Francuzka, ale obiecała ją przysłać mnie jak się znajdzie.

Pielgrzym
w — 21 listopada 1833

Komitet Narodowy Emigracyi Polskiej

Odezwa do Polaków w Emigracyi

Do Kommissyi mającej się zająć obliczeniem wotów na nowych członków w Komitetu należał B. Zaleski

Wotum

Mickiewicz Adam	—	1160
Zaleski Bohdan	—	827.

1831

w [illegible] z Krzemińskim [illegible] w którym

przejeżdżał [illegible] Baló.

Grudnia 1831 w [illegible]

[illegible]

[illegible] Florencja

8[illegible] 183[illegible]

Luty 183[illegible] [illegible] } [illegible] Bohdan

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

Lipiec [illegible] albach

[illegible] [illegible] fort — Dresno

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] Paryż

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Kinetma [illegible]

~~[illegible]~~ [illegible] 18[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] gilbr

[illegible] Trentowski [illegible]

[illegible] 1850 [illegible]

[illegible]

te listy. Wśród]

(pielgrzymki tułackiej, czy to w spokojnym ~~[illegible]~~ Endoume, miasteczku małym nad brzegiem morza śródziemnego, czy w Fontainebleau, uroczo położonym pomiędzy lasami, ~~bądź w [illegible] w Endoume, bądź śród [illegible] lasów [illegible] Fontainebleau~~, kiedy Bohdan nucił tęskne dumy, i noszący ~~[illegible]~~ w sercu nieutulony żal po stracie Ojczyzny, poddawał się smutkom, nadchodził ~~[illegible]~~ z dalekich stron, znad burzanów i stepów Ukrainy, miły i siostrzany głos, który rozpogadzał zachmurzone czoło, pokrzepiał zwątlone siły i wlewał w serce wiarę, miłość i nadzieję. Listy te, które tutaj podajemy, zaczynają się wesołem powitaniem młodziutkiej Ukrainki, obejmują cały jej żywot i kończą się z jej ~~życiem~~ śmiercią. Niestety, jeśli wskazują myśli i uczucia które duszę jej przepełniały, ~~niestety~~ mało szczegółów biograficznych o samej autorce zawierają. Żałować należy że listy Bohdana w odpowiedzi zostały zagubione i nie dały się odszukać.[1]

Na Ukrainie życie Dyonizyi [illegible] ciche, skromne, choć ~~[illegible]~~ przepełnione różnemi obowiązkami ~~[illegible]~~, które sobie nadawała. Podczas kiedy mąż zwiedzał majątki i fabryki, ona siedziała w domu ucząc dzieci wiejskie, pracując umysłowo, odwiedzając ~~[illegible]~~ wieśniaczki, nad którymi ten lud Ukraiński ~~Państwo Poniatowscy [illegible] obszerne [illegible] [illegible] po całym [illegible]~~ W dzień urodzin Bohdana Zaleskiego, zamiast zabaw światowych, urządzała ucztę a zabawę dla ~~[illegible]~~ wieśniaków. ~~[illegible]~~ Lecz mimo przywiązania do stepu i do rodzinnej ziemi, musiała wyjeżdżać za granicę dla podratowania swojego zdrowia. W 1842 r. przybyła do Rzymu, gdzie prawie cały rok spędziła, dojeżdżając do Florencji do ciotki Buturlinowej. W 1843 r. Józef i

(1) W [illegible] rodzina ś.p. Dyonizyi odszukała listy Bohdana do niej pisane. Mimo kilkuletnich poszukiwań zaledwie udało się odnaleźć kilkanaście listów z ostatnich tylko lat.

Bohdan Zaleski, przed wyjazdem do Ziemi Świętej
spędził trzy miesiące w gościnnym domu Państwa
Poniatowskich w Rzymie. Po użyciu wód w
Schwalbach i kąpieli morskich w Ostendzie,
Dyonizya, w końcu 1843 r. powróciła do
domu na Ukrainę, trochę pokrzepiona na
siłach. Za powrotem, zawiązała znajomość ~~[illegible]~~
z Michałem Grabowskim, ~~dawnym~~ przyjacielem
z lat młodości Bohdana i przez niego ~~takim sposobem~~
~~na nowo~~ odnowił ~~zawiązał~~ się stosunek między dwoma
~~dawnymi~~ ~~Humańskiemi~~ Kolegami z Humania. ~~studentami~~. W tym
czasie, ~~do których~~ nauki rozgłaszane przez Andrzeja
Towiańskiego zajmowały umysły, Dyonizya
przez liczne stosunki które miała na
Ukrainie i na Podolu, działała na obywatelstwo, ~~[illegible]~~
na młodzież szczególnie, i walczyła piśmiennie
~~te nauki się [illegible]~~
przeciw ~~nowym~~ nowym teoriom. ~~tendencjom nowych apostołów~~.
Tak dziesięć lat przepędziła, prowadząc
życie niewiasty polskiej i katolickiej na
wsi. Dojeżdżając ~~[illegible]~~ do sąsiadów i dobrem
słowem, uczynkami wywierając wpływ zbawienny
na lud. Lecz piersi ~~zdrowie~~ nie domagały ~~[illegible]~~ i
do takiego stopnia groźne pokazały się
symptomata, że doktorzy nakazali wyjazd na
Południe Europy. Z Grecyi niewiasta która ~~wszystkich~~ dawniej

Livre n° *11066* N° d'ordre *3* F° *9*

SOUSCRIPTION PATRIOTIQUE DES FEMMES DE FRANCE

Monsieur *Bohdan Zaleski*

Cinquante francs

7

SOUSCRIPTION PATRIOTIQUE
DES FEMMES DE FRANCE

POUR LA

LIBÉRATION DES DÉPARTEMENTS OCCUPÉS

№ 18,837

REÇU de Monsieur [illegible] Zaleski

demeurant à [illegible] 38

un Engagement de la somme de : deux cents francs

payable à partir du jour où la Souscription, en y comprenant la somme inscrite au présent Engagement, aura atteint le chiffre de cinq CENT MILLIONS.

Le 23 avril 1872

[illegible]

NOTA. — Pour la garantie du Souscripteur, aucun engagement ne devra être payé qu'autant qu'il sera revêtu d'un timbre semblable à celui apposé sur le présent récépissé.

Détacher ce récépissé et le remettre au Souscripteur après l'Engagement signé.

N° 24851

103 Boulevard Haussmann
Paris

Je conseille : 1°

Instiller dans chaque oeil une fois par semaine une goutte du collyre suivant [illegible] goutte :

Eau distillée —— 10 gram.

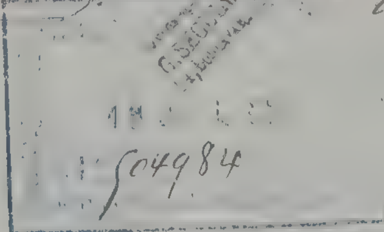
Bromhydrate neutre d'homatropine 0,02 centig.

2°

Porter des conserves teinte légèrement fumée en coquilles, pour sortir au grand jour.

Le 1er Juillet 188[illegible]

Dr Galezowski

N°

103 ~~Boulevard~~ Haussmann
Paris

Collyre :

Eau distillée 6 gr

Chlorhydrate neutre de cocaïne 0,12 gr

Instiller dans l'œil quatre fois dans une heure Lundi à 8 h. du matin

le 5 nov 1888 Dr Galezowsky

N° 17607) Myopie. Opacités des milieux.

Instiller dans l'oeil une goutte du collyre suivant une fois par semaine ou deux fois par semaine.

Eau distillée 10 gram.
Sulfate neutre d'atropine 0,02 ou

Le 30 9bre 1881
Dr Galezowski

Dr Gallezowski
[illegible]

Kilka wspomnień z młodości Bohdana Zaleskiego.

[illegible] Zaleski [illegible] tego [illegible] 1824. [illegible]

[illegible] lata [illegible] Ciotki [illegible] 14 lat [illegible] dookładać [illegible] Oda [illegible]

Jorczyki u Ciotki Janowskiej

[illegible] Bohdan Zaleski [illegible] lat [illegible] opisane [illegible] Chabowskiemu, a to w [illegible] Bazylia [illegible] Kolędy [illegible] Chabowskiego [illegible] Grabowskiego, Jana Krechowieckiego i Bohdana Z. [illegible] na klęczenie w kościele podczas mszy z podniesionemi w [illegible] rękami. [illegible] było potem, gdy Chabowski użalał się [illegible] tulić, darował mu B. Z. [illegible] wiedząc że mu tem najlepiej [illegible]

[illegible]

[illegible] B. Z.

[illegible] Dziecinnego wieku
[illegible], zaraził się [illegible] naskórną chorobą od
[illegible], z której niezmiernie bawił się łażąc
[illegible]. Dla kuracji oddano go do znachora,
[illegible] 18 [illegible]
[illegible]
[illegible] na
[illegible] sklepów na [illegible].
[illegible] był [illegible]. Zatem się [illegible]
[illegible] na pamięć [illegible].
[illegible]
[illegible] jak [illegible] w [illegible],
[illegible] tam [illegible].
[illegible] się [illegible]
[illegible]
[illegible] od [illegible]
[illegible]
[illegible] jak [illegible]
[illegible].

1811 · 1812 [illegible]
[illegible].

[illegible] 1812 [illegible]
[illegible] do 12 lat [illegible] brata starszego Eliasza,
[illegible] dobrami [illegible]
[illegible].

[illegible] w Humaniu
na wakacjach bawił u [illegible]
[illegible], lecz krótko. Częściej przebywał
u brata Eliasza. ~~Był to dobry kawaler~~, o 20 lat
[illegible], kochał swego młodszego brata jak
[illegible]
[illegible]. [illegible] o
[illegible] na całe życie. [illegible]
[illegible]
[illegible] lat
[illegible]
[illegible].

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible].

W r. 1814 B. Z. był dotknięty ciężką chorobą [illegible] u brata Eliasza w [illegible]. Wówczas pierwszy raz poznał panny Felicję ~~Iwanowską~~ Zaleską, potem zamężną za [illegible] Iwanowskiego, z którą łączył go tak serdeczny stosunek przez całe życie. [illegible] ~~Hrabina~~ ~~[illegible]~~ Dionizja Poniatowska [illegible] w pomyśl Orłowska [illegible] i hr. Konstancja Rzewuska. Jej syn, umarł na wygnaniu [illegible] któremu ~~był Zaleski~~ [illegible] + [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] B. Z. i ~~Major nowa[illegible]~~ [illegible], [illegible] całe życie ~~razem~~ [illegible] razem spędzili. Umarł w Paryżu poz. lutego 1864 i jest pochowany na cmentarzu Montmartre, gdzie walcząc za niepodległość Francji, został raniony w r. 1814.

W Humaniu koledzy B. Z. byli: Michał Grabowski, [illegible] Gałęzowski, Jan Kruchowiecki [illegible] [illegible]. Każdy z nich miał jakieś przezwisko. [illegible] Grabowskiego zwano Cheronem, za to że [illegible] kolegów. B. Z. przezwano Amanus, dla tego że [illegible] jego charakter słodki [illegible] Amanus. Jego Gałęzowskiego zwano [illegible] domkiem. [illegible] Kudriawy, dla tego że miał włosy kędzierzawe.

[illegible] B. Z. był Jeżowski, uczeń akademii [illegible] założyciel Filomatów. Kolega i przyjaciel Adama Mickiewicza. Literat, badacz starożytności chodząca encyklopedia wszelkich nauk matematycznych i literackich. Był potem profesorem w Uniwersytecie Moskiewskim i tam napisał [illegible] [illegible] wydane pod imieniem Jego [illegible]. Był on potem nauczycielem [illegible] Kuryłówce, gdzie mieszkał [illegible]

[illegible] w Humaniu [illegible] o przedstawienia przy [illegible] dramacików Bohomolca; ponieważ publiczność [illegible] chodziło by [illegible] które były dobre i sam służył za suflera; której [illegible] prawie nie [illegible] ról [illegible] z nim", malec nieomal [illegible] „Kiep" [illegible] ciągle mu [illegible] i z nim, [illegible] Kiep [illegible] [illegible] do tych w ostatniej [illegible] Oraz [illegible] amatorskich, co [illegible] wystąpujący w roli mu się [illegible] publiczność, wystąpił jako straszny rozbójnik. Dziecko, które miał porwać jako [illegible] niespodzianie na scenę. Gdy ten ostatni biorąc go niespodzianie [illegible] zapominając [illegible] aktor zapomniał krzyczeć: Charczewski, z bólu o swojej roli, [illegible] Charczewski!" który właśnie grał rolę rozbójnika.

Z pobytu w Humaniu zostało

W jesieni r. 1816 w Humaniu zapoznał się z Józefem Zaleskim [illegible]

wspomnieć dwóch służących, t.j. małego [illegible] kozaczka Filipka, zwanego wszakże z [illegible] Dżygitem. Osiadł on później w Kijowie jako [illegible] i tam niejednej ciekawej młodzieży uniwersyteckiej opowiadał ciekawe szczegóły z pobytu [illegible] w Humaniu! Drugi sługa nazywał się Mowsza, którego nazwano Abramowiczem [illegible]. Ten się potem nieco wykształcił i lepiej pokierował.

W 1820 B.Z. zamierzał udać się do Warszawy na Uniwersytet Warszawski. W drodze wstąpił do swojej ciotki Jasińskiej w Jerczykach na pożegnanie. Zastał tam kolegę swego Jankowskiego, z którym w tychże Jerczykach uczył się razem przed pójściem do szkół w Humaniu, u ex-jezuity braciszka Bernackiego [illegible] uczyło się pięcioro wnucząt pani Jasińskiej. Był to wielce szanowany i świątobliwy [illegible] bardzo poważny [illegible] B.Z.

W dniu tych odwiedzin, stał się następujący wypadek. Niespodziewanie wchodzi Bernacki do pokoju gdzie B.Z. gwarzył z kolegą E. Jankowskim i powiada im że się przychodzi z nimi pożegnać, gdyż czuje że tej nocy umrze. Nie chcieli brać to na serio, uważano go bowiem czasami za oryginała i że ~~zdawał~~ się zdziecinniał [illegible]. Bernacki pożegnał się z nimi, żegnał całując ich i błogosławiąc, a odchodząc jakby proroczym duchem natchniony, wyrzekł zwracając się do nich te słowa: „Ty będziesz krezusem, wskazując na E. Jankowskiego „[illegible], a ty staniesz się [illegible] do B.Z. i odszedł. Tejże tej samej nocy Bernacki umarł. Jego przepowiednie się sprawdziły. E. Jankowski zrobił wielki majątek na Ukrainie a B.Z. został się znanym. Wyjazd z Ukrainy nastąpił 8 Września 1820.

B.Z. [illegible] w drogę do Warszawy [illegible] Gorczyńskiego, nierozłącznego swego przyjaciela ~~a~~ ~~[illegible]~~. Ciotka dała [illegible] 200 dukatów w kieszeni. Myślał że to wielki majątek. Przejeżdżając granicę która wówczas oddzielała Królestwo Polskie, dwaj młodzieńcy, pełni zapału i entuzjazmu, na widok ziemi tej o której tak długo marzyli, wyszli z karety, ucałowali ziemię polską a potem [illegible] tej ziemi garść do butelki wina, pili i kazali furmanowi z nimi pić.

B.Z. przyjechał do Warszawy swoją własną bryczką, trójką koni i z furmanem, ~~B.Z.~~ [illegible] koni i [illegible] i kilkunastu ~~[illegible]~~ [illegible] do pełnoletności, zaraz [illegible] ich obdarował.

W Warszawie konie i bryczkę sprzedali, furman wrócił sam do domu. Sprzeciwy, przy tej

Ukrainiec, nie mógł się wydziwić, widząc w Królestwie [illegible] na płotach i mnóstwo kamyków. [illegible] "jakiż [illegible] chleb z ziemi tak zbudzonej [illegible] Kt. mógł tyle i [illegible] narzucić kamieni [illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] b. [illegible] do [illegible] [illegible] Księci [illegible] [illegible] mieszkanie [illegible] [illegible] się z nim [illegible] wszystkim co potrzeba [illegible] [illegible] kotlu. [illegible] a sam [illegible] w Warszawie. [illegible] w drogę po nieznanej mu Warszawie [illegible] własnego mieszkania [illegible] ofiarował [illegible] [illegible] po [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] się z [illegible] [illegible] [illegible] o nim [illegible] w Warszawie znane [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] itd.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] entuzjazmem, bo już [illegible] Któż ty taki, mój drogi? [illegible] [illegible] [illegible] tylko chwilkę, [illegible] [illegible] Brodziński, bo [illegible] do korekty. [illegible] [illegible] chleba! [illegible] B. Z. [illegible] Podczas całego pobytu [illegible] przyjaźń młodego Ukraińca. [illegible] [illegible] [illegible] w Warszawie, [illegible] [illegible] [illegible] w Królestwie. [illegible] w 1850 [illegible] [illegible] składał się z samych [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Jeden z nich przez [illegible] [illegible] [illegible] się przed [illegible] [illegible] Smutno go również karbonarym i związany przysięgą, musiał go zaskarżyć. Sąd skazał go na śmierć. [illegible] Łatwo pojąć [illegible] kto ma wykonać wyrok. Łatwo pojąć w jakich obawach był B. Z. gdy [illegible] [illegible] ciągnąc [illegible] wyciągnął biały [illegible] w kapeluszu. Na szczęście [illegible] [illegible] spadło na chemika który miał dolać [illegible] do kawy kolegi pewną truciznę. Na szczęście wszedł jeden z [illegible] którego dotąd spiskowi nie znali, [illegible] przez wzgląd na młodość i płochość, zamienił wyrok śmierci na wykluczenie winnego z grona.

B. Z. [illegible] [illegible] chwili gdy Jenerał Umiński przyjechał z Poznańskiego i miał [illegible] do zebranych w liczbie 2 lub 3 tysięcy [illegible] na [illegible] każdy z nich na znak miał [illegible] w klapie surduta.

Po tym znaku się poznawano. Nieznajomi dotąd ściskali się konwulsyjnie dłoń. Zmińskiego porwali z barki, a zapał przechodził do szału. Wszystko jednak odbyło się tak spokojnie, że policja moskiewska nic nie domyśliła się na razie.

Były chwile biedy i tęsknoty, albo i natchnienia poetycznego. Wówczas cierpiał, zamykał się na dłużej, tygodniami nikogo nie widywał i sam z [illegible] [illegible] najpłodniejszy to był czas dla jego wyobraźni.

Mieszkał na Tamie u jakiegoś intrologatora, który miał dwie izdebki. Jedna z nich była zamykana dla oficera. Oprócz zapisów, B.Z. wolał siedzieć u siebie; nawet jedzenie podawano mu otworem w ścianie, która ich oddzielała. Była to chwila gdy B.Z. jednym tchem napisał swój „Kapród". Wiersz tam musiał być z tęsknoty, ale z nich poetyczny [illegible] w oczach. Zaraz też zaś oddał Brodzińskiemu. Gdy się ten Kapród urodził, dziwnie lekko się B.Z. zrobiło w duszy. Był to wieczór. Otworzył okno na dziedziniec i zaczął sobie nucić dumki ukraińskie. Nie wszystkie dokładnie mógł sobie przypomnieć, i gdy się biedzi i łamie żeby sobie zapomnianą strofkę przywołać na pamięć, [illegible] męzki w dziedzińcu ciągnie dalej tę [illegible] piosnkę. Zaczyna inną piosnkę, znowu ktoś [illegible] głos [illegible] [illegible] bez omyłki. Przygląda się tedy i widzi żołnierza w mundurze moskiewskim. A z kądże ty [illegible] bracie? – Z Medwedówki – Na raz myśl go [illegible]. A czy to nie Katerynyk? – Katerynyk. A [illegible] Tomko? [illegible]. – Tak. Wówczas [illegible] [illegible] B.Z. [illegible] i przypomina [illegible] [illegible] będąc dzieckiem [illegible] [illegible] i że zatuje [illegible] [illegible] nie [illegible]. [illegible] u Cioth Kundi: [illegible] [illegible] [illegible]. B.Z., dziecko jeszcze [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], i Kasię; [illegible] [illegible] przyniósł do sali [illegible].) Rozmowa [illegible] głośno, i na dziecka nikt nie zwracał uwagi. On sam z początku mało uważał. Ale gdy wymieniono imię Katerynka, który właśnie tego wieczora [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

który [illegible] głos [illegible] jako kamień. [illegible] miała [illegible] noc. [illegible] jako [illegible] się bidak [illegible] jakie [illegible] przestygnało, [illegible] do chaty, [illegible] na niego [illegible] został [illegible] [illegible] Był to [illegible] chłopak, żywy, wesoły, lubiący [illegible] 3., ale hardy dla ekonoma, który chciał [illegible]

[illegible] rozpoznał go w Warszawie, Katernik [illegible] krestami i był w stopniu sierżanta w kawalerii, [illegible] gospodarza Czajkowie. Może [illegible] mówi mu B. Z. wskazując na [illegible] – niech ich licho tam porwie.

Potem był częstym gościem u B. Z. i gdy powstanie wybuchło, [illegible] i bił się z naszemi, służąc w pieszej artylerii. Zginął w bitwie [illegible].

Prezydent Miasta [illegible] Wężowski [illegible] był [illegible] przy wyborze na posła B. Z. od powiatu Tarnobrzeskiego. Było to w sali Ratuszowej. B. Z. był sekretarzem przy Marszałku.

~~[illegible]~~ Pobyt w Warszawie i w Kongresówce [illegible] najlepsze chwile życia B. Z. Tu poznał wiele osób z którymi żył jako uczeń Uniwersytecki, jako [illegible] jako [illegible]. Wcześnie był młodym i kochanym powszechnie [illegible] był jako poeta.

Jaka [illegible] miłość dla niego kolegów a nawet i nieznajomych mu osobiście, [illegible] dwa następne wypadki, zaszłe już po upadku rewolucji 1830 r. Raz w [illegible] (ten sam który wraz z księciem Bonaparte [illegible] Napoleon III wsiadał do łódki w Boulogne, i tam [illegible]) [illegible] B. Z. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] B. Z.

[illegible] na Ukrainie w 18[illegible] B. Z. to to na [illegible] u marszałka [illegible] publicznie [illegible] powstania listopadowego, dodając że lepiej by było [illegible] do stóp Najjaśniejszego Pana, [illegible] jednego po drugim z [illegible] trzy [illegible] jako to Malinowskiego, Sobeckich i Bohdana Zaleskiego, [illegible] tam kolega [illegible] Jan Krechowiecki [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Marszałku!" [illegible]

W [illegible] wybuchu powstania, [illegible] 18[illegible] [illegible] spotkał się na [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Nazajutrz [illegible]

[illegible] na Belweder.

[illegible] zaciągnął się [illegible] do wojska. [illegible] [illegible]. [illegible] do [illegible] zamianowano. Opowiadał [illegible] na [illegible] Mochnackiego [illegible] zawsze [illegible] pod [illegible]. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] zaczął [illegible] [illegible] [illegible] nam [illegible] [illegible]."

[illegible]. 8 [illegible] 1831 r. [illegible] [illegible] i [illegible] na [illegible]. [illegible] Jakiś czas został we [illegible], ale [illegible] [illegible] w Krakowie. [illegible] [illegible] [illegible] przez [illegible], [illegible] do Francji.

[illegible] na emigracji [illegible] [illegible] w Londynie w [illegible]. [illegible] do [illegible], do [illegible] [illegible] [illegible]. Podróże [illegible] [illegible] Zaleskim [illegible] do [illegible].

[illegible] 1746 r. ożenił się z [illegible]. [illegible] 23 lutego 185[illegible].

[illegible]

Syn Wawrzyn[illegible]

Józef Bohdan Zaleski urodził się [illegible] 14 lutego 1802 r. [illegible] Bohaterce [illegible] odumała [illegible] na [illegible] zostało na wychowaniu [illegible] dziecię [illegible] oddane [illegible] pokochał [illegible] dla [illegible] ciotkom [illegible] a [illegible] nie mogł [illegible] dla nauki a raczej dla [illegible] [illegible] do [illegible] w [illegible] Bohdan [illegible] to Medwedówki [illegible] [illegible] zobaczy w [illegible] [illegible] starego [illegible] [illegible] do znachora starego [illegible] [illegible] córa [illegible]

Dziecko [illegible] oddane na kurację do znachora [illegible] kilka dorodnych córa [illegible] majątko [illegible] całą [illegible] [illegible] Bohdanowi [illegible] nad sinym Dnieprem [illegible] przechować wspomnienia [illegible] przygody [illegible] na całe życie [illegible] w [illegible] 1811 w którym [illegible] uczęszczać [illegible] gorszym [illegible] lat [illegible] przesiedział tam do r. [illegible] zaprzyjaźnił się z Seweryn [illegible] Goszczyńskim, [illegible] Bazyli[illegible] w [illegible] Krechowieckim [illegible] z [illegible] Grabowskim [illegible] z którem [illegible] z Sewerynem [illegible] dla [illegible]

przetrwały cale [illegible] 1820 r. opuścił Ukrainę [illegible] do Warszawy [illegible] a która [illegible] ciągle [illegible] wypisywanie [illegible] nie [illegible] [illegible] Zaleski [illegible] [illegible] śpiewa [illegible] [illegible] Bohdana Zaleskiego [illegible] z [illegible]

Boże mój Boże! Trzymam [illegible] Jak umiej daj mi Ukrainę w [illegible]

[illegible] rzewny [illegible] 1820 [illegible] Kaliszewskim [illegible] Zaznajomił się z [illegible] literatów [illegible] Mochnackim [illegible] w Dzienniku [illegible] z Witwickim [illegible] [illegible] Brodzińskim [illegible] na temat ludowy o Bohaterach [illegible] Zaraz [illegible] początek od [illegible] i harmonii [illegible] w 1820 [illegible] r. 1813 [illegible] w [illegible] Wawrzyn [illegible] [illegible] zaszczytnie [illegible] w Zawodzie [illegible] podkomorzego Górskiego, potem [illegible] poeta był [illegible] w [illegible] Leszczynku, w domu [illegible] w [illegible] Bohdan [illegible] [illegible] w 1818 [illegible] mięły [illegible] [illegible] Bohdana Zaleskiego [illegible] [illegible] swoj [illegible] nazwisk [illegible] na [illegible] i przeniknęła [illegible] Zaleski [illegible] w [illegible] Litwie [illegible] i [illegible]

Kiedy wybuchło powstanie listopadowe 1830 r. [illegible] w [illegible] strzelców [illegible] na [illegible] Zaleski [illegible] i Maurycego [illegible] zostać [illegible] [illegible] obok [illegible] - 8 września 1831. [illegible] Kampanię [illegible] z powodu [illegible] [illegible] się do Rus [illegible] na [illegible] z [illegible] [illegible] do Lwowa. [illegible] [illegible] Grodnie [illegible] dla niego [illegible] swego [illegible] zasobnie [illegible] Zaleskiego [illegible] tylko odzyskał [illegible] [illegible] doctor [illegible] Ministra [illegible] Zaleski w swej poezie [illegible] wszystkich [illegible] Zaleskiego [illegible] zatrzymał się w Krakowie na [illegible] w towarzystwie [illegible] w podróż do Francji [illegible] Józef Zaleski [illegible] [illegible] [illegible] czasu w Galicji

W 18 Bohdan przyjechał do Paryża i brał udział we wszystkich politycznych sprawach: ~~należał do [illegible]~~ jako poeta należał do narad nad [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] Jeniu, ~~który~~ Adam Mickiewicz przyjechał do Paryża w 1832, zapoznał się z Bohdanem i odtąd [illegible] serdeczna przyjaźń łączyła ~~[illegible]~~ wieszczów. ~~[illegible] Adam [illegible] Mickiewicz i Bohdan [illegible]~~ [illegible] bractwo [illegible] Do niego należeli [illegible] Bohdan Zaleski i Bohdan Jański [illegible] Bohdan [illegible] zamieszkał w Hères pod Paryżem [illegible]

[illegible] Kto by [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] poemata ~~[illegible]~~ Ojcenasz [illegible] [illegible] jeden z najcenniejszych utworów Bohdana Zaleskiego. [illegible] nie drukowany ma być [illegible] Stefana Witwickiego i przyjaciół którzy namawiali go do [illegible] Zaleski [illegible] [illegible] obaj bracia ~~[illegible]~~ odbyli podróż [illegible] z Mickiewiczem [illegible] [illegible] gdzie odwiedzili Adama Mickiewicza [illegible] obaj bracia ~~[illegible]~~ przechadzali się po Szwajcaryi. ~~[illegible]~~ powrócili [illegible] ~~[illegible]~~ przechadzali się po Szwajcaryi [illegible] stały się [illegible] ~~[illegible]~~ do Paryża, i stosunki między niemi [illegible] przerwało przybycie Towiańskiego do Paryża [illegible] [illegible] te ~~[illegible]~~ zetrzymanie się ducha przerwało przybycie Towiańskiego [illegible] w [illegible] Boże Pana Andrzeja i [illegible] całą siłą jego [illegible] sierpnia 1841 [illegible] do Bohdana bawiącego w Beaune śliczny ten wiersz:

Bywaj [illegible] mój, a [illegible]!
Na pożegnanie [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] twój [illegible]

~~[illegible]~~ [illegible] i wahaniach, ostatecznie Bohdan nie przystąpił [illegible] [illegible] Harmonia jego z Adamem przez kilka lat [illegible] W 1843 obaj skutkiem tego zajścia się zmniejszyła, [illegible] bracia puścili się w długą podróż do Włoch i do Ziemi Świętej [illegible] [illegible] w którym roku Bohdan ożenił się z Panną Zofią Rozengardtówną. [illegible] W 1848 r. kiedy rewolucja [illegible] Francyi i we Włoszech, Bohdan Zaleski zamieszkał w Paryżu [illegible] 1831 r. z delegacią polską [illegible] Bohdan udał się w charakterze posła [illegible] zatrzymany przez [illegible] Zjazd Słowiański w Pradze, [illegible] [illegible] do Paryża. W 1850 przeniósł się [illegible]

[illegible]

[illegible] 31^go Marca 1886 r. Bohdan Zaleski oddał ducha Panu. Pogrzeb odbył się [illegible] w kościele de l'Assumption, [illegible] [illegible] zwłoki na cmentarz Montmorency gdzie zostały złożone w grobie familijnym, [illegible] przez [illegible] [illegible] — —

Nie miejsce tu oceniać pracę literacką Bohdana Zaleskiego. Dosyć jest powiedzieć że krytycy [illegible] wysoko go cenili. Mochnacki zaliczał go do pierwszorzędnych wieszczów. Mickiewicz uważał go za największego z lirycznych [illegible] poetów słowiańskich i powiedział o nim te słowa: „Bohdan był [illegible] zawsze [illegible] w rozkazu tych [illegible] chcieli[illegible] sztukę dla sztuki samej. Wyczerpał bowiem wszystkie [illegible], wszystkie rytmy, wszystko co jest [illegible] najdelikatniejszego w odcieniach."[4]

[illegible] [illegible] o Bohdanie Zal[eskim] [illegible] 4 tomy gdyż [illegible] pewna część utworów jego jest jej nieznaną. Wkrótce [illegible] 27 [illegible] zawierający: 17 drobne utwory liryczne, Bytki i Złotą Dumę. [illegible] Godzi Tyrtejskich. Prenumeratę przyjmuje w Krakowie księgarnia [illegible] [illegible] a w Paryżu Pan Władysław Laskowicz 13 Quai St Michel (Cena [illegible] 4 złr. czyli franków 10. [illegible] emigracia i [illegible] publiczność polska [illegible] tę w tomy niewydanych pieśni Bohdana [illegible]

nie zginie przez [illegible][5]

Duch mój w Tobie spocznie, Panie!
A dla ziemi, u mogiły
Kilka [illegible] [illegible]
Co ku niebu mię wznosiły.

Bohdan Zaleski

1802 – 1886.

Józef Bohdan Zaleski urodził się 14go lutego 1802 roku we wsi Bohaterce na Ukrainie. W [illegible] po urodzeniu stracił matkę [illegible]. [illegible] Dział [illegible] [illegible] Kudzin[illegible], [illegible] w Medwedówce [illegible] [illegible] życie dziecko [illegible] strone choroby, [illegible] [illegible] zostało [illegible] ~~Ukraińskiemu~~. [illegible] [illegible] tego Bohdana [illegible] [illegible] Osiemnaście miesięcy pobytu w chacie starego Znachora, wśród prześlicznej okolicy nad sinym Dnieprem, u stóp Iwankowy, pomiędzy ludem wiejskim, przysposobiło jego duszę do poetyckich marzeń, [illegible] w nim zamiłowanie do ziemi Ukraińskiej; [illegible] wspomnienia z tych pierwszych [illegible] do stepu i do ludu. [illegible] Wróciwszy [illegible] głęboko [illegible] w jego [illegible] do rodziny, przebył kilka lat u ciotki Jasieńskiej w Ger[illegible]. W 18[illegible] oddano go do szkół Bazylianów w Humaniu, gdzie zaprzyjaźnił się na [illegible] z [illegible] Z [illegible] z Michałem Grabowskim, z Sewerynem [illegible] [illegible]. Opuściwszy szkoły Humańskie przyjechał na wieś do rodziny. Z Krzywca [illegible] zamieszkiwał [illegible] brat Eliasz, młody Bohdan [illegible], [illegible]. Zapalił puścił się w podróż (z [illegible]) z przyjacielem

Seweryn Goszczyńskim, dla ukończenia nauk w Uniwersytecie. 8go Września 1820 r. opuścił Ukrainę której już nigdy nie miał zobaczyć, a którą pokochał tak silnie [illegible] że [illegible] wyśpiewuje w tęsknej i rzewnej pieśni ciągle o niej śni i marzy, i na ziemi [illegible] ~~[illegible]~~ do ~~[illegible]~~ prosi Boga o Ukrainę w Niebie:

Daj że mój Boże, [illegible] modlę ciebie,
Jak umrę, daj mi Ukrainę w niebie!

Pobyt w Warszawie wpłynął znacznie na dalszy los Bohdana. Zaraz zbliżył się z kołem ówczesnych literatów. Osińskiego [illegible] Marii, Kazimierz Brodziński i [illegible] serdecznie przyjęli młodego Ukraińca. Zaprzyjaźnił się z Stefanem Witwickim, z Mochnackim, z Odyńcem, z Kopciem, z Wielhorskim [illegible] na [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]. Pierwszą jego [illegible] umaczenie [illegible] drukowaną [illegible] w r. 1820 [illegible]. [illegible] [illegible] poezja [illegible] przez [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] Duma o [illegible] śpiew [illegible] ~~[illegible]~~ śpiewie poeta pisze ~~[illegible]~~ [illegible]:

Duma [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]!

[illegible] nauczycielskim, Bohdan ~~[illegible]~~ [illegible] w Płocku, [illegible] w [illegible] i w [illegible]. [illegible] Ruskich, [illegible] wyjechał [illegible] Mochnacki.

w dziele o Literaturze Polskiej w XIX-ym wieku. ~~[illegible]~~ bardzo zachwalał jego poezje ~~[illegible] go [illegible] do [illegible] dziecięcie mówiąc~~. Utwory lirycznie Zaleskiego ~~jego~~ ~~liryczne~~, pochodzące z głębokiego natchnienia [illegible] i przenikniete uczuciem myśli narodowej, [illegible] [illegible] i prześliczną harmonią wierszu. Bohdan należał do pierwszych [illegible] w [illegible] [illegible] z najpiękniejszym zapałem w [illegible] Polski [illegible] od [illegible] [illegible] [illegible] powstaniu [illegible] [illegible] Bór, [illegible] w [illegible] narodowych [illegible] [illegible] strzelców [illegible] jako [illegible] w [illegible] [illegible] Bielowskiego i [illegible] [illegible] w [illegible] przeciw Moskwie i [illegible] w [illegible] pod Grochowem. Powróciwszy do ~~[illegible]~~, [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ pastem na [illegible] z powiatu [illegible] [illegible]nskiego, na Ukrainie.

Po upadku powstania Bohdan Zaleski [illegible] (8. września 1831) udał się do Prus, opuścił Warszawę [illegible] [illegible] w [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ do [illegible]. W tem miejscu [illegible] [illegible] polskich, [illegible] [illegible] Zaleskiego [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pobyt i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Bohdan w [illegible] [illegible] [illegible]. Odzyskał wkrótce [illegible], [illegible] [illegible] Zaleskiego [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] poeta opuścił [illegible], [illegible]. Z [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] w [illegible] [illegible] Francji. Józef w [illegible] [illegible] w [illegible] [illegible] w [illegible]. Zaleski pozostał jeszcze jakiś czas w [illegible] [illegible].

Bohdan przyjechał do [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] innych [illegible]. [illegible]

Adam Mickiewicz przybył do Paryża stolicy Francji, [illegible]
Bohdan (się z tym) zapoznał i zaprzyjaźnił [illegible]
[illegible] miłość Ojczyzny i [illegible] poety-
[illegible] [illegible] Owczas [illegible]
[illegible] jednomyślnych, dążących w religii [illegible]
[illegible] wszystkich, [illegible] do tego [illegible]
[illegible] do wewnętrznego [illegible] Bohdan [illegible]
[illegible] Bohdan Zaleski [illegible] [illegible] i
[illegible] Domejko, Antoni Gorecki [illegible] [illegible]
Józef Zaleski przybyły do Paryża [illegible] Bohdana który [illegible] w
wielkiego miasta [illegible] także z [illegible] [illegible]
samotnie i [illegible] [illegible] do [illegible] kiedy [illegible]
z którym zamieszkał [illegible] potrzebnego do pisania, wyjechał
[illegible] znalazł spokojnie [illegible] [illegible]
do Strasburga w 1835 r. [illegible] i napisał [illegible]
[illegible] Bohdan odnalazł [illegible] [illegible]
namaszczenie ducha, [illegible] ~~[illegible]~~
(Złota Duma) [illegible] [illegible] Złota Duma [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] 183[illegible] [illegible]
[illegible] blisko 5000 [illegible] ~~[illegible]~~
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] napisał
W tej wiosce prowadząc życie pustelnika [illegible] Argymeny.
[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~ przechadzka po [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Bohdan
[illegible] [illegible]
[illegible] Do [illegible] [illegible] i napisał [illegible]
[illegible] do Fontainebleau [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ten poemat [illegible] w 1841 r. Bohdan wyjechał do
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
Adama Mickiewicza [illegible] przechadzce [illegible]
[illegible] Potem Bohdan wrócił do Fontainebleau
[illegible] [illegible] do Paryża [illegible]
z Adamem [illegible] [illegible]
literatury [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Mickiewicz [illegible]
[illegible] do Paryża. [illegible]

Boże Pana Andrzeja i popierał całą siłą posłannictwo tego do emigracji. 11go sierpnia 1841 r. Adam napisał do Bohdana Zaleskiego w Beaune w Burgundii tem prześlicznym [illegible]:

Słowiczku mój, a leć, a leć!
Na pieśniach swoich leć.
[illegible] dziecinne [illegible]
Znowu mi pieśnie [illegible]

Na wezwanie Adama Bohdan [illegible] natychmiast w [illegible] po rozmowach ostatecznie ~~się~~ nie przystąpił się do Towiańskiego i został ~~na~~ na gruncie Kościoła katolickiego.

Od 1843 roku ~~[illegible]~~ Zalescy [illegible] się w podróż do [illegible] i do [illegible] i [illegible] w pierwszej [illegible] zamieszkali w Fontainebleau [illegible] [illegible] Rosenwerth. [illegible] Bohdan [illegible] i [illegible] w [illegible]. Kiedy [illegible] [illegible] dla [illegible] rewolucja 1848 r. [illegible] tyle nadziei dla [illegible] Bohdan pojechał na [illegible] [illegible] w [illegible], lecz nie dojechał do tego miasta i [illegible] do Francji. [illegible] przeniósł się do Fontainebleau [illegible] 10 lat. Często jechał do miasta na sesje [illegible] dla [illegible] [illegible] jako [illegible] [illegible] Adama [illegible] dożywiało to [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] który także często ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] lat w życiu [illegible]. [illegible] Bohdan [illegible] ~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~ [illegible] [illegible] wyjechał na [illegible] [illegible] i Adam wyjechał na wschód i [illegible] na [illegible] w Konstantynopolu. [illegible] jego [illegible] [illegible] na cmentarz. ~~Kiedy~~ [illegible] w [illegible] 1860 r. Bohdan [illegible] w [illegible] w [illegible] i [illegible] młodych [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i emigracji [illegible] [illegible] w [illegible] [illegible] i [illegible]. W 1860 r. Bohdan ~~[illegible]~~ [illegible] w [illegible] i [illegible] się [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] w tym to roku [illegible] [illegible] i emigracyjnemi.

twiery "Do moich dzieci", pełen patriotycznego i [illegible] ducha, w którym przewidujący że sam już [illegible] Polski, ale że jego dzieci mogą do Polski wolnej [illegible] od morza do morza. [illegible] w 1863 r. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] w którym [illegible] narodu polskiego. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] wiele pieśni [illegible] i patriotycznych [illegible] w tym [illegible] [illegible]. Z tych [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] w allegro to w [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Po [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] itd.

[illegible] chleba [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] jego lutego. [illegible] [illegible] [illegible] 23go lutego 1868 r. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] napisał [illegible] [illegible] "Za Francję". [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] na niego, [illegible] jego [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] zaleko [illegible] [illegible] [illegible] do od [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] do [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] wydanie jego [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] w [illegible] [illegible] [illegible] w 1851 r. [illegible] [illegible] [illegible]

i oczywistego wzroku pojechał do Rzymu by
żyjąc odtąd w pielgrzymce słowiańskiej. W 1882 r.
przypadła 80a rocznica jego urodzin i z różnych stron
Polski i całej emigracji nadesłano powinszowania
które mocno rozrzewniły Bohdana. [illegible]
[illegible]
[illegible]
wyższe natchnienia. [illegible] Utrata wzroku zamroczyły
[illegible] do ostatniej chwili przecho-
wujących (jego dni), [illegible] w zmartwychwstanie Polski.
[illegible] siłą wiarę [illegible] myśli i
wspólnej starości [illegible] patriotyzmu. [illegible]
pamięci oraz kapłanem [illegible]
jego Doktora [illegible] swego kochanego ~~[illegible]~~
W kilka dni też po pogrzebie (Tytusa?) umarł ~~[illegible]~~ (31 Marca 1886 r.) Pogrzeb
~~[illegible] ducha [illegible]~~
odbył się z jego mieszkania w Paryżu w kościele [illegible]
[illegible] zwłoki [illegible] złożone
[illegible] Montmartre.
w grobie familijnym na cmentarzu [illegible]
Nie miejsce tu dla oceny ~~[illegible]~~ literackich prac
Bohdana Zaleskiego. Dosyć ~~[illegible]~~ powiedzieć że
krytycy wysoko go cenili. Mochnacki zaliczał go
do pierwszorzędnych [illegible] polskich. [illegible] słowiańskich
[illegible] z liryków [illegible] Bohdan był [illegible]
[illegible] te słowa [illegible]
„ wprawiał w [illegible] tych, [illegible] wyczerpał [illegible]
„ [illegible] dla [illegible] co
„ wszystkie [illegible]
[illegible] w [illegible]
[illegible]
[illegible] powiedzieć
[illegible] słowa o Bohdanie Zaleskim.
Potomność dopiero wyda [illegible] nim

i o jego pismach. Pewna część jego dzieł nie jest jeszcze znaną. Wkrótce wyjdą w Krakowie dwa tomy poezji zawierające: 1º drobne utwory liryczne, Sybki i Złotą Dumę; 2º Potrzebę Zbaraską i [illegible]. [illegible] Przedpłatę przyjmują w Krakowie księgarnia [illegible]skiego [illegible] a w Paryżu Pan Władysław Laskowicz (13 Quai St Michel). Cena przedpłaty za 2 tomy wynosi 4 zł. r. czyli 10 franków. Te dwa tomy nieznanych poezji Bohdana nie ujdą zapewne uwagi i uznania publiczności w kraju i na emigracji.

—— . ——

Na Emigracji

Bohdan Zaleski wyjechał ze Lwowa w lipcu 1832 r. i przez Karpaty, Kraków, Ołomuniec przyjechał do Wiednia, potem był w Bawarji, Wirtembergji i kantonach szwajcarskich. Z Lucerny pisał 2 listy: do Jana Krechowieckiego i do Państwa Żardzińskich.

W Ulm na cmentarzu zwiedził nagrobek Kościuszki

(list B. Z. do nieznanej osoby z Zurich 14 lipca 1832 i Strasburga 19 lipca w [illegible] Ossolińskich – drukowany w Gazecie Lwowskiej z 7 8 sierpnia 1907.)

B. Z. był w Zurichu 13 lipca 1832
w Strasburgu 17 do
i wyjechał do Paryża gdzie stanął najprzód w hotelu na Quai Saint-Michel, później nieco w listopadzie [illegible] hôtel de Normandie, a potem rue Vivienne, hôtel Vivienne w 1833 aż do przeniesienia się do Sèvres w 1834 r.

W pierwszych latach pobytu B. Z. mieszał się do wszystkich politycznych sporów Emigracji. Najgłówniejszą [illegible] między [illegible] były Posłów i Towarzystwo Demokratyczne, do którego należał [illegible].

Izba Senatorska i Izba Poselska postanowiły 19 lipca 1831 że Sejm będzie nieustającym i że za granicami Polski, w razie zebrania się Izb, komplet sejmowy [illegible] stanowić się będzie [illegible] Emigracji ~~34~~ 33 członków. W 1832 [illegible] członkowie Sejmu Polskiego. [illegible] reprezentacji Narodu Polskiego i protestowali w obec Europy, przeciw gwałtom dopełnionym przez Rosję na

~~wsp.~~ B. Z brał udział w naradach z kolegami, lecz z powodu różnicy zdań, dyskusje pod przewodnictwem Marszałka Wojewody Ostrowskiego przedłużały się bez skutku.

Towarzystwo Demokratyczne, na czele którego był Jenerał Dwernicki chciało przeprowadzić organizację Emigracji i szerzyć zasady wolności ogłoszone przez Rewolucję Francuską. Różne zakłady emigrantów, rozłożone we Francji, wiele dały delegatów w sekcji Centralnej która odbywała swoje posiedzenia i narady w Paryżu.

16 sierpnia 1835

Rodacy z zakładu w Agen, ~~listem z [illegible] ... do Jenerała Dwernickiego~~ a później emigranci [19 ...] z Zakładu w Poitiers wybrali B. Z delegatem ich. W liście z 4 września 1835 oznajmił Jenerałowi Dwernickiemu ~~że~~ ~~swoje~~ powody dla których nie przyjmuje wyboru.

Od r. 1833, B Z któremu pobyt w Paryżu nie pozwalał oddawać się pracom literackim i był przeto mierny przeniósł się do miasteczka Sèvres. w okolicy Paryża. Z Sèvres B. Z często robił wycieczki z bratem Józefem Zaleskim, majorem wojsk Polskich, z Mickiewiczem, Witwickim, Domeyką, Różyckim.

Wówczas to ~~z nimi~~ wszyscy wyżej wymienieni utworzyli Towarzystwo mające na celu: 1° rozpowszechnienie wiary zwiąkowej, 2° gotowość poświęcenia się. Bractwo Zjednoczone, złożone z tych samych osób, do których się przyłączyli

Cezary Plater i Antoni Gorecki, zostało założone
19 Grudnia 1834 r.

Pod wpływem i namowami Bogdana Jańskiego,
B. Z przejął się coraz więcej duchem religijnym
i poczuł że jego powołanie było służyć Polsce
pieśnią natchnioną w samotności a nie [illegible] się
do kłótni politycznych które dzieliły Emigrację.
[illegible] brata Józefa za mniemany spisek i
groźna choroba na którą zapadł jego brat [illegible]
B. Z. i spowodowały silne wstrząśnienie wewnętrzne.
Stąd postanowienie obydwóch braci opuszczenia Paryża
i jego okolic oraz mieszkania w ciszy wiejskiej i w
s[illegible] spokój konieczny dla poety. W r. 1835 wy-
jechali z Paryża i osiedli w Strasburgu gdzie [illegible] Alzacji,
śród pięknego kraju znaleźli spokój duchowy.

B. Z odzyskał poetyckie natchnienie i [illegible] Rok 1836
się do pracy zaniedbanej przez kilka lat. Pieśń świeża,
był dla niego [illegible]atnym na cały żywot. [illegible]
czysta, strumieniąca wychodziła z pod pióra. [illegible]
trzech miesięcznych pobytu w Strasburgu napisał więcej
[illegible] on nie przez cały młodość. W Maju tegoż roku
przeniósł się do Robertsau pod Strasburgiem, odbywał
rano i wieczór przechadzki nad brzegami Renu.
Nieco później w Lipcu zamieszkał w Molsheim,
ślicznem miasteczku z widokiem Wogezów, gdzie
[illegible] początek Złotej Dumy i Pieśni Serbskie.
[illegible] Państwo Plichtowie
Pułkownik Bobiński, Domeyko i
[illegible] nich mieszkali. Wówczas przyjechali z
Kraju Państwo Dariuszostwo Poniatowska. Matka

Pani Poniatowskiej, Felicja Iwanowska była siostrą Józefa Zaleskiego. Zapoznanie się Bohdana z Panią Dyonizją Poniatowską, odwiedziny i przechadzki nad Renem przerwały ciąg pracy i natchnienia. Po wyjeździe krewnych, B. Z napisał „Duch od stepu", który miał być rodzajem przygrywki czy wstępu do nowej poezji. Nosił się z myślą [illegible] Złotej Dumy i myśląc że znajdzie większy spokój na Południu Francji opuścił Holsheim w końcu 1836 r i stanął w Marsylji nad brzegiem morza śródziemnego. Znalazł ciche i spokojne mieszkanie w Endoume, nad samym brzegiem morza, osiadł tam z bratem Józefem, na dłuższy pobyt i dalszą poetycką pracę. Lecz w krótce obaj bracia zostali powołani do Włoch przez panią Felicję Iwanowską, siostrę Józefa. Wyjechali do Włoch w 1837, przejściowo mieszkając w Rzymie i we Florencji i powrócili do Endoume w czerwcu tegoż roku.

Ledwie Bohdan Z powrócił do cichego ustronia, odebrał w lipcu 1837 r od rodaków z Lyonu list z propozycją stworzenia gminy w Marsylji i zjednoczenia rodaków zamieszkałych w południowej części Francji. Bohdan nie chciał się dalej mieszać do polityki i nie przyjął tej propozycji. Pobyt w Endoume trwał do 21 Września 1838 r.

Bracia Zalescy przyjechali [illegible] do Paryża 21 Września, zostali do Sèvres 3 Grudnia 1838 r., a następnie do Fontainebleau 7 Stycznia 1839 gdzie napisał Przenajświętszą Rodzinę i Potrzeby Zbarazkie. W Maju 1840 wyjechali do Plombières do Lipca; następnie udali się do Lozanny gdzie [illegible] spotkali z Mickiewiczem. Powrót do Fontainebleau nastąpił w Sierpniu tego roku. Przy [illegible] Wojewoda Ostrowski zwołał członków Sejmu na 10-go Listopada, dla poradzenia się w sprawach politycznych. Posiedzenia odbywały się w mieszkaniu posła Biernackiego przy ulicy de la Ferme des Mathurins. Chodziło znów o utworzenie władzy przedstawiającej w obec Europy Polskę i sprawę wolności. Projekt utworzenia [illegible] Sejmowej i która miała przechowywać papiery Sejmowe i zbierać pieniądze dla Emigrantów został przedstawiony i dyskutowany 4, 6, 10, 30 Grudnia 1840 i 31 Stycznia 1841, lecz nie wyszedł do skutku, jak poprzednio, z [illegible] powodu sporów wewnętrznych. Boh. mieszkał wówczas w Fontainebleau.

W 1841 nastąpiła Towiańszczyzna. Bohdan, Józef i Witwicki trzymali się razem jako katolicy i nie dowierzali teoriom Towiańskiego. Witwicki wyjechał do Włoch, a Bohdan wraz z Józefem mieszkali w Beaune, miasteczku w B[illegible]. List Mickiewicza z wierszem „Słowiczku mój” wprawił Bohdana w

zadziwienie a potem w [illegible]. Co spieszniej wszystkich razem do Paryża. Po widzeniu się z Towiańskim nie dali się namówić do jego doktryny. Odtąd ustąpiło [illegible] stosunków z dawniejszemi przyjaciółmi i smutek.

W 1843 r. Bohdan odbył z [illegible] podróż do Ziemi świętej, Książę Gani, Fluiapan, który z niemi podróżował opisał później tę podróż w książce która później wyszła.

W 1844. Jenerał Dwernicki pisze do Bohdana że go przedstawia na członka Komisji Centralnej do projektowanego zjednoczenia Emigracji.

W 1848 27 Lutego, kilkaset Polaków zebranych na posiedzeniu przy rue Duphot, wybrali Bohdana Z. wraz z Jenerałem Dwernickim, Gawrońskim, Hoffmanem i Eustachym Januszkiewiczem jako pośredników do znoszenia się z Rządem Rzeczypospolitej Francuskiej. Odezwa 18 Maja wzywa Polaków aby wybrali Rząd i oznacza pomiędzy członkami tego Rządu Bohdana Z. Członkowie sejmu ogłaszają 20 Maja 1848 Odezwę do Obywateli Galicji i Księstwa Poznańskiego z wezwaniem aby zaradzali potrzebom narodowym. Zawiązali się w grono sejmowe 15 Maja i prosili o

o przesłanie delegatów dla porozumienia się do wspólnego działania politycznego. Na posiedzeniu 6 Czerwca 1848 B. Z został delegowany na Kongres Słowiański mający odbyć się w Pradze Czeskiej. List podpisany przez 15 Kolegów sejmowych dawał mu polecenie do działania w sejmie, w celu zbliżenia i pojednania narodowości słowiańskich. Bohdan pospieszył wyjazd z Paryża, ale na pół drogi musiał się zatrzymać z powodu wypadków zaszłych w Austrji nie dozwalających mu dojechać do Pragi.

W 1853 r. 5 Stycznia B. Z został wybrany członkiem Towarzystwa Historycznego i Literackiego, do którego przez długie lata nie czuł pociągnienia, a 17 Lutego został też wybrany członkiem Rady Szkoły Polskiej Batiniolskiej. Mimo że mieszkał w Fontainebleau, jednak przyjeżdżał na posiedzenia Rady i na egzamina uczniów w języku, literaturze i historji Polskiej.

W 1862 r. B. Z był wybrany Prezesem tworzącego się Stowarzyszenia Podatkowego znanego pod nazwą Instytucji Czci i Chleba która, w zastępstwie Ojczyzny, nadawała pensje emerytalne dla weteranów uczestników powstania 1831 r. Później ta Instytucja nadawała pensje emerytom z powstania 1863

Podczas powstania 1863 r, Komitet Paryski utworzony z polecenia Rządu Narodowego Polskiego, zajmujący się sprawami politycznymi, kupowaniem broni i amunicji, powołał do swego łona B. Zaleskiego.

Bohdan Z i jego żona Zofia Z zajmowali się zbieraniem składek i funduszów ~~na~~ dla młodych emigrantów przybywających z kraju, rzuconych na bruk Paryski bez grosza. ~~[illegible]~~ Pani Z była niezmordowana w tej pracy, szukała dla nich umieszczenia bez różnicy wyznań. Iluż to rodaków udawało się do domu B. Z i dzięki staraniom Pani Bohdanowej u znajomych znajdowali chleb i zarobek. Rada Towarzystwa Wzajemnej Pomocy przesłała jej 30 Marca 1865 podziękowanie za uczucia któremi się kierowała przy udzielaniu pomocy.

– Bohdan zajmował się zbieraniem składek dla rodaków zamkniętych w Ołomuńcu przez władze austryjackie i po długich zabiegach udało mu się znaleźć sumę potrzebną na podróż do Francji cierpiących braci.

Kiedy się utworzyła Komisja kształcącej się młodzieży w Zakładach wojskowych we Francji i we Włoszech, B. Z należał do tej Komisji.

Po śmierci Karola Sienkiewicza, znanego z prac historycznych i z usług oddanych Emigracji Polskiej utworzył się Komitet któremu przewodniczył B. Z dla wzniesienia grobowca pomnikowego w Montmorency i wydania jego dzieł pośmiertnych.

Do ostatnich lat życia, Bohdan Z zajmował się sprawami Instytucji [illegible] i [illegible] [illegible] Polskiej

Zaleski (Bogdan) poète polonais, né à Bohateyrka en Ukraine le 2 Février 1802. ~~il passa~~ les premières années de sa jeunesse (s'écoulèrent) dans une liberté complète ~~au milieu des~~ au milieu des steppes et au sein du p. ~~et au milieu du peuple~~, et c'est ainsi que son esprit s'éprit de bonne heure des beaux tableaux que lui présentaient cette population ~~le peuple~~ et les paysages de l'Ukraine. Dès 1815 il fit ses études au collège de la ville d'Humań avec Sévérin Goszczynski, avec lequel il contracta des liens ~~une amitié~~ des liens que l'amitié et la poésie ne devaient briser qu'avec la mort de l'un d'eux. Ils partirent ensemble ~~se rendirent tous les deux~~ en 1820 à Varsovie pour achever leurs études à l'Université de cette ville. C'est dans le séjour de la capitale que le talent poétique de Zaleski commença à se développer: son imagination ardente qui le transportait vers l'Ukraine sa patrie où il avait laissé sa famille, une ~~mélancolie~~ douce mélancolie qui lui faisait regretter les lieux de son enfance, les relations qui commençaient à se former entre les poètes qui allaient inaugurer la renaissance littéraire de la Pologne exercèrent une grande influence sur le jeune poète. En 1830, quand éclata l'insurrection, il quitta la lyre pour l'épée et servit avec distinction en qualité d'aide de camp du g[énéra]l [illegible] pendant toute la campagne contre les Russes. Il fut à cette époque élu député à la diète de Pologne par le district de Taraszcza [illegible] ~~[illegible]~~. Il partagea l'exil de ses compatriotes et se retira en France, d'où il fit de nombreux voyages en Allemagne, en Syrie, en Palestine et surtout en Italie. Les études particulières qu'il fit et ses nombreux voyages enrichirent son esprit: il connaît ~~connaissait~~ la plupart des langues ~~slaves~~ européennes et des dialectes slaves, il traduisit en vers des poèmes de Pétrarque, de Goethe, de Schiller et des anciens poètes de la Serbie.

Zaleski ne fit (avant 1830) imprimer dans les revues périodiques de la Pologne que des extraits de ses poëmes : le premier recueil de ses poésies ne parut qu'en 1837 à Lemberg, un autre à Paris en 1841. Dans toutes ses œuvres il y a un seul caractère dominant : c'est avant tout une harmonie inimitable de style, beaucoup de naturel, une riche fantaisie, et une mélancolie exempte de mollesse, modérée au contraire par une mâle vigueur. Ses ouvrages principaux sont des dumy ou ballades racontant les faits et gestes des héros de l'Ukraine (de Mazeppa, de Kosinski, de Damian, prince Wisniowiecki, Lanckoronski etc) ; des dumki, zumki, fantaisies et chansons printanières, chansons admirablement belles, pleine de tendresse, de mélancolie et d'harmonie et les Rusalki, tableaux fantastiques burinés sur un fonds de tradition et de contes populaires de l'Ukraine. Les Rusalki sont l'œuvre la plus originale et la plus fantastique de l'imagination de Zaleski et elles renferment en elles la plus grande richesse de beautés poétiques.

En 1842, Zaleski publia un poëme plus étendu intitulé l'Esprit des Steppes, dédié à son ami Adam Mickiewicz. Cette grande épopée lyrique, décrivant les faits de l'humanité, le caractère et la mission des Slaves se termine par une prophétie sur le sort de ces nations. Ce poëme qui enchante par la beauté du style et l'essaim de pensées sublimes qu'il renferme

est difficile à comprendre car la ~~pastorale~~ situation de laquelle d'où le poète ~~...~~ fait sortir ses pensées et ses tableaux repose sur ~~le~~ thème ~~chez~~ favori ~~chez les~~ aux philosophes païens que chaque homme avant de venir au monde a déjà une preexistence éternelle, comme un atome vivant au milieu des sphères celestes. L'imagination du poète ~~...~~ plane au dessus de la vie de l'Ukraine et des peuples slaves.

Le poète atteint l'apogée dans son œuvre intitulée la Sainte Famille dans laquelle on reconnait une grande force de pensée et d'expression dans un sujet qui ne laisse guère de place à la fantaisie.

Zaleski est avant tout un poète lyrique, même dans ses chants historiques, dans ses rapsodies guerrières et dans son poëme la Sainte Famille, l'élément épique cède le pas au sentiment lyrique. Ce qui constitue la plus grande valeur artistique de toutes les chansons de Zaleski c'est une description claire, limpide et facile à comprendre même dans les élans les plus élevés de sa pensée et de son imagination; avec cela, le rythme, l'harmonie et le style ~~...~~ sont ~~jamais en~~ toujours à la hauteur de ses conceptions. On reconnait partout les souvenirs du pays natal et la couleur locale. Au point de vue de l'art, ~~on peut dire que~~ Zaleski a un ~~manière~~ ~~parti~~ style particulier qui ~~fait de ses~~ imprime à ~~toutes~~ ses compositions ~~le caractère~~ d'une ~~...~~ ~~musique~~ musique continue. Mickiewicz qui avait une ~~...~~ estime et une admiration pour son ami ~~l~~'appelait ~~le rossignol des poètes ...~~ le plus grand des poètes slaves et le comparait à un rossignol. Il disait que Zaleski ferait

le Désespoir de tous ceux qui aimaient l'art pour l'art lui même, ~~dit~~ qu'il avait épuisé tous les moyens, tous les rythmes, ~~ce qui~~ ce qu'il y avait de ~~le~~ plus ~~brillant~~ éclatant en fait de coloris, et de plus délicat en fait d'ombres.

Ses oeuvres complètes ~~par~~ furent publiés en Posen en 2 volumes 1842, à St Petersbourg en 4 volumes 1854; en 1863 ~~il a~~ ~~fait~~ est paru l'Oratorium du poète, une nouvelle édition de ses oeuvres complètes ~~est~~ ~~sont~~ actuellement sous presse à Lemberg.

Zaleski habite actuellement à Villepreux (Seine & Oise) il est âgé de 74 ans. —

Zaleski [illegible] Bohdan) poète polonais, ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ né à Bohatyrka, petit village [illegible] de l'Ukraine [illegible] le 14 février 1802. Élève au ~~[illegible]~~ [illegible] il écrit de bonne heure d'un vif ~~[illegible]~~ amour pour ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~. [illegible] ses études au collège d'Ouman, il se rend à Varsovie en 1820 pour suivre les cours de l'université. C'est là qu'il commença à publier ses premières poésies, doumy, ballades racontant les faits et gestes des héros de l'Ukraine, de Mazeppa, de Kosinski, du prince Wisniowiecki, des doumki, fantaisies et chansons printanières, et des [illegible] fantastiques basées sur un fond de traditions [illegible] de l'Ukraine [illegible] le plus original et le plus fantastique [illegible] et elles [illegible] des [illegible] Le chant du [illegible] pendant la guerre pour l'indépendance ~~[illegible]~~ [illegible], il fut élu député à la diète nationale. Après la chute de l'insurrection il se réfugia en France, où il [illegible] ~~[illegible]~~ de nombreuses poésies, ~~[illegible]~~. [illegible] il écrivit les Trois Dumas ou [illegible] et l'Esprit des steppes dédié à son ami Adam Mickiewicz, ~~[illegible]~~ les [illegible] de l'humanité, [illegible] puis il composa la Sainte Famille, poème religieux, l'Expédition de Zbaraż, récit lyrique de [illegible] et religieuses [illegible] Après de nombreux voyages en Italie et en Palestine, il demeura longtemps à Fontainebleau, puis à Paris et enfin à Villepreux (Seine-et-Oise) où il mourut le 31 mars 1886 à l'âge de 84 ans. Il a été enterré à Paris au cimetière Montmartre ~~dans un caveau de famille~~.

Zaleski est avant tout un poète lyrique, même dans ses chants historiques. [illegible] sont claires et limpides, [illegible] pensée et [illegible] il [illegible] dans les plus hautes régions de [illegible] quand il chante Dieu et la patrie. ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ [illegible] de la [illegible] du peuple polonais [illegible] affection [illegible] les plus beaux chants. Ses [illegible] œuvres [illegible] [illegible] ~~Il aimait ardemment~~ [illegible] la France et publia en 1870 au moment de l'invasion prussienne une prière pour la France où il montra

une poésie [illegible] implorant la pitié d'[illegible] et demandant à Dieu [illegible] revenir [illegible] nommé [illegible]

[illegible] unit une forme et mélodieuse des vers d'une musique un style plein de charme et [illegible], c'est ce qui lui valut le surnom de rossignol de l'Ukraine :

Zaleski (Joseph Bogdan), poète [illegible], né à Bohatyrka, près de [illegible] en Ukraine le 2/14 février 1802. Orphelin de bonne heure, il fut élevé au milieu du [illegible] Human, [illegible] à Varsovie en 1820 [illegible] : [illegible] et autres [illegible] de l'Ukraine (Mazeppa, Kosinski, [illegible]) [illegible] Ukraine [illegible] comme l'oiseau des steppes [illegible] de la nature et de Dieu [illegible].

[illegible] 1830 [illegible] dans les rangs de l'armée polonaise [illegible] comme officier [illegible] Militaire [illegible] la Diète [illegible]. Après la Défaite de l'insurrection il se réfugia en France [illegible] de ses compatriotes. [illegible] Chansons Serbes il écrivit la [illegible] l'Esprit de la Steppe [illegible] les [illegible] comme [illegible] de l'Ukraine [illegible] l'Expédition de [illegible] famille [illegible] et une quantité de [illegible] lyriques [illegible]. + [illegible] des premières Défaites ~~de la France~~ Ce fut lui qui fut désigné par ses compatriotes pour prendre la parole au nom de l'émigration polonaise sur la tombe du poète national Adam Mickiewicz [illegible] pour la France ~~[illegible]~~. Zaleski demeura [illegible] Villepreux, où il [illegible] Montmartre à Paris [illegible] 1886 [illegible]. Il a été enterré au cimetière Montmartre à Paris.

Zaleski [illegible] poète lyrique même [illegible] ses chants historiques ; [illegible] et limpides [illegible] imagination l'élèvent dans les [illegible]. Son affection pour [illegible] ses chants. [illegible] qui n'est pas [illegible] incomparable, il ~~[illegible]~~ a donné à ses vers ~~[illegible]~~ un rythme ~~[illegible]~~ musical et mélodieux [illegible] Ukraine.

ce qui lui valut [illegible]

Bogdan Zaleski

En 1830, la Pologne, cette nation effacée sur les cartes et vivant dans les âmes, prit les armes pour reconquérir son indépendance. Après la prise de Varsovie par les Russes, un grand nombre de Polonais quittèrent leur patrie et se réfugièrent en France. Plusieurs d'entre eux vinrent ~~se fixer~~ résider à Fontainebleau; parmi eux le plus connu fut Bogdan Zaleski, poète et député, qui attiré par le calme et la beauté de notre forêt, se fixa à Fontainebleau, en compagnie de son frère, Joseph Zaleski, major de l'armée polonaise, ancien officier de chevau-légers sous le premier Empire, décoré de la Légion d'Honneur et ~~[illegible]~~ de la médaille de Ste Hélène, blessé à la défense de Paris en 1814. ~~Parmi les autres~~ Les autres Polonais demeurant dans notre ville étaient: le Colonel Charles Rozycki, homme de guerre remarquable, le major François Grzcinski, député, le professeur Kunat, Antoine Topozeiwski, etc.

Bogdan Zaleski a demeuré près de trente ans dans notre ville (de 1833 à 1860), ~~ils fit quelques voyages et~~ n'interrompait son séjour que pour ~~faire quelques voyages~~ voyager ou; en dernier lieu, après son mariage il habita 120 rue de France, ~~et il quitta notre ville~~ où il resta jusqu'en 1860. ~~[illegible]~~ ~~il a [illegible]~~

Avant de donner la traduction de quelques poésies inspirées à Bogdan Zaleski par le séjour de Fontainebleau, nous avons cru devoir la précéder d'une courte notice biographique sur ce poète qui fut un patriote et un homme de bien. Puisse cette notice faire revivre son souvenir dans notre ville pour laquelle il avait la plus vive affection.

Bogdan Zaleski naquit le 14 Février ~~[illegible]~~ 1802 à Bohatyrka, village situé en Ukraine, aujourd'hui gouvernement de Kieff. Orphelin de bonne heure, il fut élevé au milieu du peuple ukrainien et s'éprit pour lui d'un vif amour; il puisa à cette source primitive ses plus belles inspirations. Après avoir fait ses études au collège d'Ouman,

Mowa Doktora Feliksa Michałowskiego na pogrzebie Bohdana Zaleskiego

(oryginał)

1.

Mam Go pożegnać w imieniu Czci i Chleba.

Myśl chrześcijańska i serc naszych gorąca, ustanowienia wtak wiernem ubóstwu naszem wzajemnej (bratniej pomocy pomiędzy nami) powstała, ile wiemy, w duszy ś.p. Karola Królikowskiego; ale rzecz wątpliwa czyby ta myśl przyszła do skutku — a przynajmniej czyby osiągnęła obecne swoje rozmiary gdyby jéj Bohdan całą duszą niepojął i nieprzytulił do swego wielkiego serca. Przykład, a powaga ogólną czcią i miłością otoczonego imienia pociągnęła za sobą i zniewoliła w razie wahało najżywiej życie pomiędzy nami — po upływie bardzo krótkiego czasu na takie dzieło już wszyscy niemal wszyscy należeli do niego. Kto miał odwagę nie usłuchać popędu, sam się wyłączył z nas na zawsze.

Lecz nie w tém największa dla Instytucji naszej zasługa Bohdana że ją poparciem swojem rozmnożył i urzeczywistnił niejako, ale że jej potrafił — nawiązaniem z przeszłością — nadać ten wyższy moralny urok jaki ją teraz otacza. On to wymyślił i nadał dla niej tę nazwę Czci i Chleba, która prawdopodobnie zostanie godłem emigracji naszej, jak jest najgłębszym może, ~~[illegible]~~ czystych dziejów wyrazem.

Lud nasz, przedhistoryczny zdobywca Europy, był wolnym przez lat tysiące — a wszak wiadomo, warunkiem utrzymania wolności koniecznym, niezbędnym, jest jak najgłębsze uczucie obowiązku: co się u nas tem objawiało szczególniej, że co usługi publiczne niegdyś rządu wolnie [illegible]; za ~~Honor~~ Cześć, nie za pieniądze.

2. Dopiero po ukończonej służbie wyższym i niezwykłym zasługami przyznawano dziękczynny kawałek chleba. Dziś zaś, jak mówi [illegible]:

« opustoszyli pańską winnicę złodzieje »

panis bene merentium, stał się owszem zachętą i łupem dla zdrajców i rozbójników. Żeby temu zaradzić w całej możności, myśmy tu, za natchnieniem Bohdana, miasto dobroczynności zwyczajnej, oń Chleb Zasługi [illegible] [illegible] [illegible] odnowili na wygnaniu [illegible].

Od lat 25-u, działanie Stowarzyszenia wiele zaiste osłodziło cierpień, a więcej jeszcze przyniosło ulgi, pocieszającem w natłoku nieszczęść uczuciem, że jest nad nami macierzyńska opatrzność poczęta w gorącej miłości Polski, z głębokiego po-winności uczucia. Kto krwi własnej nieszczędził na polu walki, a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] szczątkiem, ten przynajmniej [illegible] braci [illegible] [illegible], a [illegible] [illegible] nie z miłosierdzia i łaski (Założyciele, wśród których Prezes nasz zajmował należne miejsce,) ale wypłatą długu narodowego. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] że z każdym dniem zwiększa się [illegible] jej działalności; i dojrzę z [illegible], czując ponawiającym się coraz [illegible] ofiarom, niespodziewanych rozmiarów, wcześniej czy później przemoc szatańska [illegible] pod jarzmo [illegible] [illegible] [illegible] znów bycie. czem była dawniej [illegible] [illegible] rozkwitnie w zupełności [illegible] [illegible] Czci [illegible], budząc i krzepiąc w odległych [illegible] ~~[illegible] [illegible]~~ ojcowski Duch poświęcenia. Ostateczny Tryumf nie temu co dużo nazbiera

77

złota; nie temu co krwi wyleje najwięcej;
ale temu zaprawdę, co naukę Chrystusa
najzupełniej ziści.

Zgon Bohdana, na całej Ziemi naszej,
~~[illegible]~~ dziś jest najświeższy.
Rozdarte boleścią łono ojczyzny zabrzmi
chwałą Ukraińskiego Wieszcza. — w dalekie
[illegible]. Jak nam dziś Jan z Czarnolasu
[illegible]:
„Znać że Ojczyzna [illegible] [illegible] [illegible]
ten smętna postać Bohdana i rozbolała [illegible]
[illegible] [illegible] prawnuków najwyraźniejszym
wnosi obrazem strasznego czasu. [illegible]
niezmordowaną pracą i ofiarnością, a
[illegible] i łez potokiem [illegible] za dawne
grzechy i zatrąbili na przyszłe Ojczyzny życie.
Cześć Umarłemu! pokłon i pokój na wieki;

„[illegible] skończyła się praca
Jan [illegible] się z Kmieciem,
Skinął — do dom [illegible] wraca.
Bracia! [illegible] [illegible] Kwieciem [illegible]

[illegible]

1831.

24 Lutego w Sali Rządu Narodowego zebrała się Rada, na mocy uchwały Izby Poselskiej z 24 Lutego ~~[illegible]~~ złożona z członków Rządu Narodowego z [illegible] 2 członków Izby Poselskiej, po jednym z każdego województwa, wojskowych w Izbie [illegible] będących, wybranych przez Rząd Narodowy wraz z [illegible] Naczelnym [illegible], mianowicie Skrzynecki [illegible] [illegible] [illegible] innych, [illegible] [illegible] [illegible] obecni [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] obecni [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] Małachowski, Ignacy [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Zwierkowski, Wiśniewski, Olizar, Iłowiecki, [illegible] Jenerałowie Kazimierz Małachowski, Tomasz Łubieński, Ramorino, [illegible], [illegible] gubernator stolicy, Bontemps, [illegible] i pułkownik Coriot.

[illegible] [illegible] przewodniczył [illegible] Rządu Narodowego w obecności wszystkich jego członków, z których tylko Lelewel nie zabierał w [illegible] [illegible] ~~obe~~ całej radzie, przy [illegible] [illegible] i Skrzyneckim [illegible]

[illegible] Skrzynecki [illegible] [illegible] [illegible] z deputacyi [illegible] [illegible] [illegible] Pamiętników [illegible] Chełmickiego)

Pamiętnik [illegible] przez [illegible] Podczaszyńskiego część 3, Paryż, 1833

[illegible]

[illegible]

[illegible] leżał duży kamień, [illegible] wchodząc zawsze musiał skrzesać [illegible] podkowami, nosił bajówkę koloru piernikowego. O nich się w szkołach mówiono, że najlepiej [illegible] pisali.

[illegible]

[illegible] wchowanie.

[illegible] w Humaniu

zacząłem pod najsposobniejszą wróżbą. Nauczycielem domowym, czyli jak wówczas nazywano dyrektorem, był u nas Dr. Tomaszewski (później doktor medycyny w uniw. Wileńskim i stale mieszkający w Humaniu). Łagodny, rozsądny, szlachetny; dość że jego przyjaciołami, którzy ciągle naszą stancję odwiedzali, byli: Seweryn Goszczyński, Krynicki, Grotkowski, Jurewicz, z młodszych Gorczyński, Zaleski, Krechowiecki, Grabowski. Dziesięcioletni dzieciak, przypatrywałem się i przysłuchiwałem tym zdolnym szlachetnym młodzieńcom, którzy swem życiem dowiedli, że chcieli i umieli wyższym się celom poświęcić.

Zwyczajnem miejscem do zabawy studentów w piłkę był obszerny plac zwany cegielnią, będący z jednego boku murem Bazyliańskich. Tu widywałem Goszczyńskiego w mazi i palancie. Piłka silną jego dłonią puszczana zawsze trafnie i daleko.

Ileż razy słyszałem Zaleskiego, wiersze deklamującego! Bo on prawie ciągle coś deklamował. Raz w pierwszej stancji brat mój siedział na łóżku, a Bohdan stał przed nim w pokornej postawie i deklamował; w końcu obadwaj rzucili się sobie w objęcia. Nie rozumiałem o co im szło, ale to co mówił Bohdan, było bardzo czułe, bo i mnie się łzy z oczu puściły; później dowiedziałem się, że to była prośba Priama za ciałem Hektora, a mój brat prezentował Achillesa i widać że prośba skutek wzięła, kiedy proszący i proszony tak serdecznie się uścisnęli.

Na przechadzkę najczęściej chodziliśmy do Zofijówki. Oб. Dyrektorowie, będący z sobą w przyjaźni, zazwyczaj szli razem, to też i ich uczniowie jedną gruppę składali nierzadko kilkadziesiąt osób liczącą. Dla mnie ta przechadzka najmilszą była w sobotę, bo wtedy Zofijówki nie przepełniał tłum spacerujących; jej piękność wielka, cicha, samotna, coś miała w sobie dziwnie uroczego. Raz w taką sobotnią, wiosenną przechadzkę, Goszczyński i Zaleski sprzeczali się, zkąd widok był piękniejszy? czy od posągu Belizaryusza, czy od wazonu. Za pierwszym był Goszczyński, za drugim Zaleski. Tomaszewski i Jatkowski mieli spór rozstrzygnąć, szli naprzód do Belizaryusza a my drobiazg szliśmy za nimi. Wspaniały posąg stał w cudownem miejscu. Nad nim się wznosiła góra w połowie lasem okryta, przed nim błyszczącego strumienia zwierciadło, i ściana olbrzymich skał zwalonych na siebie w najpiękniejszej perspektywie, a przybranych jodłami, świerkami, dębami. Na prawo, wielka fontanna, na lewo wielka kaskada, dalej trawnik z sadzawką i wazon granitowy z kwiatami. Czarowny kraj. Odłamek Edenu, bo na naszej zwyczajnej ziemi nic piękniejszego być nie może. (Ten biały posąg Belizaryusza to jakby biały cień na elizejskiem polu.) Wielki Boże! Jakże tu wszystko grandioso! Wielki mistrz, użył wielkich środków dla sprawienia najpiękniejszych, najpotężniejszych wrażeń. Nie dziwię się że poeta co napisał Zamek kaniowski, Król Zamczyska, ten widok nad inne upodobał.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] w [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] z różowego granitu [illegible] najpię-

[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]

[illegible] złote, srebrne [illegible], pasowe [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] się [illegible]. Z [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] na [illegible] [illegible] na [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] na [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] jak [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] to [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] którem

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] pamiętam bo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

1834

Trzeba było obmyślić stały zasiłek (dla emigrantów) trzeba go było szukać w pośród siebie. W tym celu Komitet na mój wniosek uchwalił podatek braterski i ustanowił Komisyę + do pobierania go i do szafowania tym podatkiem.

+ Do tej Komisyi Komitet w dniu 25 Marca 1834 mianował trzech członków: Jenerała Sznajdego, [illegible] Tomaszewskiego i Bohdana Zaleskiego, nadając im prawo przybierania w razie potrzeby nowych członków. Komisya ta rozpoczęła swoje czynności 1go Kwietnia 1834 zawezwawszy do swego składu Księcia Janusza Czetwertyńskiego.

Moje Wspomnienia
przez Aleksandra Jełowickiego.

Redakcya Ateneum – Warecka 10 Warszawa

Ateneum

Sierpień Wrzesień 86[illegible]

Zygmunt Wasilewski

„Narodziny Poety Romantyka."

([illegible])

Prefektem szkoły w Humaniu był ks. Lemcyusz [illegible]ikowski; specyalnością jego była historya naturalna którą wykładał w klasach wyższych.

W zakładzie szkolnym – w r. 1816 17 było 504 uczniów
w następnych do 600

„Tegoż roku, przed wakacyami zapoznał się Seweryn z uczniem klasy 3ej, Józefem Zaleskim (drugie imię jego Bohdan nie było wtedy kolegom znane). Podług Groży, był to blondyn, twarzy białej, pięknej, oczu błękitnych, wzrostu miernego. Wkrótce Zaleski stał się najbliższym przyjacielem Seweryna. Obaj nie mieli w szkole nikogo, do kogo mogliby się w tym stopniu zbliżyć. Zaleski, chłopiec delikatnej budowy, łagodnego usposobienia charakteru słabego, był kontrastem Seweryna. Wrodzona łagodność, skłonność do marzycielstwa, oraz zamiłowanie w poezyi wyrobiły mu w szkole

opinię poety. Staranniej i w lepszych warunkach, niż Goszczyński, chowany, chociaż młodszy, wyżej stał w tym czasie od niego pod względem umysłowym. Interesował się literaturą, odbierał czasopisma wileńskie i warszawskie, które go pociągały po trochu do ówczesnej [illegible] literackiej. Goszczyńskiemu niezmiernie zaimponowała jego subtelna natura. Zaleski zaś widział w przyjacielu siłę i energię, których jemu brakło.

Trzeba było dłuższego wpływu 3.
Zaleskiego i książek, aby w nim odezwała się [illegible] tajona natchnienia, że to kiedyś będzie poetą. Zaleski dostarczał mu książek, od niego otrzymał Dziady, nieznane mu dotąd, jak sam się wyraża, zrobiła ona na nim „nadzwyczajne wrażenie". Z książkami pożyczonemi od Bohdana jedzie na wakacye. W następnym roku szkolnym młodzi ludzie czują taką potrzebę obcowania z sobą, że Seweryn przenosi się na stancyę do Zaleskiego (za miastem ku Zofiówce). Razem czytają, zachwycają się poezyami i o godzinie 4-tej rano wybiegają już z domu do Zofiówki, aby tam błądzić po parku i marzyć". Goszczyński

ulegając wpływowi otoczenia, czuje popęd do tworzenia wierszy, ale tworzyć jeszcze nie może. W czasopismach wileńskich i warszawskich jakie przychodzą do Zaleskiego, widać coraz więcej poezyi. - - - -

Nauczyciel wymowy i poezyi zadał uczniom klasy 4ej na wypracowanie przekład pieśni 13ej z księgi Epodów Horacego. Tłumaczenie wierszowane Goszczyńskiego uznał nauczyciel za najlepsze. Wiersz ten, jak to wiemy ze wspomnień samego Goszczyńskiego, zrobił mu „wielki rozgłos poety" pomiędzy kolegami i nauczycielami. „Z tąd posypały pochwały, zachęty, a następnie ośmielenie do puszczenia się w dalszą drogę poetycką." Ośmielono go przede wszystkiem do tego, żeby przekład swój oddał do łaskawego dla szkoły humańskiej „Dziennika Wileńskiego." Zaleski pośredniczył w tej sprawie i posłał do druku wiersz Goszczyńskiego razem ze swoim przekładem innej pieśni. Widocznie nie zaopatrzył przesyłki w dostateczne objaśnienie, bo „Dziennik" wydrukowawszy w zeszycie marcowym z r. 1820 przekład Goszczyńskiego Do przyjaciół, podpisał pod nim nazwisko Zaleskiego (1). - - - -

(1) Giller - Sobótka 5 — Piotr Chmielowski, Studya i szkice II, 348
"Dziennik Wileński" 1820 str 319.

Po powrocie z wakacyj Goszczyński zamieszkuje na stancyi razem z Bohdanem Z. w dworku ogrodnika Tereszki. Od tego Tereszki, poeta marzący o epopei narodowej, nasłuchał się opowiadań o buncie hajdamaków, szczególnie o rzezi Humańskiej. — — — —

Jeszcze w 2gim czy 3im kwartale klasy 4j (1817–18) przybył Goszczyńskiemu kolega w osobie Michała Grabowskiego. Doskonale był przygotowany do tej klasy, przytem zdolności miał niepospolite. Zamożny z urodzenia, wychowany został na francuszczyźnie, jak to w domach bogatych było zwyczajem. Nawskróś nią przesiąknięty, z trudnością przychodził do używania języka rodowitego, nawet wtedy, gdy już był literatem. Ówczas, w klasie 4j zrobił na Goszczyńskiego wrażenie „ładnego dziecka, małego w powierzchowności i ułożeniu więcej dziewczęcia niż chłopca. Niewinny, rumieniący się, a przytem zamknięty, poważny, zwrócił na siebie uwagę kolegów i wielu podbił, jak kobieta." Zaleski zakochał się w nim, jak w dziewczynie i zawiązał z nim odrazu stosunek bardzo przyjacielski. Goszczyński stanął z nim odrazu ~~stosunek~~ „na stopie męzkiej przyjaźni"

pozbawionej afektacyi lecz bardzo twardej
w klasie 5ej Zaleski, Goszczyński i Grabowski
zawiązują formalny tryumwirat, wynajdując
nazwę: Za-Go-Gra. Spółka ta została na
gruncie interesów czysto dla nawet literackich.
Pierwszem jej zadaniem miało być wydawanie
czasopisma (rozumie się rękopiśmiennego) p. n.:
Ćwiczenia umysłowe na wzór Ćwiczeń naukowych
wydawanych w Warszawie przez młodzież Krzemieniecką.
Trójka ta rozczytywała się pilnie w czasopismach
literackich, przez które dochodziło do nich światło
z ognisk literatury w Warszawie i Wilnie: Pamiętnik
Warszawski, Dziennik Wileński, Wiadomości
Brukowe, organ Szubrawców. Z rozpraw. jakie w
tym roku (1818) u nas się drukowały, rzecz prosta
najwięcej uwagi ich zwróciła ~~uwagę~~ Rozprawa o
klasyczności i romantyczności Brodzińskiego[1] Nie
na wszystkie wywody autora zgadzał się tryumwirat
Za-Go-Gra, widzieli tam trochę „niemczyzny"
i to nie podobało się im, nie wszystko zrozumieli,
lecz z zachwytem przyjęli wszystko to, co autor
przytaczał „przeciwko klasyczności" a zwłaszcza
myśli jego o potrzebie emancypacyi poezyi
polskiej.

(1) Pamiętnik Warszawski. 1818 Kwiecień - Maj

Jednocześnie zaszedł drugi wypadek literacki, ważny ze swoich następstw, wyjście Jagiellonidy, poematu rycerskiego Dyzmy Bończy Tomaszewskiego. Poeci nasi wiedzieli już o tym poemacie ze streszczeń i uwag nader pochlebnych, ogłoszonych w Dzienniku Wileńskim jeszcze w r. 1817. Spodziewano się epopei narodowej, która stworzy epokę w poezyi polskiej. ~~Ał~~ Spotkał ich zawód, pomimo że z egzaltacyą wczytywali się w każdy wiersz nowy. Wiało z poematu suchością, nie przemawiał on do czucia; dla tego Goszczyński stawiał go niżej od dawniejszego utworu Tomaszewskiego Rolnictwa. Jagiellonida zyskała poklask gorący pokolenia starszego. Uniwersytet Wileński przesłał autorowi w hołdzie dyplom na członka honorowego Uniwersytetu. Tymczasem, uczeń tego Uniwersytetu, Adam Mickiewicz, podniósł chorągiew opozycji, ogłaszając w zeszycie styczniowym z r. 1819 Pamiętnika Warszawskiego surową krytykę poematu p.t. Uwagi nad Jagiellonidą. Rozprawa ta wywołała w kółku naszych poetów wielką sensacyę. Była to

dla niej bardzo korzystna lekcya poetyki, „Zaczęliśmy być surowsi w zapatrywaniu się na poezyę" pisze Goszczyński. Być może między Zaleskim i Goszczyńskim była pewna różnica poglądów na Jagiellonidę, może rzeczywiście Zaleski [illegible] się był na samym, [illegible] żeby wyjeżdżać na [illegible] na krytykę (1) (Mickiewicza) jak to przypisuje mu Pani Duchińska, jest rzeczą nieprawdopodobną, nie pasującą się w każdym razie do zeznań Goszczyńskiego. —

— — — —

Rodzi się przypuszczenie, że sprawa Jagiellonidy

---

(1) Bibl. Warszawska 1886 II 248. Oto jej słowa: „[illegible] zachwycała się poematem, .. wśród tej gorączki humanskiej ukazuje się drukiem jednego w wileńskiem piśmie ostra krytyka, wyśmiewająca niemiłosiernie ów ulubiony utwór, napisał ją Adam Mickiewicz - - - - - . . . . . Zobaczymy później że wybór między Wilnem a Warszawą odbywał się na innej zgoła podstawie; gdyby zresztą krytyka Mickiewicza miała rozstrzygać o wyborze, to pojechałby właśnie do Wilna, bo w Warszawie ją drukowano, o czem Zaleski wiedział, prenumerując Pamiętnik Warszawski. Jeżeli z powodu Jagiellonidy poeci nasi odrzeczyli Wilna, to chyba dla tego dyplomu honorowego, ofiarowanego przez Uniwersytet Warszawskiemu (Chmielowski: Studya i szkice II. 34.)

zajęła tak żywo uczniów humańskich dla tego także, że uważali ją poniekąd za lokalną. Pan Dyzma Tomaszewski mieszkał gdzieś niedaleko w Popówce. Znał go dobrze Humań, jako przybocznego klienta Szczęsnego Potockiego i politycznego wyznawcę. Prawdopodobnie znajdował się z nim w pokrewieństwie były dyrektor Gimnazyalnego i Uczniów, Jan Tomaszewski, tak jak przyjaciel ich, Józef Chrząszczewski [illegible] był Antoniego, obrońcą Jagiellończyka.

Sprawy literackie nie zajmowały wyłącznie uczniów poetów, przynajmniej nie przykuwały się stale do książek. Zajęcia szkolne i literackie [illegible] zabawami, gimnastyką, grą w piłkę „na cyrkli," figlami, zmowami na profesorów, a zwłaszcza spacerami które z upodobaniem odbywali. Groszczyński od Wielkanocy (1819) był dyrektorem na stancyi w domu Lichtańskiego; musiał chodzić na spacer z urzędu ze swymi uczniami. Organizują się spacery gromadne, na których spotykają się koledzy starsi, przewodzący im [illegible]. Najczęściej kierowano się ku Zofiówce. Nie trzeba było być poetą, aby z brudnego miasteczka wyrywać się przy byle sposobności do wspaniałego parku

jednego przepięknych drzew iglastych, rozrzuconych po skałach i dolinach, gdzie otaczały spacerujących „przezroczyste, obszerne wód kryształy, szumne, wspaniałe, tylksze wód spady, wysokie na 40 łokci wodotryski, chłodne i pięknie zasadzone gaje, pyszne przysionki, obeliski, kolumny." (Niemcewicz. Podróże historyczne p. 332) Wiele kolumn stało bez napisów, przygotowano je na zapas. Lecz nie było kogo wpisywać, że jak mówi Niemcewicz. „opak obrócone okoliczności, zamiast potęgi i sławy, poniżenie i wstydne zawody zostawiły.", więc stały te kolumny niezapełnione, nieme. Młodzież, igrająca koło nich nie zaciekała się w przeszłość, z marmurów bijącą; interesowała ich piękność przyrody.

Opis Zofijówki (patrz Aleksander Groza Mozaika Kontraktowa 127—128)

Owe spacery zaliczyć trzeba do tych wpływów, które w Goszczyńskim zrobiły cześć dla natury, stanowiącą najbitniejszą cechę jego twórczości. Z tego co w tym roku pisał, nie do nas nie doszło; wiemy jednak z pamiętnika że pisał wiele, a co do Zaleskiego, że ten tworzył daleko więcej od niego. Sława ich

poetycka miała rozgłos w szkole. Ks. Skibowski zobowiązał ich do złożenia w Archiwum szkoły próbek talentu, co też uczynili.

Bo[illegible], [illegible], Michał, między nami trzema
Odgrywa się osobna niejako poema
ks. Szyjki

Spółka ich szkolna została przerwaną wraz z nadejściem wakacyi 1819 r. z powodu porzucenia szkoły Humańskiej przez Grabowskiego, który wstąpił potem do liceum Richelieu w Odessie.

[illegible], Florian Chaborscy w Hordasówce nad Tykiczem, niepodal Talnego.

Po powrocie do Humania (na 2 letni kurs 5[illegible] klasy) [illegible] nawiązuje stosunki z Zaleskim, [illegible] Grabowskiego daje mu się uczuć na każdym kroku. — Faustyn Kamiński ... Związawszy się z [illegible] i z Zaleskim, odczytywał im dramaty i mowy pochwalne własnej roboty. Do kółka tego przyłączali się w tym czasie wzmiankowani już Józef Jan [illegible] i Józef [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] wierszami Wacław Pilawski, krewny Bohdana Zaleskiego

W gronie tej młodzieży rozwija się wraz z wolnomyślnością filozoficzną (Goszczyński zarzuca praktyki religijne) niezadowolenie ze szkolnego porządku rzeczy. ... Charakter rządów prefekta Milowskiego uważali za anachronizm, szkoły bowiem świeckie rządziły się zasadami liberalniemi. „Pamiętam, pisze Grabowski"[1], jak u Bazylianów, studenci przyjeżdżający z Winnicy, albo Krzemieńca opowiadali nam o swobodach tamtecznych, szczepiąc niecierpliwość, której dawaliśmy i my zaraz próbki." Im bardziej się formułowano ośpie powody niezadowolenia — tem silniej skupiała się młodzież koło przewódzców i odwrotnie. Przewódzcami byli Goszczyński i Zaleski. Ci co należeli do ich partyi nosili „czworograniaste z zielonego manchesteru" — —

Czapek zielonych używało kilkanaście kolegów, lecz ludzi konsekwentnych znalazło się między niemi dwóch: Goszczyński i Zaleski. Jeśli niezadowolenie ze szkoły, stale wzrastające miało wydać jakiś owoc, to należało opisać je gruntownie, bo nie innego nie pozostawało

(1) Michał Grabowski; Pamiętniki domowe (Milowskiego) 189

do zrobienia młodzieży, żadnej czynu. Goszczyński i Zaleski uczynili to w końcu r. 1819 (w połowie r. szkol. 1819–1820); pierwszy porzucił klasę V dwunastoletnią, drugi 6ą."

Tadeusz Sadalica – Opowiadania i Krajobrazy. Wilno 1856.
Michał Grabowski. Pamiętniki – 1845.
Stanisław Groza : Pamiętniki i wspomnienia rozmaite
Aleksander Groza : Mozajka Kontraktowa Wilno 1857

(Humań dziś liczy 21.150 mieszkańców, z których 6,109 prawosławnych, 1073 katolików, 13911 żydów
przepływa przez miasto rzeka Umańka

Rektorem ~~szkoły w~~ Zakonu Bazylianów w Humaniu był ks. Julian Michalewski; słynny mówca, niepośledni literat, wykładał w szkole humańskiej język i wymowę francuską.

Prefektem szkoły był ks. Leoncyusz Skibowski, i profesor historyi naturalnej

Professorami byli:

2 klasa:
- Ks Anatoli Ochrymowski (Katechizm, arytmetykę, geografię)
- Wincenty Sołczyński (język francuski i rysunki) — świecki

3a:
- Ks: Julian Lubczański (fizykę)
- Ks. Skibowski (historyę naturalną)
- Ks: Tymonowicz (matematykę)
- Ks: Klemens Hryniewiecki (retorykę)

4a:
- Ks. Czerniewicz — matematykę
- i Ks. Hołowiński — fizykę

Bohdan Zaleski
Seweryn Goszczyński
Michał Grabowski
Józef Mianowski

Augustyn Pius Aleksander	} Groza

Jan Krechowiecki
Józef Chrząszczewski
Hieronim Tasotkiewicz
Jan Dworzycki
Jan Tomaszewski
Ludwik Bentkowski
Szeling
Michał Gałęzowski

Zenon Floryan	} Chaborski

Wacław Pilawski
Faustyn Kaminski.

23 8^{b} 1801 urodził się Seweryn Goszczyński
w Ilince –

Kraj – N° 4 1896. str. 16

Z przeszłości Warszawy

szkic literacki

II

Oprócz kawiarni Brzezickiej, cieszyła się względami cyganerii warszawskiej, t. j. „Dziurka" w Pałacu Teppera przy ulicy Miodowej (obecnie dom Grabowskich). Kto się chciał zobaczyć z Bronikowskim, Mochnackim, Nabielakiem, Bohdanem Zaleskim, Zienkowiczem, Sewerynem Goszczyńskim, Maurycym Gosławskim, Ferd. Chotomskim lub Antonim Goreckim mógł ich prawie zawsze, o pewnych godzinach, spotkać w „Dziurce". Z powyższego wynika że Nabielak i Mochnacki musieli sporo czasu poświęcać na przesiadywaniu w kawiarniach, skoro należeli do stałych gości tak u Brzezickiej, zarówno jak i w Dziurce. Była to kawiarnia młodych, w której hołdowano romantyzmowi, w której drwiono, żartowano z klasyków, w której Ferd. Chotomski czytywał na głos, coram populo, wszystkie swe [illegible]

szczególniej, „Eneidy Trawestowanej"
a trawestowanej na Greków klasyków, dla
których Eneida była wzorem poezji), w
której toczyły się rozmowy o Goethem,
i Schillerze, Byronie i Walter Scottcie,
słowem o literaturze romantycznej, czyli
niemieckiej i angielskiej, a gdzie literatura
francuska o ile przez nią rozumiano konwen-
cjonalny klasycyzm ze szkoły Boileau,
najczęściej stawała się przedmiotem
dowcipnych żartów i konceptów.
Zobacz Bibl. Warsz. 1873 I. 1–238
„Kawa literacka w Warszawie (1829–1830)
przez K. W. Wójcickiego.

Ferdynand Hösick

1832.

W Lipcu przyjechał Dwernicki. Na obiedzie danym dla niego, czytałem ów wiersz: „Omne trinum perfectum", o którym wzmianka była w Podczaszyńskim (Pamiętnik emigracji Podczaszyńskiego str. 23). Było to moje debut poetyckie w emigracji: bo wiersz jeden, napisany w Besançon, dla pogodzenia Litwy z Koroną w otwartej będącej wojnie, nie wyszedł za obręb zakładu.

Byli na tym obiedzie: Mickiewicz, Bohdan Zaleski, Gorecki etc

[illegible] przez Bronisława Zaleskiego str. 45

3

1835

Już w końcu Czerwca (1835) pisał Kajsiewicz do Koźmiana do Tuluzy . . . .

„Chmeninko pracuje nad historyą Kościoła, Mickiewicz nad Historyą Polską, Witwicki nad historyą Litteratury, chemik Domejko studyuje by geologię do Genesis naprowadzić. Zaleski ma gotowy swój poemat: Młodziki, ma go drukować; prócz tego, myśli przetłumaczyć de imitatione Jesu-Christi, a Adam ś. Augustyna itd."

(Ksiądz Hieronim Kajsiewicz przez Bronisława Zaleskiego str. 40.)

[illegible] *ogólne*

[illegible] 1875 [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] 1831
[illegible] Zaboro
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Lipa 1831
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Metodia [illegible] Zabot
1802 – 1830
[illegible] Zaplago
[illegible]
[illegible]

Źródła

1) Młodość Bohdana Zaleskiego (1802 1830) przez Dra Zatheya. Sprawozdanie Dyrekcji c. k. 3 Gimnazjum w Krakowie za rok 1886

2) Z młodych lat Boh. Zaleskiego przez Władysława Nehringa Biblioteka Warszawska. [illegible]

3) Listy od Michała Grabowskiego i Jana Krechowieckiego, Tygodnik illustrowany N. 1 23 Grudnia 1889 / 4 Stycznia 1890, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9 10, 12, 15, 16 7/19 Kwietnia 1890 r.

4) Plug. – Józef Boh. Zaleski
Kłosy № 1084 – 1085 marzec kwiecień 1886

5. Plug. Spuścizna literacka po B Z
Kłosy № 1155 6/18 Sierpnia 1887

[illegible]

[illegible]

[illegible]

9) [illegible]
[illegible]

10) [illegible] Bohdan Zaleski [illegible] 18[illegible]

11) Przegląd [illegible] miesięczny [illegible] Bohdan Zaleski [illegible]

12) Przegląd Polski – Czerwiec 1889. Z niewydanych wierszy. Bohdana Zaleskiego

13) Przegląd Polski Listopad 1880 Bohdan Zaleski przez Maryana Gawalewicza.

14) Historia Literatury Polskiej przez [illegible]
Warszawa 1888 [illegible] –

15) Tygodnik Illustrowany N. 173. 12/24 Kwietnia 1886. Wspomnienie o Boh. Zal.

16) Tygodnik Illustrowany N. 174. ~~Bohdan Zaleski~~ +
18 Maja 1886. Bohdan Zaleski Studyum Literackie przez Felicyana [illegible],
– d° – N. 175, 176, 177, 178, 179

17) Świt. Warszawa N. 107, 108, 1–8 Kwietnia 1886. Pieśniarz Ukrainy przez Maryą Konopnicką.

18) Kłosy – N. 1090–1091 8 i 15 maja 1886
Józef Bohdan Z. przyczynek do wspomnienia pośmiertnego przez A. Długa

19) Kłosy N° 1087 – 17/29 Kwietnia 1886
List Kraszewskiego o Bohdanie Zaleskim

20) [illegible] Kontraktowe – [illegible]
przez Aleksandra Grozę (Wilno – [illegible] 1857)

21) Ateneum – Sierpień, Wrzesień 1895
Narodziny Poezyi Romantycznej przez Zygmunta
Wasilewskiego.

22) Helleniusz – Wspomnienia ~~Narodowe~~ Lat Minionych
~~tom 2º stz~~ (Kraków, Księgarnia katolicka)
1876) tom 2. ~~Do~~ str. 531 Dyonizya
Poniatowska.

24) Wiadomość o życiu i pismach Michała
Grabowskiego przez Jana Krechowieckiego
(Kraków 1868)

\+ 25) Kronika Rodzinna N° 7. 1 Kwietnia 1882
Z przed lat 50^u^ p. W. Korotyńskiego

7

Ks. J. Korczyński

biograficzno - krytyczna monografia
o Bohdanie Zaleskim - 1901

Maria Konopnicka
o Boh. Zaleskim - w Kraju n° 44
1/14 Listopada 1902

Młodość Boh. Zaleskiego przez Dr. Zatheya
sprawozdanie z Dyrekcyi III Gymnasium
w Krakowie za r. 1886.

Bohdan Zaleski na tułactwie przez J. Tretiaka

Niektóre niedokładności

Tom 1y

str. 54 – Zamiast Ant. Iwanowski czytaj [illegible] Iwanowski.

str 55 – Zapoznanie się z Józefem Zaleskim nastąpiło w 1816 w Humaniu, potem widzieli się w Warszawie w lecie 1830 r. Bohdan pisze że już żył z nim ściśle i po bratersku, a w końcu 1831 r spotkali się i dłużej we Lwowie obcowali, i uradzili dzielić losy tułactwa.

str 157. – J. B Ostrowski nigdy, nawet w Warszawie, nie należał do najbliższych przyjaciół Bohd. przeto ta wzmianka jest mylną i aluzja w cytowanych wierszach cytowanych nie do niego się stosuje.

str: 160. Religijność nie pod wpływem Mickiewicza nastąpiła, co jest zupełnie mylne, ale za radami Bogdana Jańskiego, jak sam opowiadał i wynika z własnoręcznej notatki B. Z, opuścił politykę i jawnie pociągał drugich przyjaciół z drogi niebożnej polityki, przy [illegible] 1835 r. (notatka)
„ Adam trzyma się biernie [illegible]
„ Józef brnie głębiej w demagogię bez przekonania
„ jednak tylko przez punkt honoru. Ja smutny,
„ jednak tęskniąc [illegible]
„ boleśniej w sercu, coraz dotkliwiej, tęskniąc ku
„ modlitwie i ku pustyni, żyję z Józefem w ścisłej
„ budząc go pobożnością ku opamiętaniu." –

Tom 2gi.

str 313 zamiast Bohdana czytaj Józefa

str 390 „ krewna „ żona

strona	418	zamiast	29 Marca	czytaj	31 Marca
"	448	"	1873	d°	1853
"	460	"	Bohdana	d°	Józefa
"	206	podróż do Ziemi Świętej, B. Z. nie płynął jako rozbitek, ale ~~jak~~ jak pielgrzym, pokutnik za swoje grzechy i grzechy Ojców i bez uczucia pychy które miał Słowacki, sam to opowiadał. W czasie podróży, na statku ~~dostał~~ silny ból żołądka i nie czuł się zdrowym				

~~strona~~

Bohdan Zaleski na tułactwie przez J. Tretiaka

Niektóre niedokładności lub omyłki

Tom 1.y

str. 54 — Zamiast Ant. Iwanowski czytać trzeba Eustachy Iwanowski

str. 55 — Zapoznanie się z Józefem Zaleskim nastąpiło w 1816 w Humaniu, potem widzieli się w Warszawie w lecie 1830 r. Bohdan pisze że już żył z nim ściśle i po bratersku, a w ~~Kijowie~~ Końcu 1831 r. spotkali się we Lwowie i dłużej obcowali i uradzili dalsze wspólnie losy tułactwa.

str. 157 J. B. Ostrowski nie należał nigdy do najbliższych przyjaciół Boh., przeto wzmianka o tem Pana Tretiaka jest mylną i zdaje się w cytow[illegible] ich wierszach [illegible] niego się stosuje.

str. 160 Religijność B. Z nastąpiła nie pod wpływem Adama Mickiewicza ale Bogdana [illegible], jak opowiadał B Z i wynika z własnoręcznej jego notatki. B. Z opuścił politykę odciągając przyjaciół z drogi [illegible], przy Końcu 1835 r. „Adam trzyma się biernie „względem nas, (notatka) Józef brnie głębiej w demagogię bez przekonania „jednak tylko przez punkt honoru. Ja smutny, bolejący w sercu, coraz „dotkliwiej, tęskniący ku modlitwie i [illegible], żyję z Józefem „w Sèvres, budując go pobożnością ku opamiętaniu." —

Tom 2.gi

str. 313	Zamiast	Bohdana	trzeba czytać	Józefa
str 390	"	krewną	"	żoną
str 418	"	29 Marca	"	31 Marca
str 448	"	1873	"	1853
str 460	"	Bohdana	"	Józefa

str 206 Podróż ~~do~~ do Ziemi Świętej — B. Z nie płynął jako

rozbitek, ale jako pielgrzym, pokutnik za swoje grzechy i grzechy Ojców i bez uczucia pychy które miał Słowacki, sam to opowiadał. W czasie podróży, na statku dostał silny ból żołądka i nie domagał przez długi czas. Podróż do Ziemi Świętej opisał ksiądz hiszpański Gari, z którym Zalescy podróżowali w książce pod tytułem „Nuevo viaje a Jerusalem o sea Cartas familiares sobre la Tierra Santa escritas y dirigidas por el Gºᵐᵒ ... J. A. G (Fr. José Antonio Gari) al R. José María Rodriguez Pbro — Barcelona 1846. —

Z licznego materiału listów do B. Z pisanych przez różnych jego przyjaciół i znajomych oraz z notatek niedrukowanych B Z które mu zostały udzielone Tretiak nie skorzystał by opisać działalność B. . na emigracji.

L[illegible] B[illegible] [illegible]

[illegible] rca 1832

Przyjęcie Polaków przez Niemcy p. Gadona

[illegible] [illegible]

Przewodnik Literacki

XV. 3 – 189–90

Boh. Zal. Pisma pośmiertne

Przenajświętsza Rodzina

„La Sainte Famille"

artcle d'Edouard Dumont dans la livraison d'août 1842 de l'<u>Université Catholique</u>, revue fondée par l'abbé Gerbet.

(à la Bibliothèque Nationale, inventaire n° 32114)

Edouard Dumont, ancien professeur au Lycée St Louis à Paris s'était retiré à Fontainebleau et était [illegible] Bohdan et de Joseph Zaleski

---

Duch od Stepu

L'esprit des steppes – [illegible] littérature polonaise)

article de Mr Julvécourt dans le <u>Courrier Français</u> du 21 septembre 1841.

Podróż do Jerozolimy.

Nuevo Viaje a Jerusalem o sea cartas familiares sobre la tierra santa escritas y dirigidas por el S. J. J. A. <u>Gari</u> – Barcelona 1846:

Opis podróży do Jeruzalem przez Krzyżowa Gari Hiszpana, który odbył ją razem z Bohdanem i Józefem Zaleskimi. Książk[illegible] przesłał B. Z.

La Sainte-Famille
article d'Edouard Dumont
dans la livraison d'
août 1842 de
l'Université Catholique
revue fondée par l'abbé
Gerbet

(à la Bibliothèque
Nationale inventaire
n° Z 21142)

Littérature polonaise - L'esprit des steppes par Jalaricourt
Le Courrier français 26 sept. 1844

Meznane Daty

[illegible] Krech

[illegible] 1 $\frac{23 \text{ [illegible]}}{4 \text{ [illegible]}}$ $\frac{1889}{1890}$

2

3

4

5

6 — 3/[illegible] [illegible]

7 — [illegible]/12 [illegible]

8 — 17 [illegible]

9 — 24 [illegible]

10 —

12 — [illegible]

13 [illegible] 12 [illegible]

15 — 7/[illegible] [illegible] 18[illegible]

1084

[illegible] 1885 3/[illegible] [illegible] 1886

6/[illegible] — [illegible] Zakopa[illegible]

[illegible] 1[illegible] [illegible] 1887

[illegible] [illegible] B Z

Z [illegible] Zakop[illegible]

[illegible]

Poezje Bohdana Zaleskiego
Wydanie lwowskie

Tom 1^y

	Str.	
Przenajświętsza Rodzina Część pierwsza	5	Fontainebleau, 18 Stycznia 1839
" " Część druga	19	
Skra słońc – duch duchów	39	1839
Do Ducha Świętego – Na poranku	42	1839
Boże Narodzenie	44	1839
Zwiastowanie	47	1839
Zielona Niedziela	49	1839
Stabat Mater	52	1839
Wielkanoc – Welykdeń	55	Paryż, 1 Kwietnia 1866
W dzień Gromniczny	57	d° 1839
Smutki	60	Fontainebleau 3 Stycznia 1839
Umarli	63	1833
Na cześć Maryi Panny. Hymn S^go Kazimierza	65	Fontainebleau 7 Listopada 1850
Dies Irae	75	Batignolles 7 Stycznia 1848
Stella Maris – Hymn ku Bogarodzicy	78	Paryż 2 Lutego 1866
Do Anioła Stróża	81	Fontainebleau 25 Marca 1857
Rusałki I Przesilenie	85	Grudzień 1828
" II Skarga	89	
" III Przepióreczka	94	
" IV Cudowność	99	
" V Epilog	106	
Co mi tam! czyli poranek starego myśliwca	113	1825
Śpiewające jezioro	122	1829
Dumka hetmana Kosińskiego	126	1822
Czajki (~~Śpiew Zaporożców w powrocie z~~ ~~wyprawy morskiej~~ Konaszewicza)	Stock 130	1829
Dumka Mazepy	135	1824
Janusz Bieniawski – Fragment z rycerskiego rapsodu	142	1822
Trzeci szturm do Stawiszcze	156	1829
Śpiew Zarty	160	1827
Lubor – Ballada z powieści ludu	162	1822
Ludmiła. Dumka z pieśni ukraińskiej	165	1822
Ukaranie. Dumka ukraińska	167	
Nieszczęśliwa Rodzina	171	1821
Wzgórek pożegnania	173	1823
Śpiew poety	177	18 Czerwca 1823
Duma z pieśni ludu ukraińskiego	181	1821
Westchnienie za rodzinną chatką	186	1824
Wspomnienie	189	1823
Śpiewak tęskniący – Dumka	190	1829
Fiołek	191	Leszczynek pod [illegible] 1825
Rojenia wiośniane. Dumka przy krosienkach	194	1825
Wspólce ze słowikiem. Wiośnianka	196	Fontainebleau 15 Września 1839
Wiersz w imionniku przyjaciółki	199	1825
Do gitary	201	1824
Arab u mogiły konia.	202	1822
Odmiana. Sonet pisany ~~Blisko~~ [illegible]	205	Leszczynek 1825
Fijołki	206	
Modła cicha	207	Endoume 5 Października 1837
Nieskończoność	212	d° 9 d°
Wieczny lunatyk.	214	
Geniusz Bohater	215	
Żeby	216	
Prawda prawd	217	
Podzwonne ku Ojcom	218	Fontainebleau, 24 Czerwca 1839
Step.	219	d° 18 Maja 1839
Lach serdeczny za morzem	223	30 Czerwca 1840
Tędy, tędy leciał ptaszek	226	
Młodo zaswatana	229	Fontainebleau. 26 Stycznia 1839
Spotkanie się gdzieś daleko	230	Endoume 30 Września 1837
Skalna czajka	232	d° 25 Kwietnia 1838
Oczarowany	234	Fontainebleau 30 Czerwca 1839
Zaranek	235	
Wyjazd bez powrotu	238	Endoume 19 Września 1837

Gonię	240	Endoume 25 Maja 1838
Rozczarowanie	241	
Okolica alpejska	243	Plombières, 2 Czerwca 1840
Oboja wiosna	246	
Zakochana	248	Endoume 18 Września 1837
Dwojaki koniec	249	Fontainebleau 29 Maja 1839
Panna młoda	250	
Synowski żal	254	Fontainebleau 7 Czerwca 1839
Kaliniowy most	256	Fontainebleau w końcu Marca 1839
Do Żegoty Domejki	275	Paryż, 25 Maja 1868
Kosmos	277	[illegible] Maja 1868

Tom 2gi

Sam z pieśnią	3	Endoume Październik 1837
Nie ma czego trzeba	23	Fontainebleau, 22 Stycznia 1839
Ze snu	24	Endoume, Czerwiec 1838
Mara	25	Endoume, 20 Czerwca 1838
Smutna Krakowianka	27	Fontainebleau, 16 Lipca 1839
Pochód	31	Endoume, 20 Września 1837
Wyprawa chocimska	32	Fontainebleau 6 Czerwca 1839
Kozulice	36	Fontainebleau 15 Czerwca 1839
Przechadzka po za Krymem do Hamelkara H	40	Endoume, 14 Października 1837
Pod Krzyżem	50	Paryż Lipca 1861
Damian, Książę Wiśniowiecki	55	Płock 1825
Co mi po tem	77	Endoume, 30 Września 1837
Stepowa mogiła	79	1837
Z mogiły Sawor, o najpierwszym hetmanie	82	Plombières, 15 Czerwca 1840
Lubi niemowlęcia Iwonie	91	D° 5 Czerwca 1840
Doroszewski na Jassyrze	95	Endoume 8 Czerwca 1838
Marian Bukat, pewien ukr.	97	1836
Trechtymirowski monastyr	108	1836
Lewandowski pod Bożą figurą	128	Paryż, 17 Grudnia 1861
Zołotarenko w Warszawie	130	Paryż, 12 Sierpnia 1866
Księżna Hanka	132	1836
Czarnoksiężniczka	161	Endoume, 4 Października 1837
Nuże	166	Endoume, 11 Czerwca 1838
Śmierć w obławie	169	d° 26 Września 1837
Po rosie	172	Fontainebleau 26 Stycznia 1839
Ładaco	174	Plombières 10 Czerwca 1840
Śliczny chłopiec	175	Endoume 25 Września 1837
Ta-na-na-na-ti-ni-ni-ni	178	d° Czerwiec 1838
Latawiec	179	Fontainebleau, 18 Stycznia 1840
Rusałka	183	d° 1839
Rybaczka	186	Fontainebleau, 4 Czerwca 1839
Ciotecczny pana Paska zakochany na Ukrainie	189	d° 10 d°
Co ja widział dzisia	191	d° 20 Maja 1839
Pytki	193	
Duch od stepu	233	Molsheim Listopad 1836

2 111

Wydanie Lwowskie
Tom 3ci

Pieśni Serbskie	Str.	
Przedmowa	5	Robertsau, Molsheim, Chartreuse, Endoume 1836–1837
Zaręczyny cara Łazarza	69	
Bój Kosowski	76	
Pobożność i bój Kosowski	85	
Głowa świętego Łazarza	89	
Kosowska dziewczyna	93	
Wyzwanie Muratowe	99	
Gody przed bojem	100	
Zwiady	103	
Założenie kościoła Rawanicy	106	
Skromna Milica	113	
Prawowierny	115	
Serb Janczar	116	
Mizina Jania	117	
Śpiewałabym sobie	119	
Mętny Dunaj	121	
Jeden z trzydziestu	122	
Rozmowa Kochanków	124	
Dziewczę z baryaktarem	126	
Bożur i róża	127	
Szczera	129	
Najmilsza woń	131	
Zima	132	
Czy kwiatki czy dziewczę?	133	
Dziewczyna i słońce	135	
Myśliwy	136	
Ani sposób ukryć się	138	
Chłopiec biskupem	139	
Mor	141	
I wy ta	142	
Sieroti dziewczyna	143	Robertsau, Molsheim, Chartreuse, Endoume 1836–1837.
Sąd dziewczęcy	145	
Matki wiene	146	
Rozpamiętywanie	147	
Samochwał dziewczyna	148	
Belgrad się pali	149	
Uradowanie	150	
Sowa i Orzeł	152	
Jak czyowak zawsze moja	153	
Podpalaczka	155	
Aż strach	156	
Ardelska Banowa	158	
Uwodziwa	160	
Twojaka miłość	162	
Sokół i dziewczyna	164	
Wilk u Dwiny	165	
Rada junacka	166	
Kapidzia Aniela	167	
Odaliska Jowy Morniakowica	168	
Troska o męża	170	
Bardzo słodki całus	172	
Sokół i chłopiec	173	
Strasznie strzeżona	174	
Niewiniątka	175	
Słowik ułowiony	176	
Przekleństwo Junaka	178	
Rada taka i owaka	179	
Dziewczę na uwięzi	180	
Żona Agi Hasan-Agi	182	
Pieśń starocześka	189	1819
Przepowiednia – Oda z Horacego	191	Endoume, 6 Lutego 1838
O życiu wiejskim. Epoda z Horacego	192	do 18 Stycznia 1838
Oda Horacyusza do Pirry	195	Humań 1819
Oda Horacyusza do Wenery	196	" "
Marja Stuart w więzieniu	197	" "
Nawiedziny grobu Laury	199	Avignon, 24 Sierpnia 1838.

Pt Pielgrzym – Ballada z W. Skota	203		
Zmienność – z Goethego	206		
Pieśń Mignony – z Goethego	207	Endowne	6 Sierpnia 1837
O nocy – z Goethego	208	d°	d°
Król dziadek – z Goethego	210	d°	11 Stycznia 1837
Ideały – z Szyllera	212	Paryż,	5 Lipca 1861
Gody zwycięzców – z Szyllera	216	d°	d°

3

Wydanie Lwowskie
Tom 4ty

Wieszcz - Gość	1	Paryż, 15 Maja 1864
Święty Andrzej, apostoł na Dnieprze	3	dº 27 Grudnia 1864
Woman żurawi	7	dº 28 [illegible]
Łzy	10	dº 14 [illegible] 1864
Jaskółki	12	dº 10 [illegible]
Na świat	14	dº 1 [illegible]
Naścia	17	dº [illegible]
W allegro to w penseroso	19	dº [illegible]
Antyfona	21	[illegible]
Senliwy szum	23	[illegible]
Otucha	25	[illegible]
O księżycu	27	[illegible]
Zaduma i nokturno	29	[illegible]
Śpiewna zmora	35	[illegible]
Polańskie mogiły	38	[illegible]
Bezdole	42	[illegible]
Nastrój	45	[illegible]
Angelus	47	[illegible]
Krzyż wytyczny	50	dº [illegible]
Różczka cudu	56	Fontainebleau 28 kwietnia 1864
Prawdzic stepowy	58	[illegible]
Zeligota	60	[illegible]
Mogiła Tarasowa	65	[illegible]
Zamroź	68	[illegible]
Zapóźniony	70	[illegible]
Tu dalej w lata	72	[illegible]
Ptak daleki	74	[illegible]
Czas w cieplice	77	[illegible]
Po łezach ku Zorynie	79	[illegible]
Objaśnienia	81	

W niebogłosy

Zgryzota i Łaska	109	[illegible]
Eucharystja	112	[illegible]
Cedr	115	[illegible]
Chwała Bogu	117	[illegible]
Paralityk	121	[illegible]
Do Włóri! na święto Horodelskie	125	[illegible]
Bractwo Św. Weroniki	128	[illegible]
Święty Wincenty a Paulo	130	[illegible]
Pieśń Bazyljańska w Rzymie	132	[illegible]
Ku młodziankom polskim	135	[illegible]
Abarim i Tabor	138	[illegible]
Wspominanie (urywek)	141	[illegible]
Święć się wola Twoja	145	

Wiersze różne

O genjuszach	151	[illegible]
Odpowiedź A. Mickiewiczowi	154	~~Fontainebleau~~ Beaune [illegible]
Dzisiejszość	156	[illegible]
Pod krajobrazem sybirskim	159	[illegible]
Do młodych ~~poetek~~ polskich	160	dº [illegible]
Głos ku Deotymie	163	dº [illegible]
Do spółtułaczów	165	dº [illegible]
Nasza Endoume	167	[illegible]
Nasza Gromada	171	[illegible]
Improwizacja polska ku panslawistom powracającym z Moskwy	175	[illegible]
Pożegnanie od Szeliny ku Władysławowi IV	183	[illegible]
U nas inaczej	188	[illegible]
Chorowód polski	192	[illegible]
Kwinta z mojej gęśli	194	
Bojanice	198	[illegible]
Sen-drzewo-wieszcze	202	[illegible]
Do gęśli	205	[illegible]
Nasza skrucha	208	[illegible]

Modlitwa za Polskę 210
Modlitwa za Francję 214
Niepokój 216
Dąb namogilny 220
Żuraw 223
Niewyśpiewana 226
W zmierzchu dnia 229
Pod przygrawkę: Duchod stepu 231
Przygrawka do poznańskiego wydania 234
Ktoś czy Ktosia 236
Albo co 240
W śnieżycy (na post-scriptum do moich dumek 243

Poezje Bohdana Zaleskiego
Dzieła pośmiertne
Tom I[szy]

	Str.	
Przedmowa	I–IX.	
Różne wiersze		
Do Laszki	3	Paryż, 12 sierpnia 1866
Dugi a dzisiaj	6	bez daty
Próbki rytmiczne	8	d°
Tercyny	10	d°
Hej, kej Ojcze atamanie	12	d°
A przecież pieśni moje	14	Paryż, 5 września 1867
Wstęp do powieści	15	bez daty
Nieszpor	17	"
Ranny ptaszek	21	Z ostatnich lat
Powołanie	24	bez daty
Próbka Dantowskiego rytmu	25	d°
Próbka tercynów (waryant)	27	Paryż 9 Listopada 1866
Swatanie ~~xxxxxx~~ zamieci	29	Hyères 24 Października 1870
Boży chorąży	32	Paryż, 23 Kwietnia 1870
Nowy Pański wyznawca	34	bez daty (1876 czy 1877)
Mistrzowi Janowi Matejce	36	Villepreux 22 Czerwca 1880
Z dumań starca	39	Z ostatnich lat
Wieniec chwały	43	d°
W nieskończonościach	45	bez daty
Każdy wieszcz	46	d°
Opodal inne glory	48	d°
Pokłosie	49	Z ostatnich lat
Widzenie Słowiańszczyzny	50	bez daty
Besmiar	52	d°
W imię Boże	54	d°
Na pieśni polskiej	55	d°
W gorzkościach	56	Villepreux 12 Grudnia 1881
Luźne zapiski o rówieśnikach		
Chwalby i żalby starca	57	Z ostatnich lat
Do Sew. Goszczyńskiego	58	Paryż, 1863
Gęślarz weteran	59	bez daty
Pomierzchły och pogodne	60	d°
Elegie o zmierzchu	61	d°
Biedny Ojciec ptacze	62	Fontainebleau 1859
Niebosiężczyki	63	bez daty
Lourdes	64	d°
Modlitwy	65	d°
Urywki	~~81~~ (81)	
Wielki świat	83	Fontainebleau 5 Czerwca 1839
Panie, o Panie!	85	dodatek do poezji smutki
Psalmy Dawidowe	87	1849
Co zielnik mój, Zośko!	90	
Do moich dzieci.	92	Paryż, Grudzień 1860
Luźne rozpamiętywania		
Ku zbudowaniu się.	96	Paryż 15 Stycznia 1869
Urodziny	98	Paryż 11 Lutego 1869
Majówka	100	Paryż Luty 1869
Sen w nocy przed św. Michałem 29 Września 1863 roku	102	Paryż 30 Września 1863
Fata morgana	107	bez daty
W ciemniku ścieśnia	109	Z ostatnich lat
Między czterema ścianami	110	d°
Kochać i śpiewać	111	d°
Ukrainszczyzna		
Żurba	115	–
Jamby i Pytki	121	
Jamby ~~z r. 1864~~	123	1864
Pytki dawniejsze	135	
Pytki marcowe (~~z ostatnich~~ lat)	152	Z ostatnich lat.
Fragmenta większych całości		
Ptaszę Pasze	157	~~przed 1830 r.~~ 1826[1]
Kwiat paproci	160	
Pasieka	167	

1) Rękopisy i papiery z czasów młodości BZ zostawił u Michała Skarbka, brata Fryderyka na wsi pod Sochaczewem i u siostry Szopena w Warszawie przed wyjazdem na tułactwo w 1831 r. wszystkie te papiery i rękopisy zginęły (Patrz list B Z z 27 Września 1882 drukowany w Korespondencji B. Z tom V, str 293) i list BZ do Szopena z 18 Grudnia 1844 tom V str 343)

Złota Duma

Objaśnienia	177	
Część I Ukraina		Strasburg, Molsheim 1836
I ~~Ksiądz~~ Księżna	185	
II Ksiądz	241	
III Pieśnica	301	

Tom 2gi

Potrzeba Zbaraska

Objaśnienie	7	Fontainebleau 1 Kwietnia 1840 r.
Część I Sprawa i Rozprawa	17	
Część II O dalejże, dalej!	49	
Część III Czas do domu czas	89	

Wigilia Godów Tysiącolecia 131

Objaśnienie	133	Paryż 1863
I Kruświca	137	
II Piastowa mogiła	167	
III Gopło	169	

Mowa na pogrzebie A. Mickiewicza w Montmorency 21 Stycznia 1856 179 — 21 Stycznia 1856.

Poezje Bohdana Zaleskiego

Daty Poezji

I° Wydanie Lwowskie

Tom 1°

Przenajświętsza Rodzina	strona 5	Fontainebleau 18 Stycznia 1839
Skra słońc - duch duchów	29	1839
[illegible] Ducha Śtego Na poranku	42	d°
Boże Narodzenie	44	d°
[illegible]astowanie	47	d°
Zielona Niedziela	49	d°
Stabat Mater	52	d°
Wielkanoc - Wełykdeń	55	Paryż 1go Kwietnia 1[illegible]66
W dzień gromniczny	57	1839
Smutki	6[illegible]	Fontainebl[illegible] 8 Stycznia 1839
Umarli	63	1835
Na cześć Maryi Panny (Hymn [illegible] Kazimierza)	65	Fontain[illegible] Listopada [illegible]50
Dies irae	75	Batignolles 7 [illegible] 1848
Stella Maris, Hymn ku Bogarodzicy	78	Paryż [illegible] Lutego 1866
Do Anioła Stró[illegible]	81	Fontainebleau 4 Marca 1[illegible]
Rusałki	85	Grudzień 1828
Co mi tam czyli Poranek starego myśliwca	113	1825
Śpiewające Jezioro	122	1829
Dumka Hetmana Kosińskiego	126	1822
Czajki	130	1829 Płock
Dumka Mazepy	135	1824
Janusz Bieniawski	142	1822
Trzeci Szturm do Stawiszcz	156	1829
Śpiew Tarły	160	1827
Lubor	162	1822
Ludmiła	165	1822
Ukaranie	167	
Nieszczęśliwa Rodzina	171	1821
Wzgórek Pożegnania	173	1823
Śpiew Poety	177	18 Czerwca 1823
Duma z pieśni ludu Ukraińskiego	181	1821
[illegible]estchnienie za rodzinną chatką	186	1824

Spomnienie	strona	189	1823
Śpiewak tęskniący	"	190	1829
Fijołek	"	191	Leszczynówka — 18..
Rojenia wiśniane	"	194	1825
W spółce ze słowikiem	"	196	Fontainebleau 15 Września 18..
Wiersz wiśniowniczy przyjacielskim	"	199	1825
Do gitary	"	201	1824
Arab u mogiły konia	"	202	1822
Odmiana	"	205	Leszczynówka — 1..
Tryolety	"	206	
Modła Cisza	"	207	Endoume 5 Października 18..
Nieskończoność	"	212	Endoume 9 Października
Wieczny Lunatyk	"	214	–
Jeniusz Bohater	"	215	–
Żeby	"	216	
Prawda prawd	"	217	
Podzwonne ku Ojcom	"	218	Fontainebleau 24 Czerwca 1839
Step	"	220	id. 18 Maja 1839
Lach serdeczny na marach	"	223	30 Czerwca 1840
Tędy, tędy leciał ptaszek	"	226	
Młoda zaswatana	"	229	Fontainebleau 26 Stycznia 1839
Spotkanie się gdzieś daleko	"	230	Endoume 30 Września 1837
Skalna czajka	"	232	id. 25 Kwietnia 1838
Oczarowany	"	234	Fontainebleau 30 Czerwca 18..
Zaranek	"	236	–
Wyjazd bez powrotu	"	238	Endoume 19 Września 1837
Goniec	"	240	id. 15 Maja 1838
Rozczarowanie	"	241	–
Okolica Alpejska	"	243	Plombières 2 Czerwca 1840
Oboja Wiosna	"	246	–
Zakochana	"	248	Endoume 18 Września 1837
Dwojaki koniec	"	249	Fontainebleau 29 Maja 1839
Panna Młoda	"	250	
Synowski żal	"	254	Fontainebleau 5 Czerwca 1839
Kalinowy Most	"	256	id. w końcu Marca 183.
Do Żegoty Domeyki	"	275	Paryż, 25 Maja 1868
Kos[illegible]	"	277	id. id.

Tom 2gi

Sam z Pieśnią	strona	3	Endoume Październik 1837
Niema czego trzeba		23	Fontainebleau 22 Stycznia 183.
Ze snu		24	Endoume Czerwiec 1..

Mara ……… strona	25	Endoume 20 Czerwca 1838
Smutna Krakowianka	27	Fontaine[illegible] 16 Lipca 1839
Pochód	31	Endoume 20 Września 18[illegible]
Wyprawa Chocimska	32	Fontainebleau 6 Czerwca 1839
Zozulicz	36	id 15 Czerwca 1839
Przechadzka po za Rzymem	40	Endoume 14 Października 1837
Pod krzyżem	50	Paryż Lipiec 1861
Damian, książę Wiśniowiecki	55	Flock 1825
Co mi po tem	77	[illegible], 30 Września 1837
Stepowa mogiła	79	1837
Z Mogiły Sawor	82	Plombières 15 Czerwca 1840
Luli niemowlęciu Iwoni	91	d° 5 Czerwca 1840
Downarowski na jassyrze	95	Endoume 8 Czerwca 1[illegible]
Marian Bukat, pieśniarz	97	Strasbourg, Molsheim 1836
Trechtymirowski Monastyr	108	d° – d° 1836
Twardowski pod Bożą figurą	123	Paryż 17 Grudnia 1861
Złotarenko w Warszawie	130	Paryż 12 [illegible] 1866
Księżna Hanka	132	Strasbourg, Molsheim 1836
Czarnoksiężniczka	161	Endoume 4 Października 1837
Nuże	166	Endoume 11 Czerwca 1838
Śmierć w obławie	169	id 26 Września 1837
Po rosie	170	Fontainebleau 26 Stycznia 1839
Ladaco	174	Plombières 10 Czerwca 1840
Śliczny chłopiec	175	Endoume 25 Września 1837
Ta-na-na-na-ti-ni-ni-ni	178	id Czerwiec 1838
Latawiec	179	Fontainebleau 18 Stycznia 1840
Rusałka	183	id 1839
Rybaczka	186	id 4 Czerwca 1839
Ciokcany pana Paska zakochany na Ukrainie	189	id 10 Czerwca 1839
Co ja widział dzisia	191	id 20 Maja 1839
Pyłki	193	—
Duch od Stepu	233	Molsheim Listopad 1836

Tom 3ci

Pieśni Serbskie

Przedmowa … strona	5	Robertsau, Mols[illegible] Chateau[illegible] Endoume 1836-1837
Zaręczyny Cara Łazarza	69	
Bój Kosowski	76	
Pobożność i bój Kosowski	85	
Głowa Sgo Łazarza	89	
Kosowska Dziewczyna	93	
Wyzwanie Muratowe	99	
Gody ~~[illegible]~~ przed bojem	100	

Zwiady - - - - - strona 103
Założenie Koś... Rawanicy - - - - 1[illegible]
Skromna Miłica - - - - - 113
Prawowierny - - - - - - 115
Serb Janczar - - - - - - 116
Miłośna Jania - - - - - 117
Śpiewałabym sobie - - - - - 119
Mętny Dunaj - - - - - 121
Jeden z trzydziestu - - - - - 122
Rozmowa kochanków - - - - 124
Dziewczę barjaktarem - - - - 126
Bożur i róża - - - - - - 127
Szczera - - - - - - - - 129
Najmilsza woń - - - - - 131
Zima - - - - - - - - 132
[illegible] - - - - - - 133
Czy kwiatki czy dziewczę? - - - 135
Dziewczyna i słońce - - - - 136
Myśliwy - - - - - - [illegible]
Ani sposób ukryć się - - - - 139
Chłopiec bisiórem - - - - - 141
Moor - - - - - - - - 142
I wy tu - - - - - - - 143
Swat i dziewczyna - - - - 145
Sąd dziewczęcy - - - - - 146
Matki winne - - - - - - 147
Rozpamiętywanie - - - - - 148
Samochwał dziewczyna - - - - 149
Belgrad się pali - - - - - 150
Uradowanie - - - - - - 152
Sowa i orzeł - - - - - - 153
Tak czyniłaś zawsze moja - - - 155
Podpalaczka - - - - - - 156
Aż strach - - - - - - - 158
Ardelska Banowa - - - - - 160
Urodziwa - - - - - - - 162
Trojaka miłość - - - - - 164
Sokół i dziewczyna - - - - 165
Wilk u Driny - - - - - - 166
Rada junacka - - - - - - 167
Kapidżia Aniela - - - - - 168
Odaliska Jowy Morniakowicza - - - 170
Troska o męża - - - - - 172
Bardzo słodki całus - - - - 173
Sokół i chłopiec - - - - - 174
Straszne stracenie - - - - 175
Niewiniątka - - - - - - 176
Słowik ułowiony - - - - - 178
Przekleństwo junaka - - - - 179
Rada taka i owaka - - - - 180
Dziewczę na uwięzi - - - - 182
Żona Asi-Hassan-Agi - - - - [illegible]

Robertsau, Molsheim, [illegible]treuse, Endoume
1836 — 1837

Pieśń starosielska	strona	189		1819
Przepowiednia, oda z Horacego	id	191	Endoume	6 Lutego 1838
O życiu wiejskiem. Epodon z Hor[illegible]	id	192	id	18 Stycznia 1838
Oda Horacjusza do Pirry	id	195	[illegible]	1819
d° do Wenery	id	196	d°	1819
Marja Stuart w więzieniu	id	197	d°	1819
Nawiedziny grobu Laury	id	199	Avig[illegible]	24 Sierpnia 1838
Pielgrzym, ballada z W. Skota	id	205	—	—
Zmienność z Goethego	id	206		
Pieśń Mimony z Goethego	id	207	Endoume	6 Sierpnia 183[illegible]
O nocy z Goethego	id	208	d°	[illegible]
Król dziadek	id	210	d°	11 Stycznia 1837
Ideały – z Szyllera	id	212	Paryż	5 Lipca 1861
Gody zwycięzców	id	216	d°	d°

Tom 4[ty]

		1	P[illegible]	15 Maja 1864
Wieszcz – [illegible]	strona	3	d°	24 Grudnia 18[illegible]4
S[ty] Andrzej, apostoł na Dnieprze	id	7	d°	28 Października 1862
W oman żurawi	id	10	d°	14 Sierpnia 1864
Łzy	id	12	d°	10 Stycznia 1864
Ga[illegible]tki	id	14	d°	1 Lipca 1864
Na wiatr	id	17	d°	15 Stycznia 1864
Naścia	id	19	d°	20 Lipca 1864
Il allegro ed il penseroso	id	21	d°	20 Czerwca 18[illegible]
Antyfona	id	23	d°	9 Czerwca 1864
Senliwy szum	id	25	d°	9 Listopada 1864
Otuchy	id	27	d°	11 Lipca 1[illegible]
Po księżycu	id	29	Fontainebleau	20 Września 1864
Zaduma i nokturno	id	35	d°	8 Września 1864
Śpiewna zmora	id	38	Paryż	28 Listopada 1864
Polańskie mogiły	id	4[illegible]	Fontainebleau	25 Września 1864
Bezdole	id	45	P[illegible]	13 Stycznia 1865
Nastrój	id	47	d°	8 Sierpnia 1864
Angelus	id	50	d°	19 Marca 1865
Krzyż wytyczny	id	56	Fontainebleau	28 Września 1864
Różczka cudu	id	58	Paryż	1[illegible] Października 1864
Prawdzie stepowy	id	60	d°	17 Grudnia 1864
Teligoła	id	65	d°	14 Lutego 1865
Mogiła Tar[illegible]	id	68	d°	31 Maja 1864
Zamróż	id	70	d°	1 Czerwca 1864
Zapóźniony	id	72	d°	12 Września 1862
Tam dalej w lata	id	74	Font[illegible]	6 Września 1864
Ptak daleki	id	77	Paryż	23 Czerwca 1864
Czas w cieplicy	id	79	d°	11 Maja 1860
Po kwiecie ku Zorynie	id	81		—
Objaśnienia				

W Niebogłosy

	id	109	Oalborg	20 Sierpnia 1846
Zgryzota i Łatka	id	11[illegible]	Paryż	9 Maja 1[illegible]
Eucharystja	id	115	d°	2[illegible] Grudnia 1861
Cedr	id	117	d°	[illegible] Listopada 1861
Chwała Bogu				

Paralityk . . . . strona 121 — Paryż 19 Lipca 1861
Do Wtórn na święto Horodelskie . . . id 125 . . d° 26 Sierpnia 1861
Bractwo Śtej Weroniki . . . . id 127 — d° 6 Listopada 1863
Śtg Wincenty a Paulo . . . . . . id 130 — d° 24 Lipca 1862
Pieśn Bazyliańska w Rzymie . . . . 132 — Rzym 10 Lipca 1847
Ku młodziankom polskim . . . . id 135 — Paryż 29 Czerwca 1863
Abaris i Tabor . . . . . . id 138 — d° 9 Maj 1868
Upominanie (urywek) . . . . id 141 — d° 14 Maja 1864
Święć się wola Twoja . . . . . . id 145 — —

Wiersze różne

1842
O geniuszach . . . . id 151 —
Odpowiedź A. Mickiewiczowi . . . . id 154 — Braunes 14 Sierpnia 1841
Dzisiejszość . . . . id 156 — Hyères 10 Kwietnia 1871
Pod krajobrazem Sybirskim . . . . . id 159 — Paryż 23 Sierpnia 1861
Do młodych poetek Polskich . . . . id 160 — d° 25 Stycznia 1867
Głos ku Dostojnie . . . . . . id 162 — d° 22 Stycznia 1861
Do spółtułaczów . . . . . . id 1[illegible] — d° 29 Listopada 1860
Nasze Endoume . . . . . . id 167 — Endoume 18 Maja 1838
Nasza Gromada . . . . . . id 17[illegible] — Paryż, 29 Listopada 1875
Improwizacja Polska ku Sławianistom powracającym z Moskwy . . . . . . id 175 — Paryż, 25 Czerwca 1867
Pożegnanie od Siliny . . . . . . id 1[illegible] — d° 186[illegible]
Ku Władysławowi IV . . . . id 186 — Endoume 17 Lutego 18[illegible]
U nas inaczej . . . . id 192 — Paryż 1 Września 1867
Chorowód Polski . . . . id 194 — —
Kwinta z mojej gęśli . . . . . . id 198 — Endoume 18 [illegible] 1[illegible]
Bojanica . . . . id 202 — Fontainebleau 12 Czerwca 18[illegible]
Sen-drzewo-wieszcz . . . . . . id 205 — Endoume 13 Czerwca 1838
Do gęśli . . . . 20[illegible] — Fontainebleau 29 Czerwca 1839
Nasza okruszka . . . . id 210 — Rzym 13 Maja 1843
Modlitwa za Polskę . . . . . . id 214 — Paryż 11 Sierpnia 1870
Modlitwa za Francję . . . . . . id 216 — —
Niepokój . . . . id 220 — Paryż 15 Czerwca 1867
Dąb namogilny . . . . id 223 — —
Żuraw . . . . id 226 — —
Niewyśpiew . . . . id 229 Paryż 29 Maja 1867
W zmierzchu dnia . . . . id 231 — Fontainebleau 2[illegible] 18[illegible]
Pod przyprawką: Duch od Stepu . . . . id 234 — —
Przyprawka do wydania Poznańskiego . . . . id 236 — Fontainebleau 17 Czerwca 1839
Ktoś czy Ktosia albo co? . . . . . . id 240 — d° 28 Czerwca 1839
W świeżycy (na post-scriptum do moich dumek . . . . . . id 243 — Villepreux Listopad 1876

Dzieła Pośmiertne

Tom 1

Przedmowa strona I – IX

Różne Wiersze

Do Laszki	strona	3	Paryż 12 Sierpnia 1866
[illegible]ngi i dzisiaj	id	6	bez daty
Próbki Rytmiczne	id	8	d°
Tercyny	id	10	d°
Hej, hej! ojcze Atamanie	id	12	Lenartowicza, przez omyłkę drukowany
A przecież pieśni moje	id	14	Paryż 5 września 1867
Wstęp do powieści	id	15	bez daty
Nieszpor	id	17	
Ranny Ptaszek	id	21	z ostatnich lat
Powołanie	id	24	bez daty
Próbka Dantowskiego Rytmu	id	25	d°
Próbka Tercynów (waryant)	id	27	Paryż 9 Listopada 1866
Swatanie Zaniści	id	29	Hyères, 24 Października 1870
Boży Chorąży	id	32	Paryż 23 Kwietnia 1870
Nowy [illegible]ski Wyznawca	id	34	bez Daty
Ma[illegible]owi Janowi Matejce	id	36	Villeprena 22 Czerwca 1880
Z dumań starca	id	39	z ostatnich lat
Wieniec chwały	id	43	d°
W nieskończonościach	id	45	bez daty
Każdy wiersz	id	46	d°
Opodal inne głosy	id	48	d°
Pokłosie	id	49	z ostatnich lat
Widzenie Słowi[illegible]	id	50	bez Daty
Bezmiar	id	52	d
W imię Boże	id	54	d
Na pieśni Polskiej	id	55	d°
W gorzkościach	id	56	Villepreux, 12 Grudnia 1881

Luźne zapiski o rówieśnikach

Chwały i Z[illegible] starca	id	57	z ostatnich lat
Do Sowiryna Goszczyńskiego	id	58	Paryż 1863
Gęślarz Weteran	id	59	bez daty
Pomierzchły och pogodne	id	60	d
[illegible] zmierzchu	id	61	d°
Biedny Ojciec Placke	id	62	Fontainebleau 1859
Ni[illegible]szczyki	id	63	bez daty
Lourdes	id	64	d
Modlitwy	id	65	d°
Urywki	id	81	
Wielki Świat	id	83	Fontainebleau 5 Czerwca 1839
Panie, o Panie!	id	85	[Dodatek do poezji Smutki]
Psalmy Dawidowe	id	87	1849
To zi[illegible] mój, Zośko	id	90	
Do moich dzieci	id	92	Paryż Grudzień 1860
Luźne rozpamiętywania ku zbudowaniu się	id	96	Paryż 15 Stycznia 1869
Urodziny	id	98	d° 4 Lutego 1869
Majówka	id	100	d° Luty 1860
Sen w nocy przed 1ym Michałem 29 września 1863	id	102	d° 30 września 1860
Fata Morgana	id	107	bez Daty
Wieśniak Śmierci	id	109	z ostatnich lat

Między czterema ścianami	strona	110	z ostatnich lat
Kochać i śpiewać	strona	111	d°
Ukraińszczyzna Zurba	〃	115	—
Jamby i Pytki	〃	123	1864
Jamby	〃	135	-
Pytki Dawniejsze	〃	152	z ostatnich lat
Pytki Marcowe			
Fragmenta większych całości:	〃	157	reminiscencje [1],
Ptaś z Laszo	〃	160	〃 1826
Kwiat Paproci	〃	167	〃
Sieczka	〃	177	Strasburg, Molsheim 1836
Złota Duma			

Tom 2gi

Potrzeba Zbaraska	strona	7	Fontainebleau 1 Kwietnia 1840
Wigilia Godów Tysiąclecia	〃	131	Paryż 1863 r.
Mowa na pogrzebie Adama Mickiewicza w Montmorency ~~21 Stycznia 1856 r.~~	〃	179	21 Stycznia 1856

1) Rękopisy i papiery z czasów przed powstaniem 1830 Bohdan Zaleski zostawił u Michała Skarbka, brata Fryderyka na wsi pod Sochaczewem i u siostr Szopena w Warszawie przed wyjazdem na tułactwo, co 1831 r (patrz list do Edwarda Odyńca z 27 Września 1882, drukowany w Korespondencyi B Z tom V str 193.) Wszystkie te papiery i rękopisy zostały zagubione lub zniszczone, oraz list B Z do Szopena z 18 Grudnia 1844 (tom 5 str 343)

Plan nowego wydania poezj

Pieśń J. B. Z.

Tom 1 y.

(Dedykacja A. M stara i nowa wierszem)

I Duch od Stepu

II Przenajświętsza Rodzina

III Różne Poezje (Pieśń Napodróżna)

1 – Przechadzka po za Rzymem
2 – Sam z sobą
3 – Kwiatka w mej gęśli
4 – Mała Cisza
5 – O Geniuszach do A. M
6 – Sonety
7 – Pod Przygrawką
8 – Nasze Endoumes
9 – Nieskończoność
10 – Do Wtóru
11 – Jeniusz Bohatyr
12 – Pod Krajobrazem Sybirskim
13 – Prawda prawd
14 – Wieczny lunatyk.
15 – Do Poezyi
16 – Abarim i Thabor do J. Z
17 – Ku młodziankom Polskim

Tom 2gi

(Dedykacja D. P. wierszem)

I. Pieśń Religijna. Pieśń ku Niebu. – Księga Hymnów, Psalmów i Prozy mej Kościelnej.

Godło: Duch mój w Tobie spocznie, Panie,
a dla ziemi u mogiły
kilka piórek pozostanie
Co ku Niebu mnie uniosły
J. B. Z.

1 – Skra Słońc – Dech duchów
2 – Jutrznia do Ducha Świętego
3 – Boże Narodzenie
4 – Zwiastowanie
5 – Zielona Niedziela
6 – W dzień gromniczny
7 – Smutki
8 – Umarli
9 – Niepokój
10 – Za Polską – w Niebiosy
11 – Zgryzota i Łaska
12 – Krzyż Polski (Polska pod Krzyżem)
13 – Pieśń Bazyliańska
14 – Do Anioła Stróża
15 – Psalm: Cantate Domino
16 – Psalm: super flumina Babylonis
17 – Stabat Mater
18 – Dies irae
19 – Omni die
20 – Chwała Bogu
21 – Paralityk
22 – Eucharystja
23 – Sty Wincenty a Paulo
24 – Bractwo Sty Weroniki

II. Wiersze Różne (Pieśń Najrańsza, Pamiętnik mój)

Godło: Otóż cały szczęścia wątek
Smugą jakaś cudów chwilka
Jakiś obraz, uczuć kilka
Kilka z młodych lat pamiątek

1 Co mi tam
2 Śpiewające jezioro
3 Trzeci szturm do Stawiszcz
4 Śpiew Party

ęga

5 – Lubor
6 – Ludmiła
7 – Śpiew Poety
8 – Tęsknota za Ukrainą – świat omamień
9 – Westchnienie za domem
10 – Wspomnienie
11 – Fijołek
12 – Do gitary
13 – Wzgórek pożegnania
14 – Ukaranie
15 – Arab u mogiły
16 – Wiersz w imionniku
17 – do Z. R. na egzemplarzu moich poezji
18 – Ze snu w Lozannie A. i B.
19 – W imionniku G. O.
20 – Odmiana, sonet
21 – Triolety.

III Tłómaczenia (Spolszczenia)

Gody zwycięzców z Szyllera
Zmienność z Göthego
Pieśń Miniony z Göthego
O nocy z Göthego
Król olszyn z Göthego
O życiu wiejskiem z Horacego
Przepowiednia z Szyllera
Marja Stuart w więzieniu

IV Pyłki (dwie księgi)

Tom 3ci

(Dedykacja czyli Posłanie do N.)

I Dumy i Dumki Bohdanowe (księga druga)

II Szumki i Wiośnianki
Przypiski

III Dumki Nowe
1 W oman Żurawi
2 Im dalej w lato.

Tom 4ty

Tom 4ty

I **Rapsody.**

1 – Janusz Bieniawski
2 – Rusałki
3 – Dymitr Wiśniowiecki
4 – Księga Hanka
5 – Trechtymirowski Monastyr
6 – Pieśnia.

II **Serbszczyzna**

(Grotto: Pieśni Ludu jedwabniki itd)

1 – Rapsody o Carze Łazarzu
2 – Wiośnianki

Tom 5ty

I Potrzeba Zbaraska w trzech pieśniach
II Ś.ty Jan Kanty
III Hymny Postnie (dziesiątek)
IV Drobne wiersze
1 – Ojczyzna stanom naszym
2 – Do moich synów
3 – Elegja

V. Nowe Pyłki

Nota bene: Poezje wydrukowane w wydaniu Lwowskiem oraz w wydaniu Pism Pośmiertnych a nie wymienione w niniejszym planie należałoby umieścić według treści w jednym z 5 tomów w odpowiednim wydziale

D. Z.

Plan nowego wydania poezji

(Żywa) Pieśń J. B. Z. (v rodzina)

Tom I.

(Dedykacja A. M. stara i nowa wierszem)

1 Duch od stepu - - - - - - - -
2 Przenajświętsza Rodzina
3 Różne poezje (Pieśń Napodróżna)

1- Przechadzka po za Raymem
2- Sam z Pieśnią
3- Kwiatka w mej pieśni
4- Mała cisza
5- O Jenisejach do A. M
6- Sonety
7- Pod Wygrawką
8- Nasze Endosme
9- Nieskończoność
10- Po Wtóru
11- Jeniusz Bohatyr
12- Pod Krajobrazem Sybirskim
13- Prawda prawd
14- Wieczny lunatyk
15- Do Destyny
16- Aberin i Thabor do J. Z
17- Ku młodziankom Solskim

Tom 2gi

(Dedykacja D. S. wierszem)

I Pieśń Religijna

Pieśń ku Niebu. – Księga Hymnów, Psalmów i prozy mej kościelnej

Godło: Duch mój w Tobie spocznie, Panie,
A dla ziemi w mogiły
Kilka piórek pozostanie
Co ku Niebu mnie wznosiły.
J.B.Z.

1 – Skra Boża – Duch duchów
2 – Jutrznia do Ducha Św.
3 – Boże Narodzenie
4 – Zwiastowanie
5 – Zielona Niedziela
6 – W dzień gromniczny
7 – Smutki
8 – Umarli
9 – Niepokój
10 – Za Polską. W niebogłosy
11 – Zgryzota i Łaska
12 – Krzyż Pański. (Polska pod Krzyżem)
13 – Pieśń Bazyliańska
14 – Do Anioła Stróża
15 – Psalm: Cantate Domino
16 – Psalm: Super flumina Babylonis
17 – Stabat Mater
18 – Dies irae
19 – Omni die
20 – Chwała Bogu
21 – Paralityk
22 – Eucharystja
23 – Św. Wincenty a Paulo
24 – Pracownia Świętej Weroniki

wiciskiej

Tom 2gi (dalszy ciąg)

II — Wiersze różne (Pieśni Najranisza, pamiętnik mój)

Godło: Otoż cały szczęścia wątek
Snują jakieś cudów chwilka
Jakiś obraz, wrażeń kilka
Kilka z młodszych lat pamiątek.
J. P. Z

1 – Co mi tam
2 – Śpiewające jezioro
3 – Przed setnym do Hawelska
4 – Śpiew Tarty
5 – Zabór
6 – Ludmiła
7 – Śpiew Poety
8 – Tęsknota za Ukrainą – Świat omamień
9 – Westchnienie za domem
10 – Wspomnienie
11 – Fijołek
12 – Do gitary
13 – Wzgórek pożegnania
14 – Ukoranie
15 – Arab u mogiły konia
16 – … rse w imionniku
17 – Do Z. R na egzemplarzu moich poezji
18 – Ze snu w Lozannie A i B
19 – W imionniku A. P
20 – Odmiana Sonet
21 – Triolety.

III — Tłumaczenia (Spolszczenia)

1 – Gody zwycięzców z Szyllera
2 – Zmienności z Göthego
3 – Pieśń Miniony z Göthego
4 – O nocy z Göthego
5 – … dziadek z Göthego
6 – O życiu wiejskim z Horacego
7 – Przepowiednia z Horacego
8 – Ideały z Szyllera

IV — Pyłki (Dwie księgi)

Tom 3ci:

(Dedykacja czyli Posłanie do N)

1 Dumy a Dumki Bohdanowe. Księgi dwie

2 Szumki i Wiośnianki.

Przypiski

Dumki Nowe

1 W oman Żurawi

2 Im dalej w lata.

Tom 4ty

1 Rapsody

1 Janusz Bieniawski

2 Rusałki

3 Dymitr Wiśniowiecki

4 Księżna Hanka

5 Trechtymirowski Monastyr

6 Piewca

2 Serbszczyzna (Godło: Pieśni Ludu jednokrwnego etc)

1 Rapsody o Carze Łazarzu

2 Wiośnianki

Tom 5ty

I Potrzeba Zbaraska w trzech pieśniach

II Sty Jan Kanty

III Hymny Polskie (Dziesiątek)

IV Drobne wiersze)

1 Ojczyzna starszym naszym

2 Do moich synów

3 Elegja

4 Do Destyny

V Nowe Pyłki: —

Nta: [illegible] oezje wydrukowane w wydaniu Lwowskim oraz w wydaniu Pism Pośmiertnych a nie wymienione w niniejszym planie należałoby umieścić według treści w jednym z 5 tomów w odpowiednim wydziale. B. Z.

dawniejszy

Plan nowej edycji moich pism.

Pieśni Bohdanowe w 5-ciu Księgach

Książka 1a – a) Dedykacja A. M.
b) Duch od Stepu
c) Przenajświętsza Rodzina
d) W Niebyłtowy. Księga Hymnów, psalmów i prozy kościelnej

Książka 2a – W młodości i po młodości – Sen Ziele
1) Rapsody
2) Dawne pieśni
3) Spolszczenia

Książka 3a – Dumy i Dumki
Wiośnianki
Szumki

Książka 4a – Pieśń napodrożna (Różne pacaje)
Dwie Księgi Rytków
Serbszczyzny

Książka 5a – 1) Wigilia Godów Tysiącolecia
2) Potrzeba Zbaraska
3) Święty Jan Kanty
4) Millenium

Variant ale dawniejszy

123

Plan nowej edycji moich pism

Pieśń Bohdanowa w 5. Księgach

Książka 1a. – a) Dedykacja A. M
b) Duch od stepu
c) Przenajświętsza Rodzina
d) W Niebogłosy – Księga Hymnów, psalmów i prozy kościelnej

Książka 2a. – W Młodości i w miłości – sen Życie
1) Rapsody
2) Dawne pieśni
3) Spolszczenia

Książka 3a. – Dumy i Dumki
Wróśnianki
Szumki

Książka 4 – Pieśń napodróżna (Różne poezie)
Dwie księgi Cytków
Serbszczyana

Książka 5 – 1) Wigilia Godów Tysiącolecia
2) Potrzeba Zbaraska
3) Święty Jan Kanty
4 Millenium